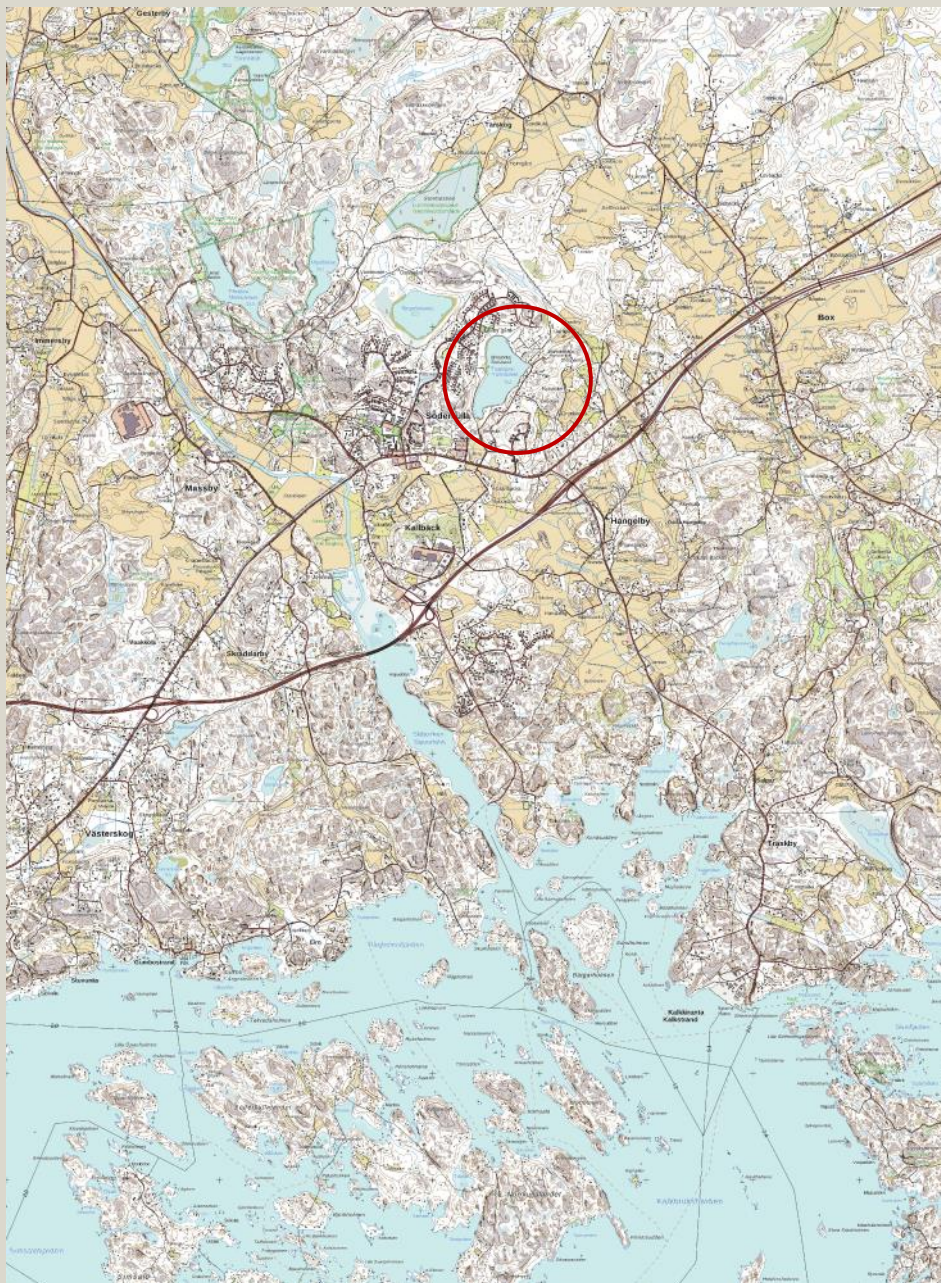

SIPOON TAASJÄRVEN ITÄPUOLEN ASEMAKAAVAN RAKENNUSHISTORIA- JA KULTTUURIYMPÄRISTÖSELVITYS

Tarkastelualueen sijainti. lähde: MML

Rakennushistoria- ja kulttuuriympäristöselvitys

Tilaja

Sipoon kunta Kehitys- ja kaavoituskeskus

Tekijät

Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy, pääkonsultti

Arkkitehtitoimisto Kristina Karlsson, alikonsultti

Paikkatietokonsultit Oy / Kari Mikkonen

Mona Schalin, arkkitehti Safa, vastuhenkilö

Kristina Karlsson, arkkitehti Safa

Varvara Protassova, arkkitehti

Liisi Wartiainen, taiteen.yo

Raportti 5.11.2017

Revisio 11.10.2021

JOHDANTO

Rakennushistoria- ja kulttuuriympäristöselvityksen kohteena on Sipoon Taasjärven itäpuolen asemakaava-alue. Asemakaava on tullut vireille 30.6.2016.

Selvityksen tilaaja on Sipoon kunnan kehitys- ja kaavoituskeskus. Selvitys toimii pohjana alueen asemakaavan laatimiselle. Selvityksen tuoman tiedon pohjalta arvioidaan kulttuuriympäristön arvojen ja rakennushistoriallisten piirteiden tuomia rajoituksia ja mahdollisuuksia alueen tulevalle käytölle ja suunnittelulle. Taustalla on Porvoon museon suositus selvityksen tekemisestä sekä maankäyttö- ja rakennuslain edellytys selvittää alueen olosuhteita riittävästi.

Noin 53 hehtaarin laajuinen selvitysalue sijaitsee Taasjärven itäpuolella, noin 1-1,5 km päässä Sipoon eteläisen keskuksen, Söderkullan keskustasta. Selvitysalue rajautuu länsipuoleltaan järveen, etelästä koulukeskukseen ja pohjoisesta Taasjärven uuteen asuinalueeseen. Alueella on runsaasti vanhaa lomarakennuskantaa ja muutamia asuinrakennuksia. Alueen itäosassa on Bergäsantien varrelle rakentunut pientilojen pihapiirien sarja.

Taasjärven ympärillä oleva alue on Arkkitehtitoimisto Lehto Peltonen Valkama Oy:n laatimassa Sipoon rakennuskulttuuri- ja kulttuuriympäristöselvityksessä (2006) merkitty kulttuuriympäris-

töaluekohteeksi, jolla on rakennushistorialliset, kulttuurihistorialliset ja ympäristölliset arvot, ja jonka säilyneisyys on osaksi muuttunut. Arvo-luokitus on selvityksen yleisten kriteereiden mukaan 2. Arvon perustana on seuraava luonnehdinta: ”Loma-asuntoalue, joka on suomalaisittain varhainen ja kylämäisyydessään hieman poikkeuksellinen esimerkiksi kesämökkikulttuurista. Puutarhamainen lähiympäristö.”

Tässä esiteltävään, kesällä ja syksyllä vuonna 2017 laadittuun rakennushistoria- ja kulttuuriympäristöselvitykseen on koottu tiedot alueen historiasta, maanomistuksesta, jakohistoriasta ja rakentamisen taustoista sekä muutos- ja käyttöhistoriasta. Tiedot on koottu arkisto- ja kirjallisuusselvityksen sekä haastattelujen pohjalta. Alueen ja rakennusten nykytila on inventoitu ja dokumentoitu valokuvaamalla ja kirjaamalla rakennuskohtaiset tiedot. Rakennetun kulttuuriympäristön säilyneisyydestä, erityispiirteistä ja arvoista esitetään johtopäätökset raportin lopussa.

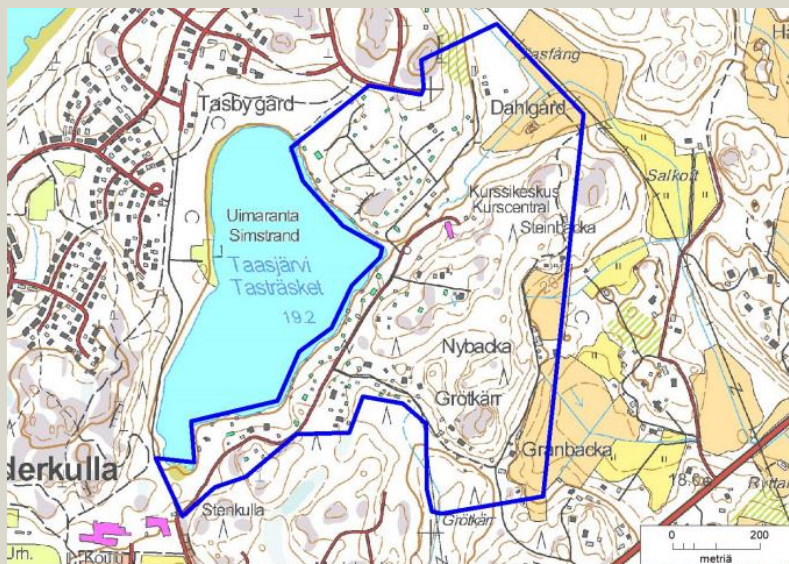
Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy:n laatiman selvityksen tekemiseen ovat osallistuneet vastuuhenkilönä arkkitehti Mona Schalin, työryhmään ovat kuuluneet arkkitehti Varvara Protassova ja arkkitehti Kristina Karlsson. Avustajana on taiteen.yo. Liisi Wartainen. Paikkatietoaineiston hallinnasta on vastannut Kari Mikkonen/ Paikkatietokonsultit Oy.

Tilaajan puolesta yhteyshenkilönä on kaavoittaja Mirva Talusén. Ohjausryhmään ovat lisäksi kuuluneet kaavoituspäällikkö Matti Kanerva, kaavoitusarkkitehti Johanna Horelli, kaavoitusarkkitehti Pilvi Nummi, paikkatietoinsinööri Tuija Tzoulas ja konsultti Mikko Lehtikainen, rakennusvalvonta.

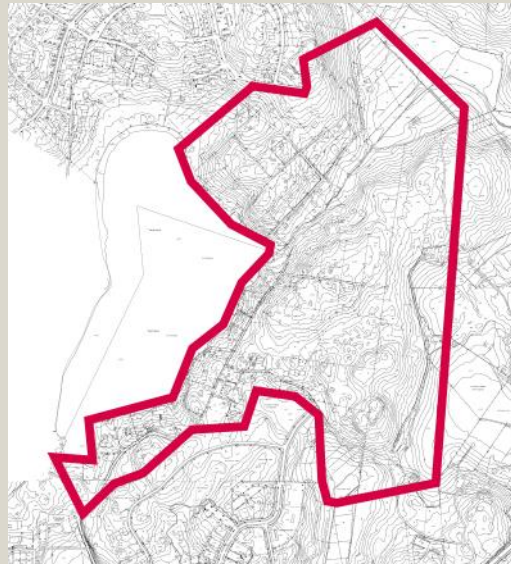
Ohjausryhmä on kokoontunut selvitystyön aikana kaksi kertaa. Selvitystyön aikana on järjestetty asukastilaisuus Söderkullan kirjastossa 12.10.2017. Selvityksestä on laadittu raportti ja lisäksi alueen rakennuskannasta on laadittu tietokanta.

Raportin päivitys on laadittu 2021 yhteistyössä Sipoon kunnan kehitys- ja kaavoituskeskuksen ja rakennusvalvonnan sekä Porvoon museon kanssa. Ohjausryhmään ovat kuuluneet kaavoituspäällikkö Jarkko Lyytinen, kaavoittaja Pieta Kupiainen, Sipoon rakennusvalvonnan edustaja Tytti Mäntyjärvi, Porvoon museon edustajat Kirsi Toivonen ja Annika Korhonen.

Helsinki 11.10.2021
Mona Schalin, arkkitehti SAFA

*Selvitysalueen rajausta karttapohjalla (2017),
Sipoon kunta*

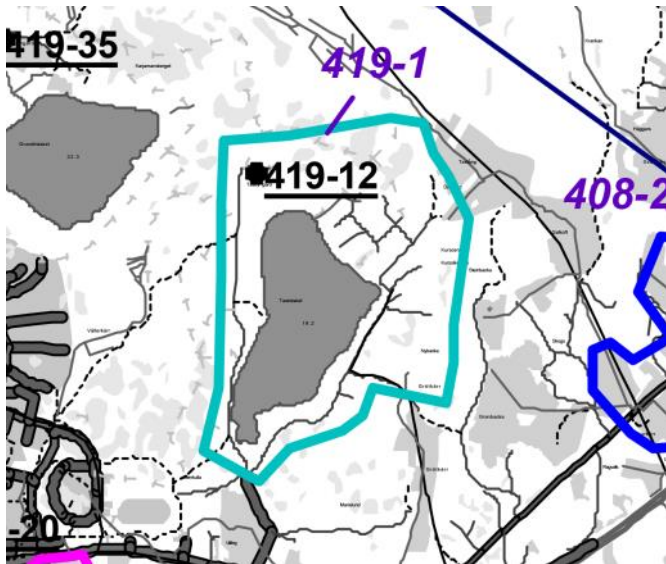
*Selvitysalueen rajausta pohjakartalla (2017)
Sipoon kunta*

Sisällysluettelo

JOHDANTO	3
KULTTUURIYMPÄRISTÖN ARVOTUS - SELVITYSTYÖN LÄHTÖKOHDAT	7
ALUEEN VAIHEET 1500-LUVULTA 2000-LUVULLE, MASSBY JA HANGELBY	10
Tontti- ja kiinteistöjaon vaiheet 1920-luvulta alkaen, kaavio	24
Rakennusten oletettu rakennusvuosi 1920-luvulta alkaen, kaavio	25
ESIMERKKEJÄ, TYPOLOGIA JA RAKENTAMISTAPA	
Loma-asuntojen erityispiirteitä 1920-luvulta 1960-luvulle	26
Taasjärven itärannan alue ja rakennuskanta	30
Taasjärven luoteispuolella sijaitseva alue ja rakennuskanta	34
Hangelbyn puoleinen alue ja rakennuskanta	38
TARKASTELUALUEEN RAKENNUSINVENTOINTI JA ARVOTUS	40
INVENTOINTIKOhteet JA ARVOLUOKITUS	42
RAKENNETUN KULTTUURIYMPÄRISTÖN OMINAISPIIRTEET JA ARVOT YHTEENVETO JA SUOSITUKSET	68
Lähteet	72

Viistokuva v. 2013, Sipoon kunta. Oikealla Taasjärvi. Etualalla oikealla näkyy metsän keskellä Hangelbyn kylän länsiosan peltoaluetta.

Ote selvityskartasta Sipoon rakennuskulttuuri ja kulttuuriympäristö, Sipoon rakennusperintökohteet, Lehto Peltonen Valkama 2005

Kohdealueen kulttuurihistoriallisia arvoja ja kaa-voituksellisia lähtökohtia tarkastellaan seuraavassa aiemmin laadittujen inventointien, kaava-dokumenttien ja selvitysten perusteella.

SIPOON RAKENNUSKULTTUURI- JA KULTTUURIYMPÄRISTÖSELVITYS 2006

Taasjärven ympärillä oleva alue on vuonna 2006 laaditussa selvityksessä merkitty kulttuuriympäristöaluekohteeksi 419-1, jolla on rakennushistorialliset, kulttuurihistorialliset ja ympäristölliset arvot, ja jonka säilyneisyys on osaksi muuttunut. Arvoluokitus on selvityksen yleisten kriteereiden mukaan 2. Arvon perustana on seuraava luonnehdinta: ”Loma-asuntoalue, joka on suomalaisittain varhainen ja kylämäisyydessään hieman poikkeuksellinen esimerkiksi kesämökkikulttuurista. Puutarhamainen lähiympäristö.”

Asemakaava-alueelle sijoittuvaa Taasjärven itärantaa on selvityksessä kuvailtu seuraavasti: ”Taasjärven itärannalla sijaitsee 1930-luvulta alkaen rakentunut loma-asuntoalue. Alue on suomalaisittain tiivis ja kylämäinen. Samoin se edustaa varsinaista kesämökkirakentamisen valtakautta varhaisempaa vaihetta. Alue on mielenkiintoinen ja poikkeuksellinen esimerkki loma-asumisen historiassa. Loma-asunnot ovat kooltaan selvästi huvilakautta pienempiä. Pensas- ja muut aidat jäsentävät ympäristöä. Rakennukset on sijoitettu puiden lomaan. Taasjärven itärannalla on jokseenkin yhtenäinen rivi 1930-luvun jälkipuoliskon loma-asuntoja.”

Tarkastelualueen ja viereisen Tasbyn tilan muodostamaa kulttuurimaisemaa luonnehditaan v. 2005 selvityksessä mm. seuraavasti: ”Melko nuori kulttuurimaisema, pääosin virkistysmaisema. Järven pohjoispuolella ja luoteispuolella on ollut niittyjä ja 1900-luvulla raivattuja pieniä peltoja.” (Lehto Peltonen Valkama 2006)

SIBBESBORGIN OSAYLEISKAVALUONNOS

Sibbesborgin osayleiskaavaluonnoksessa Taasjärven itäpuolen asemakaava-alue on pääosin merkitty rakentamisalueeksi, joka on luonteeltaan nykyisellään säilyvä alue ja jolla olemassa olevien rakennusten korvaava ja korjausrakentaminen sallitaan. Suunnittelualueen itäosa on merkitty osayleiskaavaluonnokseen asuntoalueeksi.

TAASJÄRVEN ITÄRANNAN RAKENNETUN KULTTUURI YMPÄRISTÖN ARVOT

Maisema-arkkitehti Daniela Rosqvist on käsitellyt Sibbesborgin kaavoitukseen liittyviä, kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita diplomityössään 2014. Hän on havainnut, että Taasjärven itärannan alue kuuluu osayleiskaava-alueen muutamiin omaleimaisiin, lomailuun liittyviin alueisiin, jotka ovat säilyneet ehjinä kokonaisuuksina tähän päivään saakka. Taasjärven alueen kulttuurihistoriallisia arvoja hän on luonnehtinut seuraavasti:

Maankäytön historiaan liittyvät arvot:

Taasjärven itärannalle rakentui 1930-luvulta alkaen loma-asuntoalue.

Rakennushistoriallinen ja rakennustaiteellinen arvo:

Alueen arvot liittyvät keskeisesti rakennuskantaan. Lomamökit pihapiireineen muodostavat monimuotoisen, hyvin säilyneen ja harvinaisen kokonaisuuden. Rakennukset vaihtelevat kooltaan omakotitaloista pieniin siirtolapuutarhamökki-tyyppisiin rakennuksiin. Ikähaitari ylettyy usealle vuosikymmenelle: kiinteistörekisterin mukaan alueen rakennukset on rakennettu 1930-luvun lopussa, 1940- ja 1950-luvulla sekä 1960-luvun alussa.

Vaikka rakennusten ulkoasussa ja iässä on suurta variaatiota muodostavat ne kuitenkin yhtenäisen kokonaisuuden, koska kaikki edustavat arkkitehtuuriltaan samankaltaista varhaista, vaatimatonta loma-asuntorakentamista. Rakennuksiin liittyvät isot puutarhat, ja usein aidat rajaavat puutarhoja tieltä. Alueella sijaitsee kurssikeskus, joka kiinteistörekisterin mukaan on rakennettu vuonna 1967.

Autenttisuus:

Rakennusten ulkoasu on pääsääntöisesti erittäin hyvin säilynyt eikä alueelle ole juurikaan tullut

lisärakentamista 1960-luvun alun jälkeen.

Harvinaisuus:

Sipoon kunnan kulttuuriympäristö- ja rakennusperintöselvityksessä alue arvioidaan suomalaisittain varhaiseksi ja kylämaisyydessään hieman poikkeukselliseksi esimerkiksi kesämökkikulttuurista.

(Rosqvist 2014, 55-57)

TAASJÄRVEN ITÄRANNAN MERKITTÄVYYS JA RAKENNETUN KULTTUURIYMPÄRISTÖN VAALIMISEN KEINOT

Taasjärven alueen merkittävydestä Rosqvist toteaa, että alue viestii yhteiskunnallisesta muutoksesta, jolloin lomailu tuli kaikkien yhteiskuntaluokkien ulottuville.

Vaalittavia piirteitä ovat hyvin säilynyt rakennuskanta, näkymät Taasjärvelle ja alueen puutarhat.

Uhkia ovat vanhan rakennuskannan purkaminen tai ominaispiirteiden tuhoutuminen korjauksien yhteydessä ja ympäristön ominaispiirteitä kunnioittamaton uudisrakentaminen.

Keinoja arvojen vaalimiseksi ja hyödyntämiseksi ovat Rosqvistin mukaan rakennusperinnön turvaaminen kaavoituksella, alueen kytkeminen

osaksi viherverkostoa sekä virkistykseen ja vapaa-aikaan liittyvän toiminnan osoittaminen alueelle. (Rosqvist 2014, 58-61)

SUOJELUTARPEET JA KAAVOITUS

Rosqvist on tarkastellut miten Sibbesborgin osayleiskaavaluonnoksessa vuoteen 2014 mennessä oli huomioitu Taasjärven itärannan alueen maisemallisia ja kulttuurihistoriallisia arvoja. Hän kirjoittaa ”Taasjärven itärannalla sijaitseva vapaa-ajan asuntojen keskittymä on osittain huomioitu kaavassa. Alueelle esitetty merkintä, eli luonteeltaan nykyisillään säilyvä rakentamisalue, sallii kuitenkin rakennuksen korvaamisen uudella. Koska alueen arvot pääosin liittyvät poikkeuksellisen hyvin säilyneeseen ja yhtenäiseen rakennuskantaan, mahdollistaisi kyseinen kaavamerkintä käytännössä rakennustaiteellisten arvojen täydellisen hävittämisen. Kaavamerkintä ei myöskään kata koko aluetta, vaan osa alueen pohjoisosassa sijaitsevat sekä Taasjärventien itäpuolella sijaitsevat rakennukset jäävät osayleiskaavaluonnoksessa asuinalueeksi merkitylle alueelle. Rakennuskannaltaan erittäin yhtenäisenä säilynyttä aluetta olisi syytä suojella kokonaisuutena, eikä ainoastaan rannan läheisyydessä sijaitsevia alueita, niin kuin osayleiskaavassa on tällä hetkellä esitetty. Suojelutason määrittämiseksi olisi syytä laatia alueesta rakennusperintöselvitys. (Rosqvist 2014, 74)

TAASJÄRVEN ITÄPUOLEN ASEMAKAAVATYÖ - RAKENNUSHISTORIA- JA KULTTUURIYMPÄRIS- TÖSELVITYKSEN TAVOITTEET 2017

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa 2017 todetaan, että alueelle laaditaan kulttuuriympäristö- ja rakennushistorian tarkastelu.

Selvityksen tavoitteet on määritelty tehtävänannossa seuraavasti:

- selvitys toimii pohjana alueen asemakaavan laatimiselle.
- selvityksen tuoman tiedon pohjalta tulee voida luotettavasti arvioida kulttuuriympäristön arvojen tuomia rajoituksia ja mahdollisuuksia alueen tulevalle käytölle ja suunnittelulle.
- selvitystyön pohjalta määritellään, miten olemassa olevat rakennushistorialliset piirteet tulisi huomioida asemakaavassa, mukaan lukien rakentamistapaohjeissa.

Selvityksen pohjalta on voitava arvioida, miten suuri vaikutus mahdollisella uudisrakentamisella olisi nykyisen kulttuuriympäristön arvojen toteutumiseen.

Ortokuva 2017, Sipoon kunta

ALUEEN VAIHEET 1500-LUVULTA 2000-LUVULLE , MASSBY JA HANGELBY

Sipoon pitäjänkartta 1700-luvulta, osa. KA MH 39 56M 13/5.

Taasjärvi, Taasträsket sijaitsee etäällä kyläasutuksesta. Järvestä virtaa puro Hangelbyn kylän ja Jontaksen ohi.

Taasjärvi Kuninkaan kartaston kartassa (1776-1805). Järvi sijaitsee metsän keskellä etäällä asutuksesta. Karttaosan lounaiskulmassa näkyy Kallbäckin kylä, kaakkoisosassa torppa.

Seuraava teksti perustuu pääosin Sipoon pitäjän historiikkiin (Rantanen, Kuvaja 1994) ja historiallisen kartta-aineiston tarkasteluun.

ASUTUKSEN VARHAISVAIHEET, KYLÄT JA TILAT 1500-LUVULLA

Massbyn kylässä on keskiajalla mahdollisesti ollut yksi lampuotitila. Sipoossa on ollut Porvoon läänin muihin pitäjiin verrattuna varsin vähän rälssi- maata, Sipoossa ei siis ollut keskiajalla säteritilo-

ja. Vuonna 1543 Massbyssä oli kaikkiaan kuusi- toista tilaa. Koko kylä liitettiin vuonna 1556 Mass- byn latokartanoon ja vuonna 1563, kun latokarta- non lakkauttamisesta oli kulunut kaksi vuotta, tiloja oli yhdeksän. Muista tiloista kolme oli an- nettu Norrkullan kartanon omistajalle Hans Eeri- kinpojalle, joka aateloitiin 1558. Hänen saamas- taan kahdesta tilastaan muodostui perusta Sö- derkullan kartanolle, kolmannesta tuli ensin Da- nielsbackan rälssitila.

Hangelbyn kylässä oli 1543 yhdeksän tilaa. Tä- män selvityksen osa-alue on kuulunut Keupasin tilalle.

(Rantanen, Kuvaja 1994, 122-124)

SÖDERKULLAN KARTANON OMISTAJIA

Söderkullan säterikartano syntyi Sipoon Massbyn latokartanon lyhyen, 1556-1561 kestäneen histo- rian jälkimainingeissa. Hans Eerikipojan ottama Löfblad nimi muutettiin vaakunan mukaan Ekelö- fiksi. Ekelöfin suvulta omistus siirtyi 1720-luvulla kihlakunnantuomari Erik Tigerstedtille. Tiger- stedtien ja Eriksnäsin Nordenskiöldien omistaja- kaudella suoritettiin Massbyn kylän isojako 1776. Tigerstedtien jälkeen alkoi 1800-luvun alussa vai- he, jolloin Söderkullan kartanon omistajat vaih- tuivat tiheästi. (Nikander, Jutikkala 1939, 485-486; Ran- tanen, Kuvaja 1994)

Isojakokartta 1776 selostuksineen, maanmittari Carl Hagström. KA MMH. A Massby gård (Nordenskiöld); B Söderkulla Gård (Tigerstedt); C Glammas; D Pellas ; E Staffas; N Eutas; G Jäppas. Seuraavat niityt ja vastaraivatut viljelyalueet : 245 (C Glammas) Träskängen, nyrödjad och sått; 246 (G Jäppas); Träskängen, Starrvall; 247 (E Staffas) Träskängen; 402 (B Söderkulla); Nyrödjan; 248 (B Söderkulla). Tiloille jaetut metsäalueet Taasjärven itäpuolella ovat sekametsää.

Alueen vaiheet

HANGELBYN KYLÄN OSA-ALUE

Hangelbyn kylän länsirajan tuntumassa olevat pellot ja niityt, joista suurin oli 1900-luvun alun uusjakokartan mukaan nimeltään Söderkulla Heikäng, ovat pääosin olleet viljelykäytössä ainakin jo 1700-luvulla ja ne ovat edelleen säilyneet avoimina.

Tarkastelualueeseen kuuluva, länsirajalla oleva osa-alue on isojaon uudistuksessa 1902 merkitty kuuluvaksi Keupasin verotilalle, jonka kantatila on 1540-luvulla ollut yksi kylän yhdeksästä tilasta. Tilat sijaitsivat tuolloin Hangelbyn puron tuntumassa.

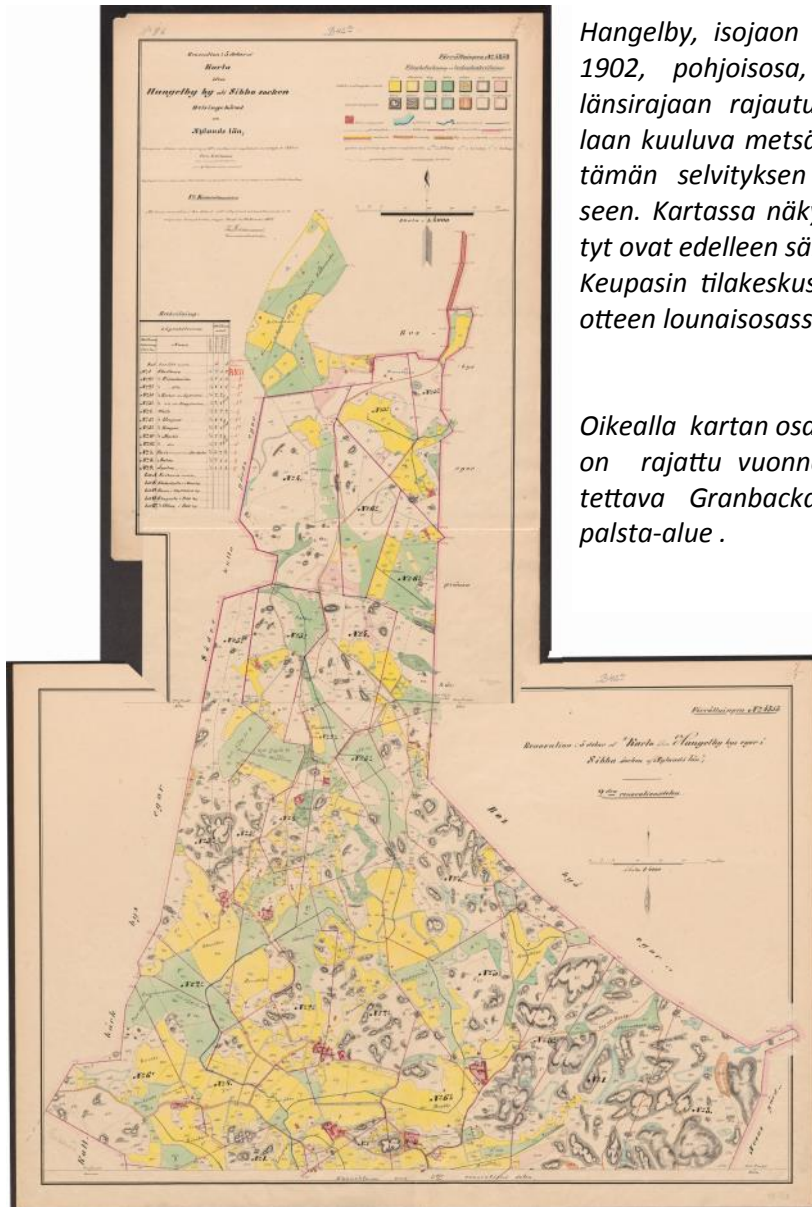
Vuonna 1917 lohkottiin Keupasin tilalta palstat Granbacka ja Nybacka. Kartan mukaan Nybackan puolelle jäi jo tuolloin rakennettu pihapiiri rakennuksineen. Vuoden 1902 jälkeen peltoala oli kasvanut Nybackan pihapiiristä pohjoiseen ja eteläosan niityn tilalla on peltoa.

Box, Eriksnäs, Hangelby kartta 1798-1800-l., KA MML. Tarkastelualueeseen kuuluu Hangelbyn länsireunalla oleva alue, jonka tuntumassa olevat pellot ja niityt ovat pääosin olleet viljelykäytössä ainakin jo 1700-luvulla. Karttaan on mustalla ääriveriivalla rajattu vuonna 1917 muodostettava Granbackan ja Nybackan palsta-alue.

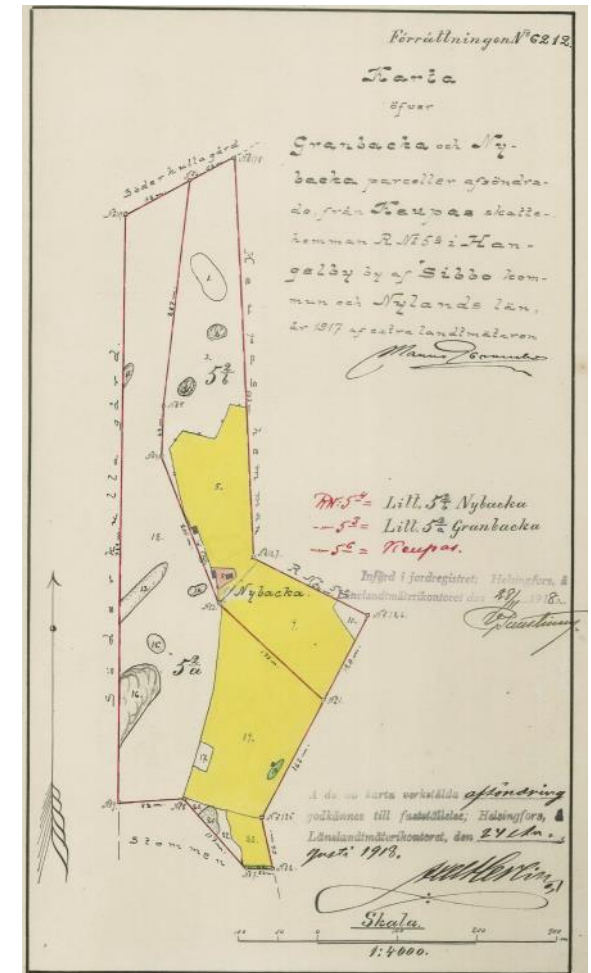
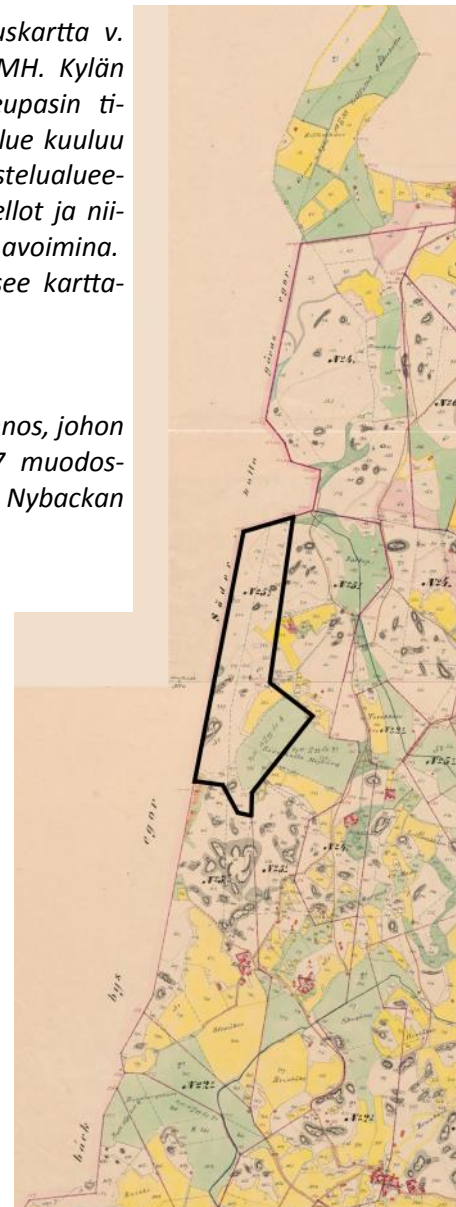
Kuva vasemmalla: Hangelbyn puoleinen viljelymaisema.

Alueen vaiheet

Hangelby, isojaon uudistuskartta v. 1902, pohjoisosa, KA MMH. Kylän länsirajaan rajautuva, Keupasin tilaan kuuluva metsäinen alue kuuluu tämän selvityksen tarkastelualueeseen. Kartassa näkyvät pellot ja niityt ovat edelleen säilyneet avoimina. Keupasin tilakeskus sijaitsee karttaotteen lounaisosassa.

Oikealla kartan osasuurennos, johon on rajattu vuonna 1917 muodostettava Granbackan ja Nybackan palsta-alue.

Vuonna 1917 lohkottiin Keupasin verotilalta palstat Granbacka ja Nybacka, kartta MML. Kartan mukaan Nybackan puolelle jäi vanha pihapiiri rakennuksineen. Vuoden 1902 karttaan nähden peltoala on kasvanut Nybackan pihapiiristä pohjoiseen ja eteläosan niityn tilalla on peltoa.

SÖDERKULLAN KARTANON VAIHEET 1800-LUVULTA ALKAEN

Söderkullan kartanon ensimmäisten vuosisatojen vaiheet eivät ole tämän, Taasjärven tarkastelualueen historia ja rakentumista tarkastelevan selvityksen varsinaisena aiheena, koska Taasjärven itä- ja koillisrannan varsinainen rakentaminen on alkanut vasta 1920-luvulla. 1900-luvulla tapahtuneen palstoituksen taustoja voidaan kuitenkin johdattaa vuoteen 1859, jolloin apteekkari Carl Johan Wikberg sai kartanon haltuunsa, aluksi panttina.

Wikberg asettui asumaan kartanoon ja perusti vuonna 1863 maanviljelyskoulun. Hän kasvatti tiluksia ostamalla useita tiloja Massbysta 1860- ja 1870-luvuilla. Kun kartano vaihtoi omistajaa, uusi omistaja otti vastuulleen myös maanviljelyskoulun. Vuodesta 1876 vuoteen 1905 kartanon omisti von Etterin suku. Hjalmar Lagerlund osti kartanon 1905 mutta myi sen jo seuraavana vuonna vastaperustetulle Söderkulla Gård & Verkstäder -yhtiölle. Yhtiö rakennutti johtajalleen uuden asunnon, nykyisen kartanon päärakennuksen. Söderkullaan perustettiin metsänvartijakoulu, joka aloitti toimintansa 1908.

Uusi yhtiö panosti erityisesti tiilenvalmistukseen ja rakensi ison ja ajanmukaisen tiilenpolttimon,

jossa tuotettiin muuraustiliä, salaojaputkia ja kattotiiliä. Kartanon pajassa ja verstaassa valmistettiin maanviljelystyökaluja ja -koneita. Stormossen-suosta saatiin turvepehkua ja polttoturvetta ja Kvarnbäcken-puroon rakennetut padot tuottivat yhtiön myllylle ja sahalle halpaa vesivoimaa.

Söderkulla Gård & Verkstäder -yhtiö teki konkurssin 1913 ja Söderkullan kartanon osti Wilhelm Sumelius, joka lopetti välittömästi kannattamattoman tiilenvalmistuksen. Sumelius sanoi irti sekä maanviljelyskoulun että metsävartijakoulun sopimukset. Yksi aikakausi kartanon historiassa oli päättynyt.

Sumelius lohkoi ja myi 60 kiinteistöä eli melkein puolet kartanon pinta-alasta 1923.

Vuonna 1925 loput kartanosta myytiin amiraali Hjalmar von Bonsdorffille. Vuosina 1926-1936 myytiin yli 70 kiinteistöä (289 ha), mm. koko Söderkullalandet (128,9 ha) ja Lövkulla (73,5 ha). Amiraali von Bonsdorffin aikana Söderkullan tiilenpolttimo vuokrattiin Sipoon kattotiilitehtaalle. Laitoksessa, joka oli tuolloin ollut vuosia käyttämättä, käynnistettiin uudelleen tuotanto, joka viimein lopetettiin useiden tulipalojen jälkeen 1950-luvulla.

Amiraalin kuoltua 1945 kartano siirtyi hänen les-

kelleen Dagmar von Bonsdorffille, joka myi sen Sipoon kunnalle 1949. Kunta myi osan pelto- maasta kylän talonpojille, huutokauppasi eläimet ja koneet ja myi kartanon Arthur Nikanderille jo seuraavana vuonna. Nikander (k. 1953) oli testamentannut Söderkullan vapaamuurariyhdistykselle, joka kuitenkin myi kartanon Sipoon kunnalle.

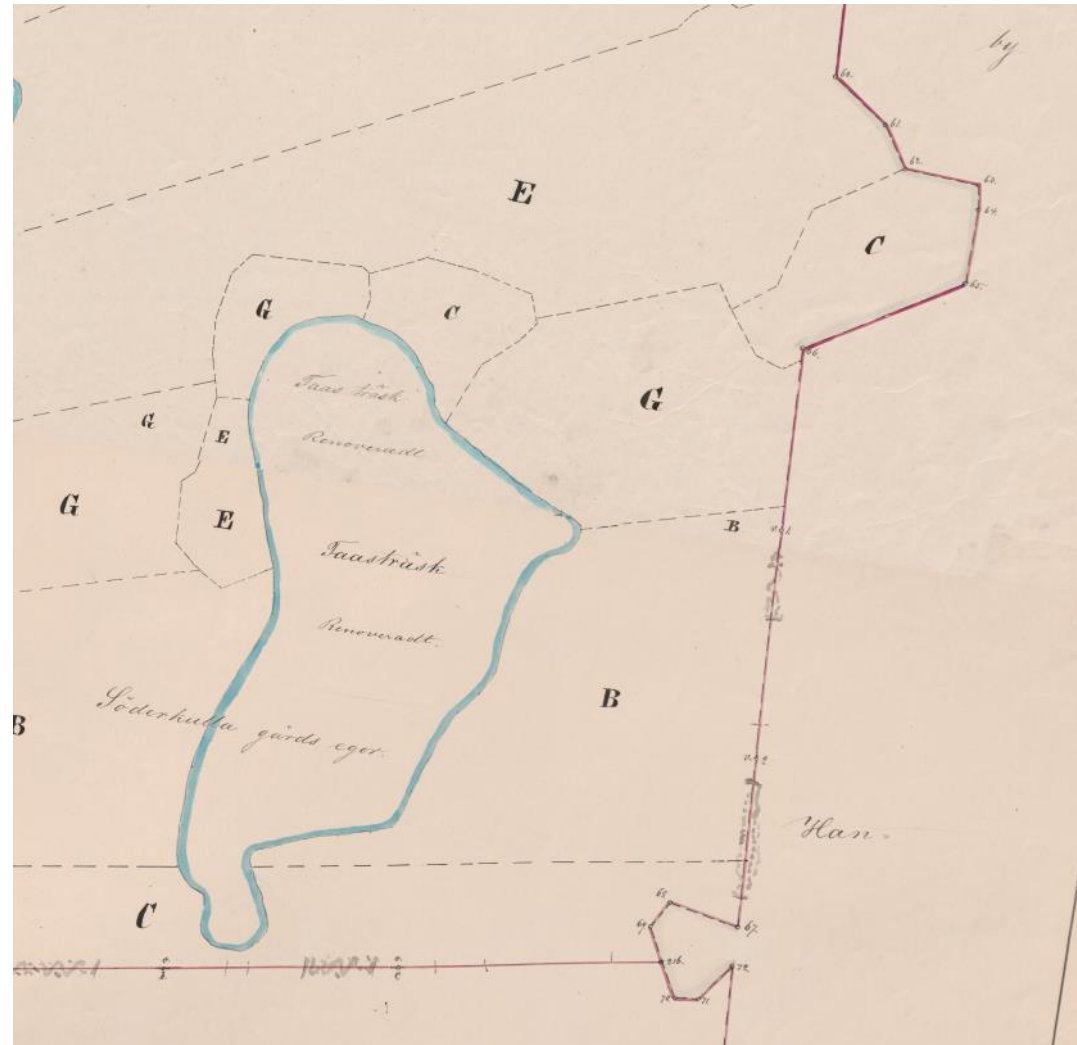
(Kertomus Söderkullan kartanosta 1500-luvulta nykypäivään. Etelä-Sipoon Nuorisoseuran verkkojulkaisu pohjautuu teokseen Enbom Lindroos Sjöholm 2005; Nikander, Jutikkala 1939, 486).

Alueen vaiheet

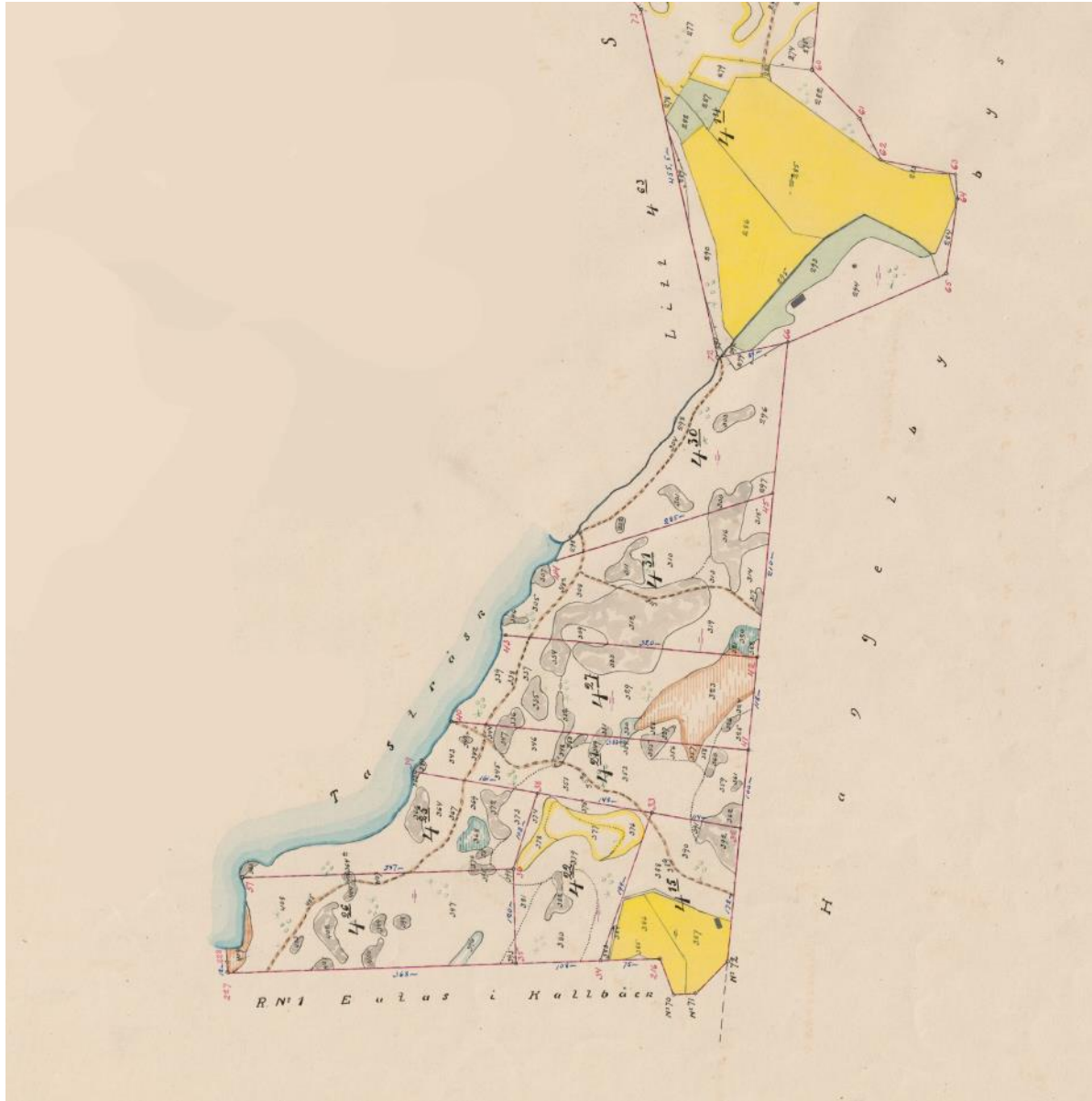

Pitäjänskartan v. 1841 osa, KA. Massbyn alueen isojako oli suoritettu 1760-1770-luvuilla ja sen jälkeen oli toimitettu muutoksia eri vaiheissa. Vuoden 1841 pitäjänkartan mukaan Taasjärven eteläinen puolisko on kuului yhteisalueeseen (samfällighet). Vuonna 1872 suoritettiin isojakon uudistustoimitus ja tarkistusmittaus. Toimituksessa oli läsnä Söderkullan säterin omistaja, apteekkari Wikberg.

Alueen vaiheet

Massby, isojaon uudistuskartta ja selostus 1872, KA MMH. Massby, Karta öfver storskiftsråerne, instrument öfver storskiftesreglering samt rösebeskrifning. Taasjärvi kuului edelleen Söderkullan kartanoon. Järven itäpuolella näkyy Hangelbyn kylän raja.

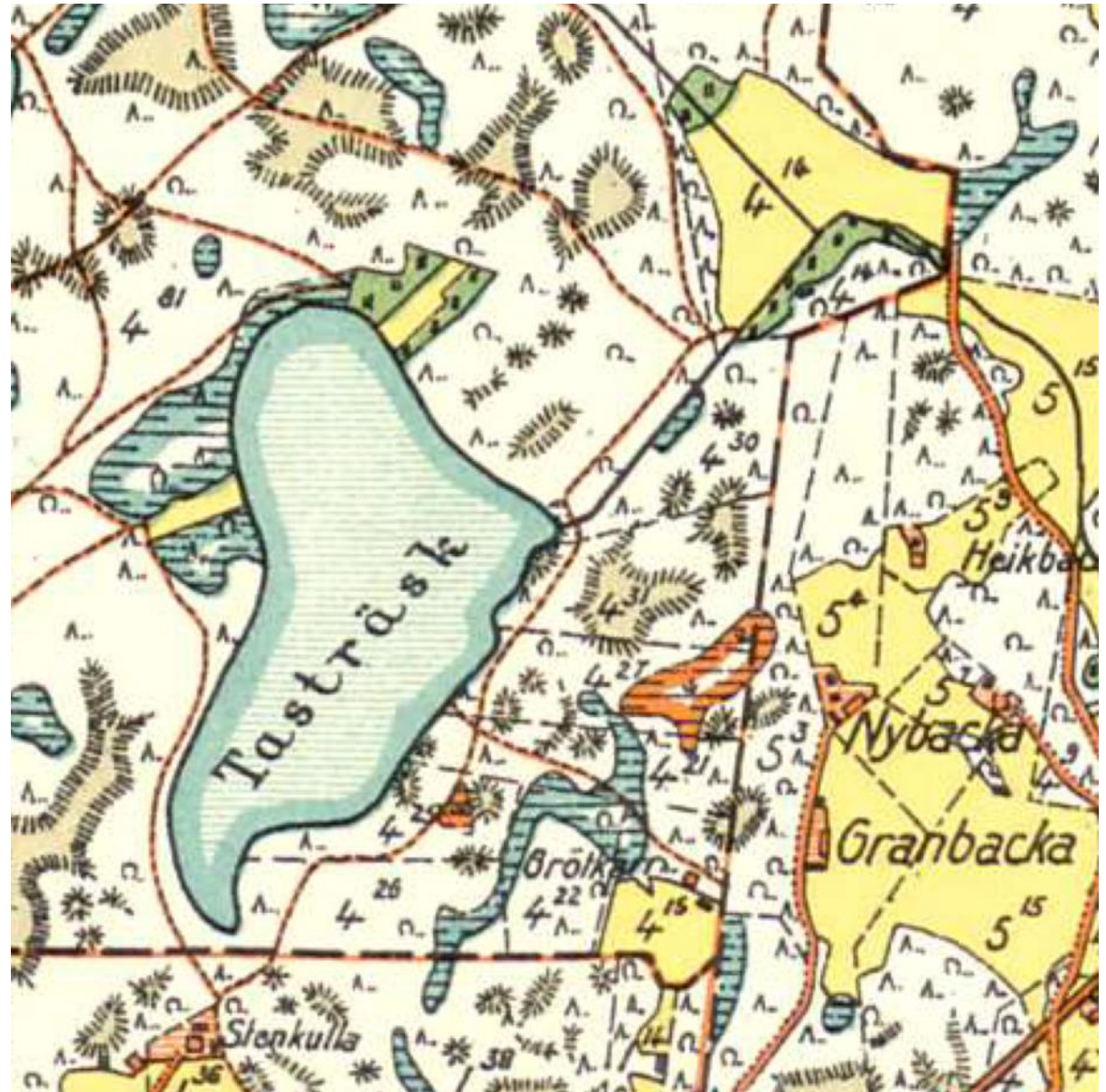
TAASJÄRVEN ITÄRANNAN ENSIMMÄINEN TONTTIJAKO

*Jakokartta v. 1923, Taasjärven itäranta (karttaosa, käännetty). KA
MMH*

*Wilhelm Sumelius oli ostanut Söderkullan kartanon tämän konkursin jälkeen. Vuonna 1923 Sumelius lohkoj ja myi 60 kiinteistöä eli melkein puolet kartanon pinta-alasta. Karttaotteessa näkyvät järven koillispuolella olevan alueen ja itärannan jakorajat ja jaossa muodostetut tilat, joiden metsäpalstat sijaitsivat järven rannalla. Peltopalstat olivat kauempana. Kaikkien palstojen omistaja oli tois-
taiseksi Sumelius itse.*

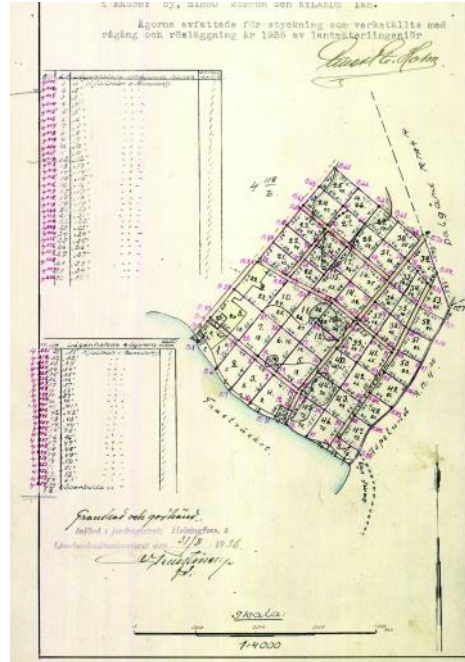
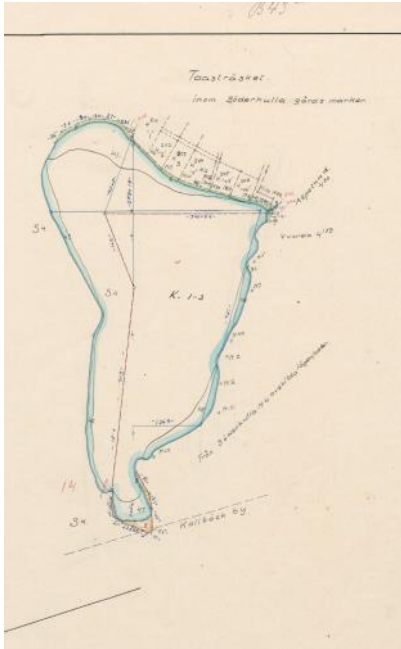
Palstojen numero ja nimi olivat pohjoisesta laskien seuraavat:

- 4:14 Dalgård 1 skifte
4:30 Aspelund 2 skiften (2-osainen tila)
4:31 Vårnäs 2 skiften
4:27 Nybondas 2 skiften
4:21 Karlsberg 2 skiften
4:25 Nyåker 2 skiften
4:26 Lärkbacka 2 skiften
4:22 Granbacka 2 skiften
4:15 Grötkärr 1 skifte

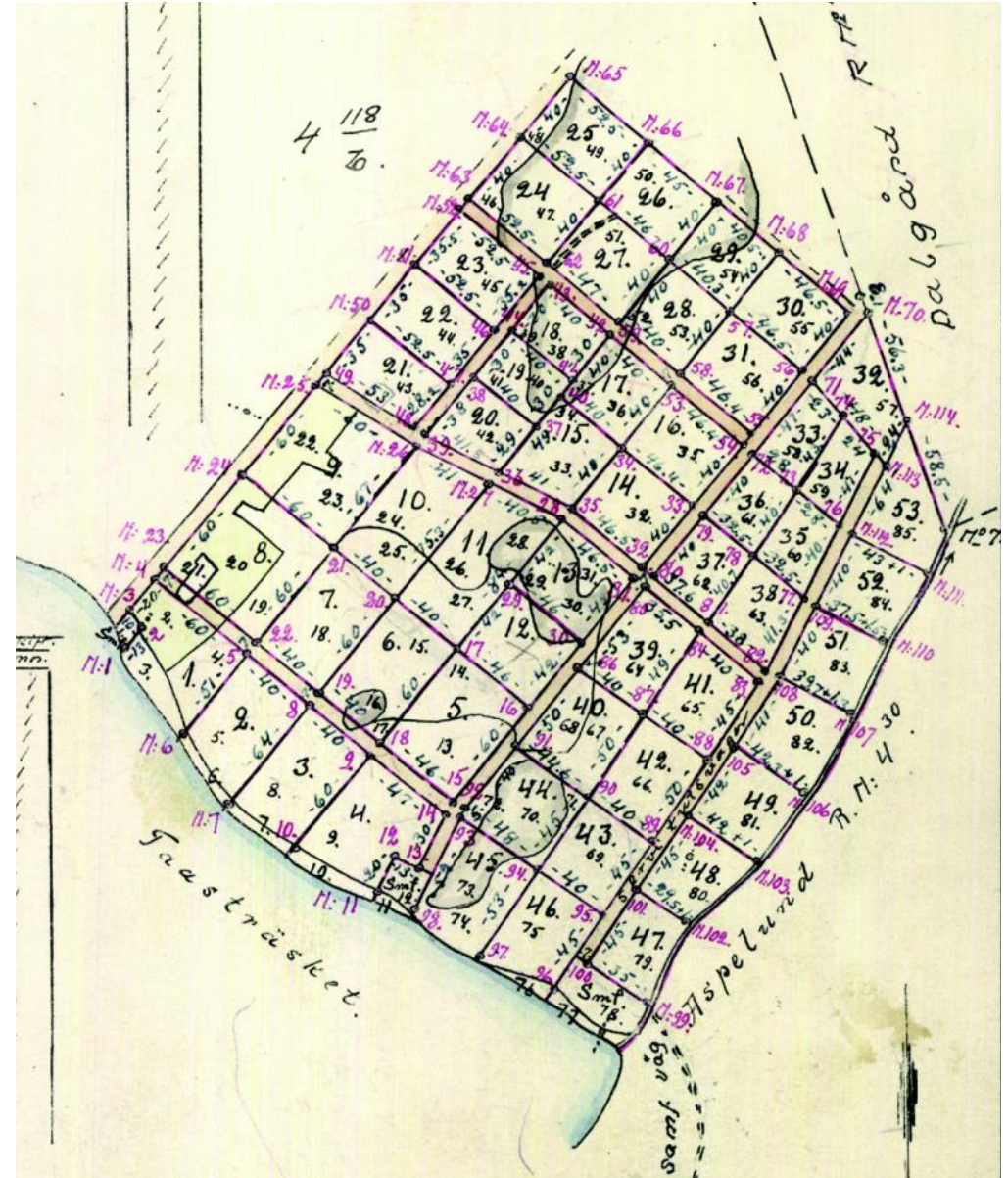
Pitäjäkartta 1933 (osa). Kansalliskirjasto
Kartassa on esitetty järven itärannan v. 1923 jakotoimituksen mukaiset kiinteistörajat. Hangelbyn puolella näkyvät tilat Nybacka ja Granbacka.

Alueen vaiheet

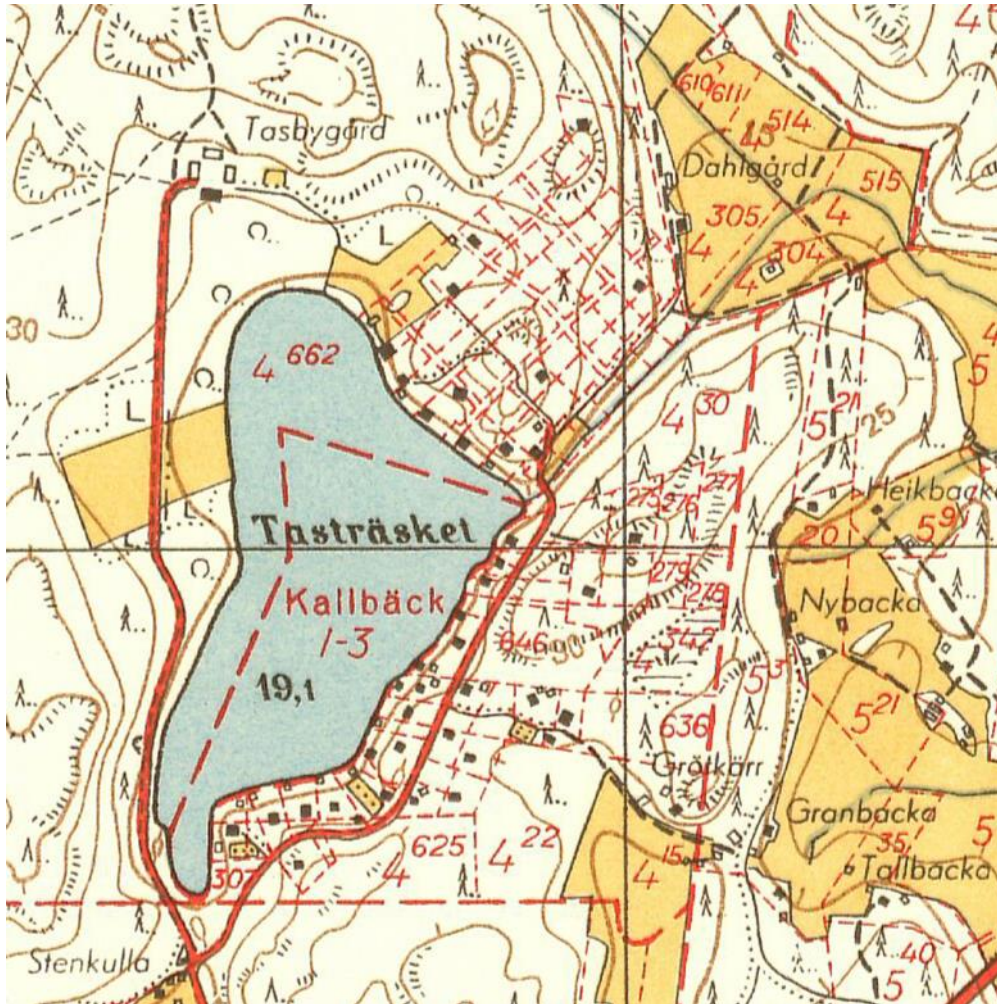

TAASJÄRVEN KOILLISRANNAN ENSIMMÄINEN TONTTIJAKO

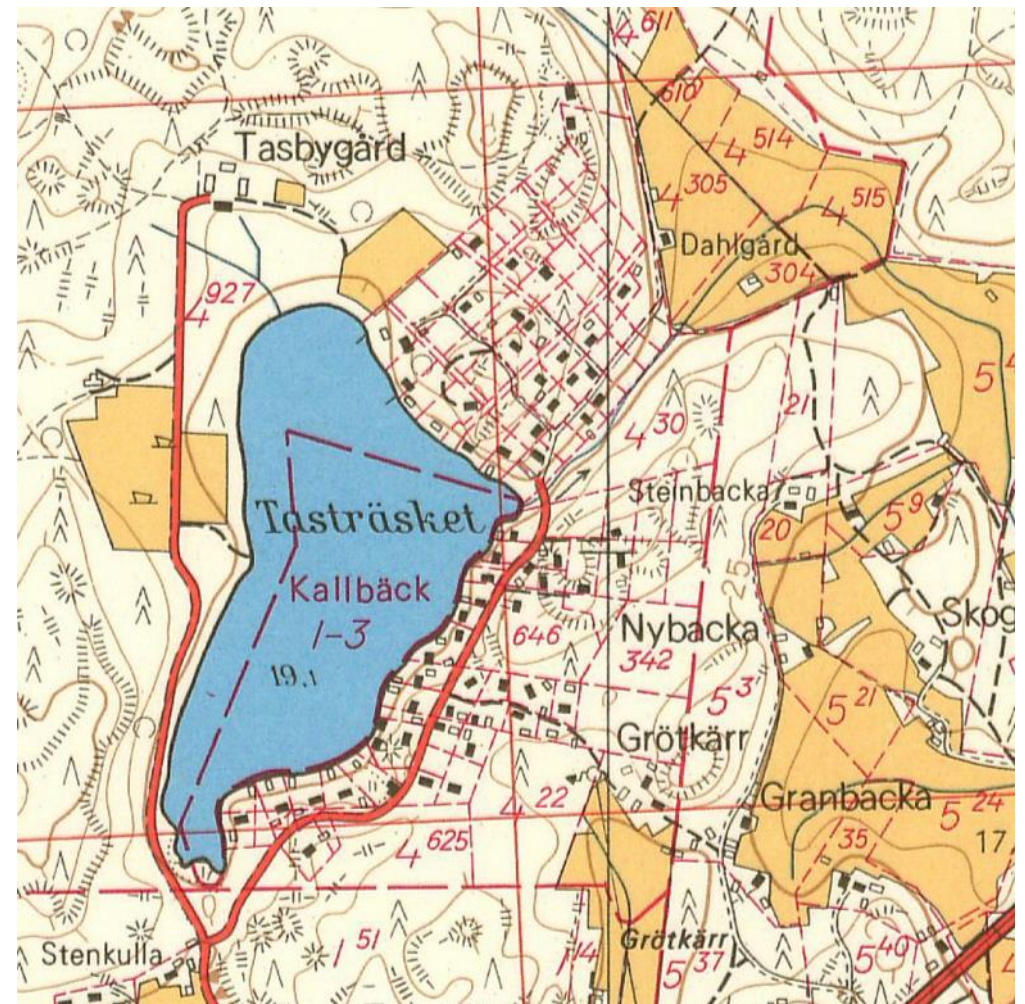
Jakokartta v. 1932, Taasjärven koillispuolella sijaitseva alue. KA MMH
Sumelius oli vuonna 1925 myynyt loput Söderkullan kartanosta amiraali Hjalmar von Bonsdorffille. Tämän toimesta myytiin vuosina 1926-1936 yli 70 kiinteistöä (289 ha), kartanon maista. Karttaotteessa näkyvät Taasjärven pohjoisrannan ja sen koillispuolella olevan alueen jako ja jaossa muodostetut kiinteistöt.

Alueen vaiheet

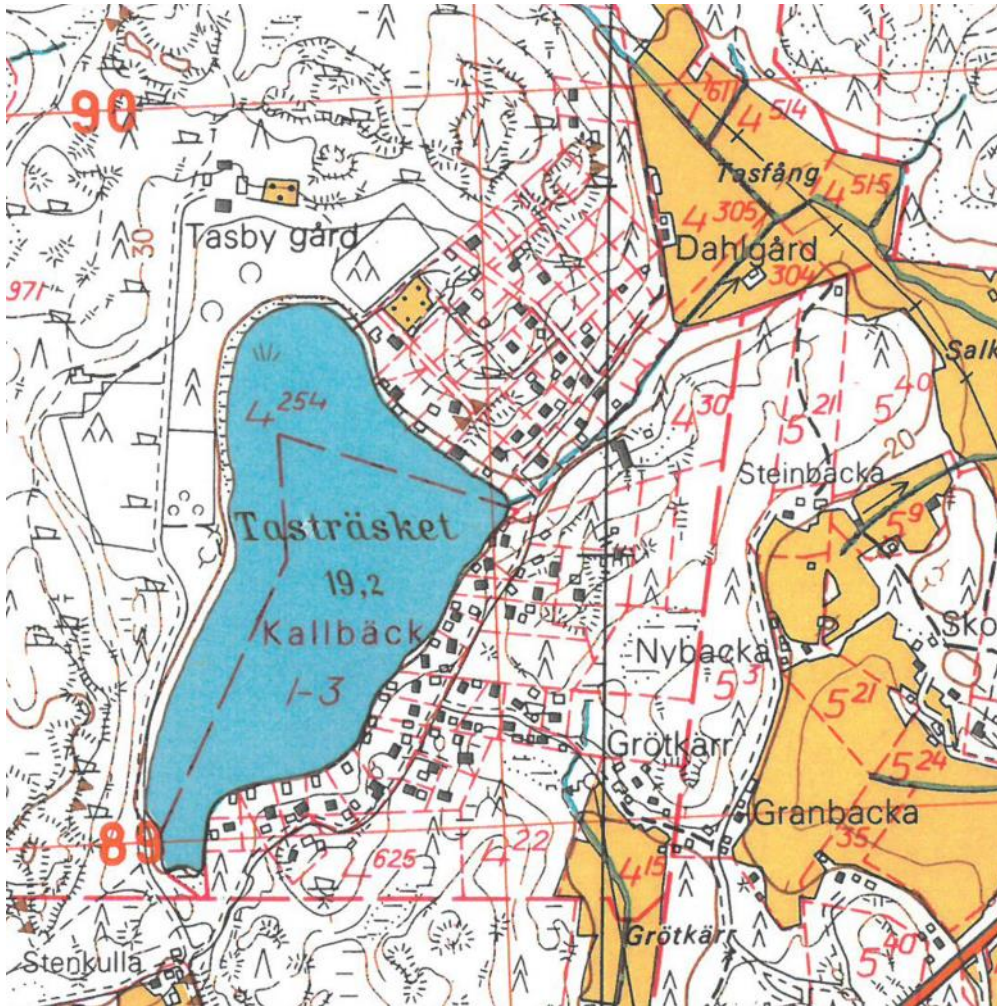

Peruskartta 1957. Rakennuskanta esitetään peruskartoissa 1950-1963 samanlaisena kuin vuonna 1950. Kartassa näkyvät kiinteistöjaossa tapahtuneet muutokset.

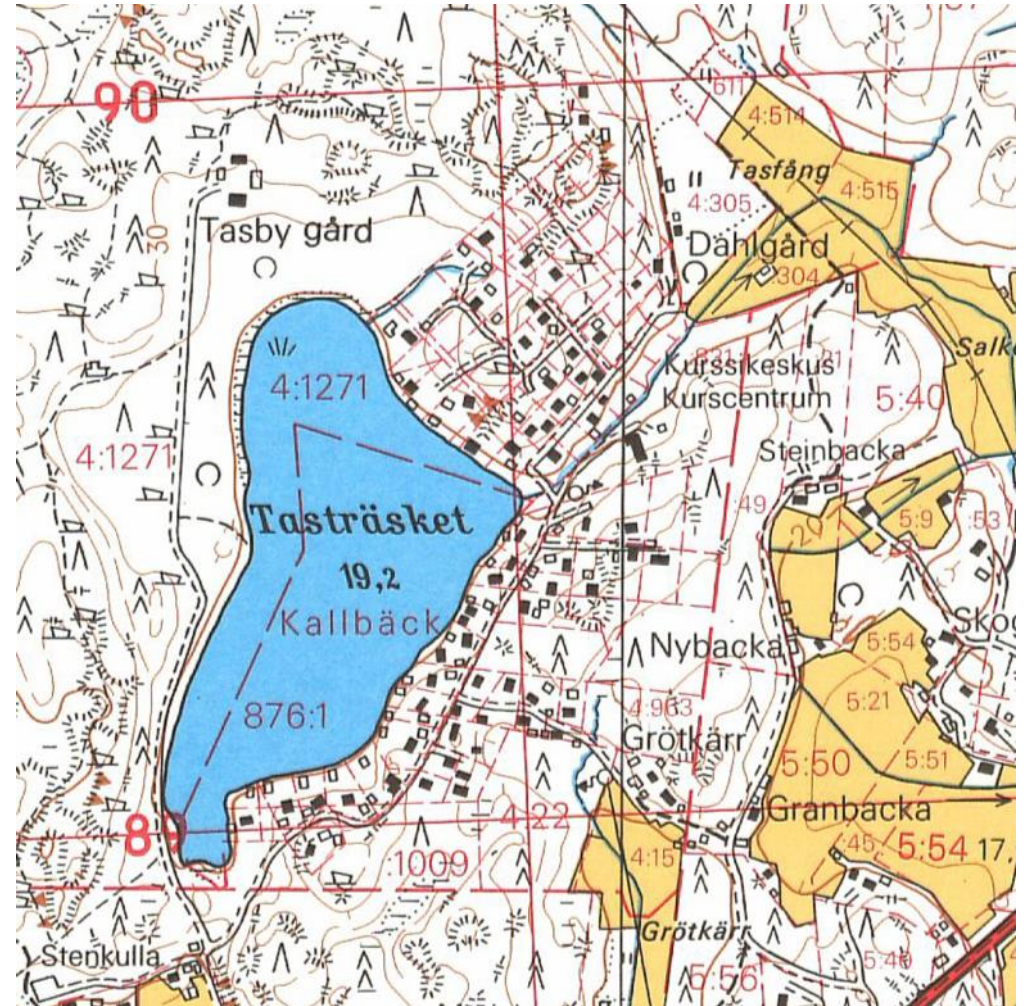

Peruskartta 1967 esittää muuttunutta tilannetta edelliseen karttajulkaisuun (1963) verrattuna. Muutos on havaittavissa erityisesti Taasjärven koillispuolella, jonne on rakennettu lisää loma-asuntoja. Rakentaminen on jatkunut myös Taasjärventien itäpuolella.

Alueen vaiheet

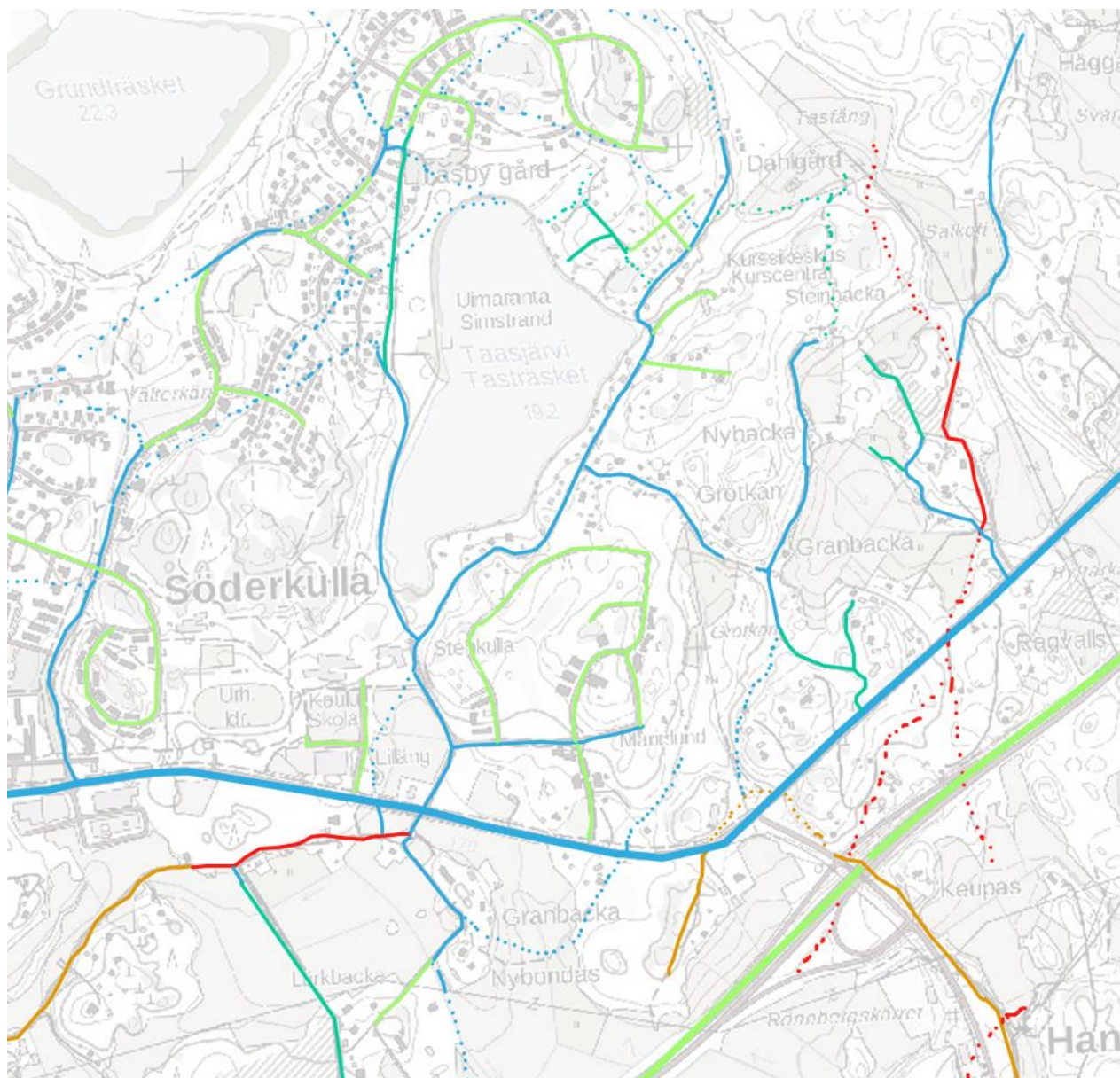
Peruskartta 1973.

Peruskartta 1991.

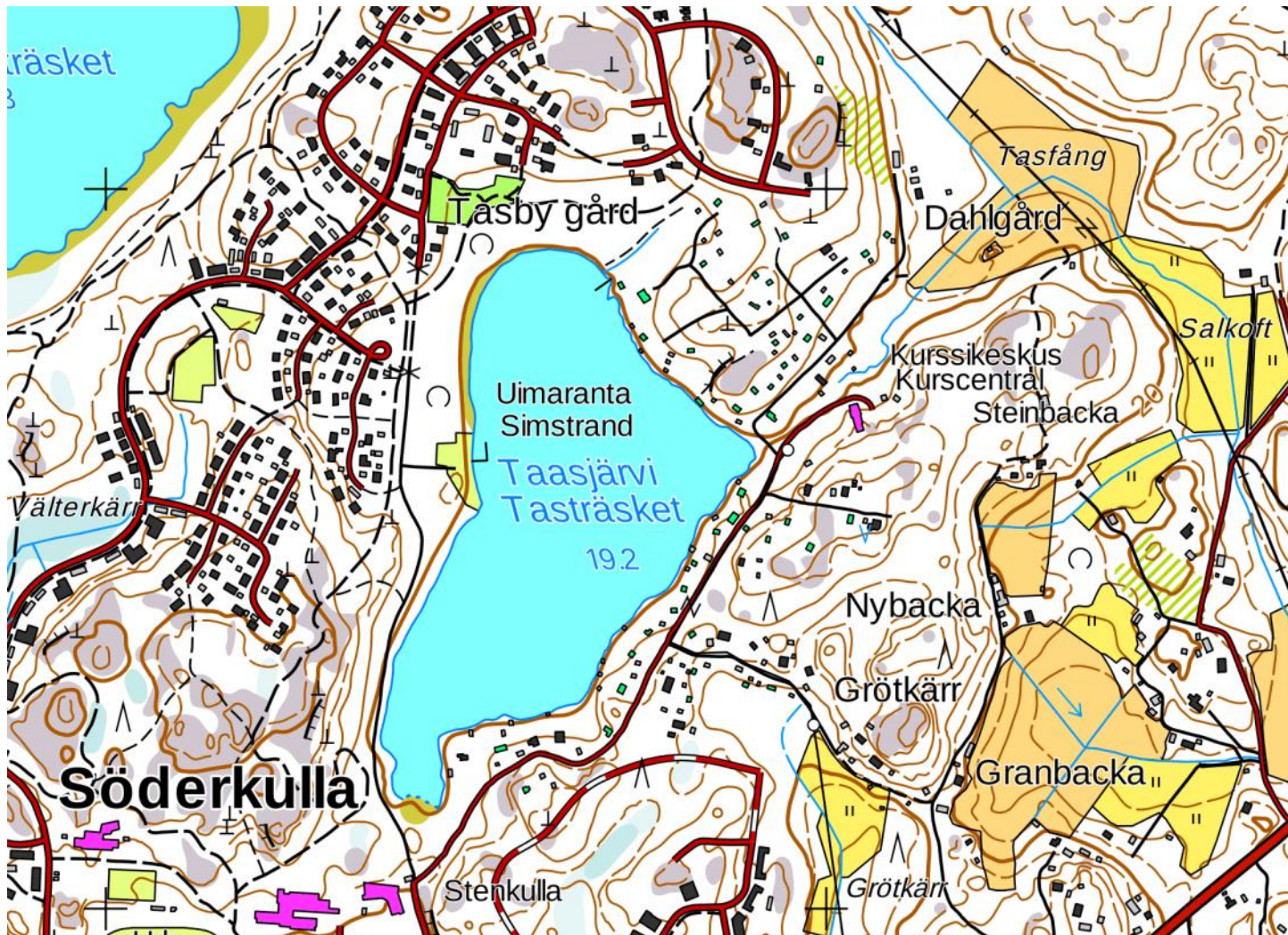
1970-luvulla käynnistyneen moottoritien ja Söderkullan keskuksen rakentamisen vaikutus ei ole vielä suoranaisesti havaittavissa .

Alueen vaiheet

TAASJÄRVEN YMPÄRISTÖN TIELINJAUSTEN VAIHEET
Pilkkuviivat esittävät kadonneita tai käytöstä jääneitä tieosuuksia. Analyysi perustuu karttatarkasteluun.

- Vanhimmat tielinjaukset 1700-1800-luvun karttojen mukaan.
- n. 1870-1900 rakennetut tiet
- n. 1900-1933 rakennetut tiet
- n. 1934-1950 rakennetut tiet
- 1960-luvulta 2000-luvulle rakennetut tiet

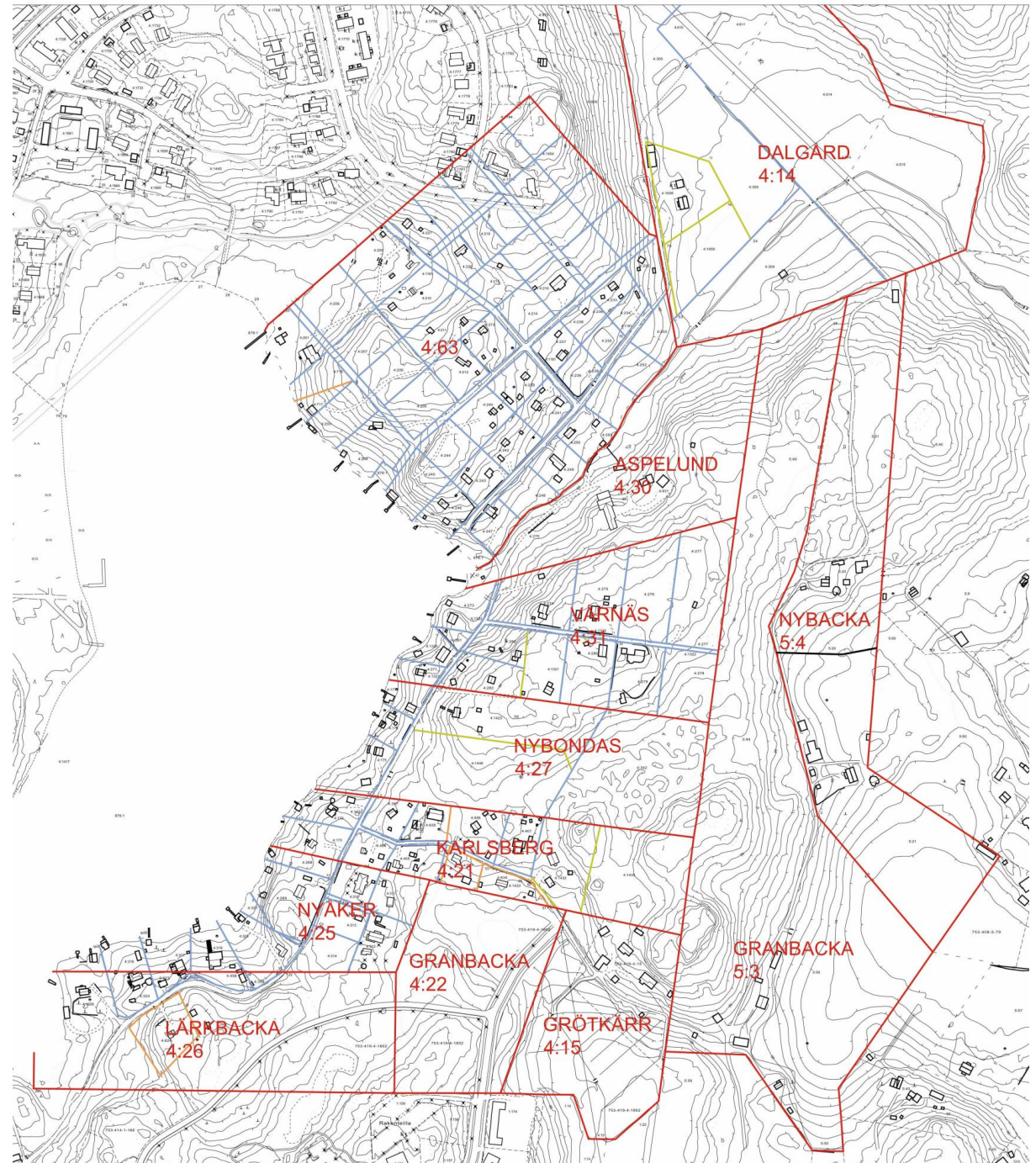

Tilanne kulttuuriympäristöselvityksen ajankohtana 2017 (MML).
Taasjärven länsipuolen uutta asuinalueita on rakennettu 2000- ja 2010-luvuilla.

TONTTI- JA KIINTEISTÖJAON VAIHEET 1920-LUVULTA ALKAEN

Kiinteistö- ja tonttijaon vaiheita on selvitetty Maanmittauslaitoksen aineiston pohjalta. 1920- ja 1930-luvun aikana ja sen jälkeen toimitetut jaot ovat paikoin johtaneet varsin pieniin kiinteistöihin. Samat pihapiirit ulottuvat paikoin usealle tontille.

Kartassa esitetyt tilanimet ovat vuoden 1923 jakokartasta (punaisella).

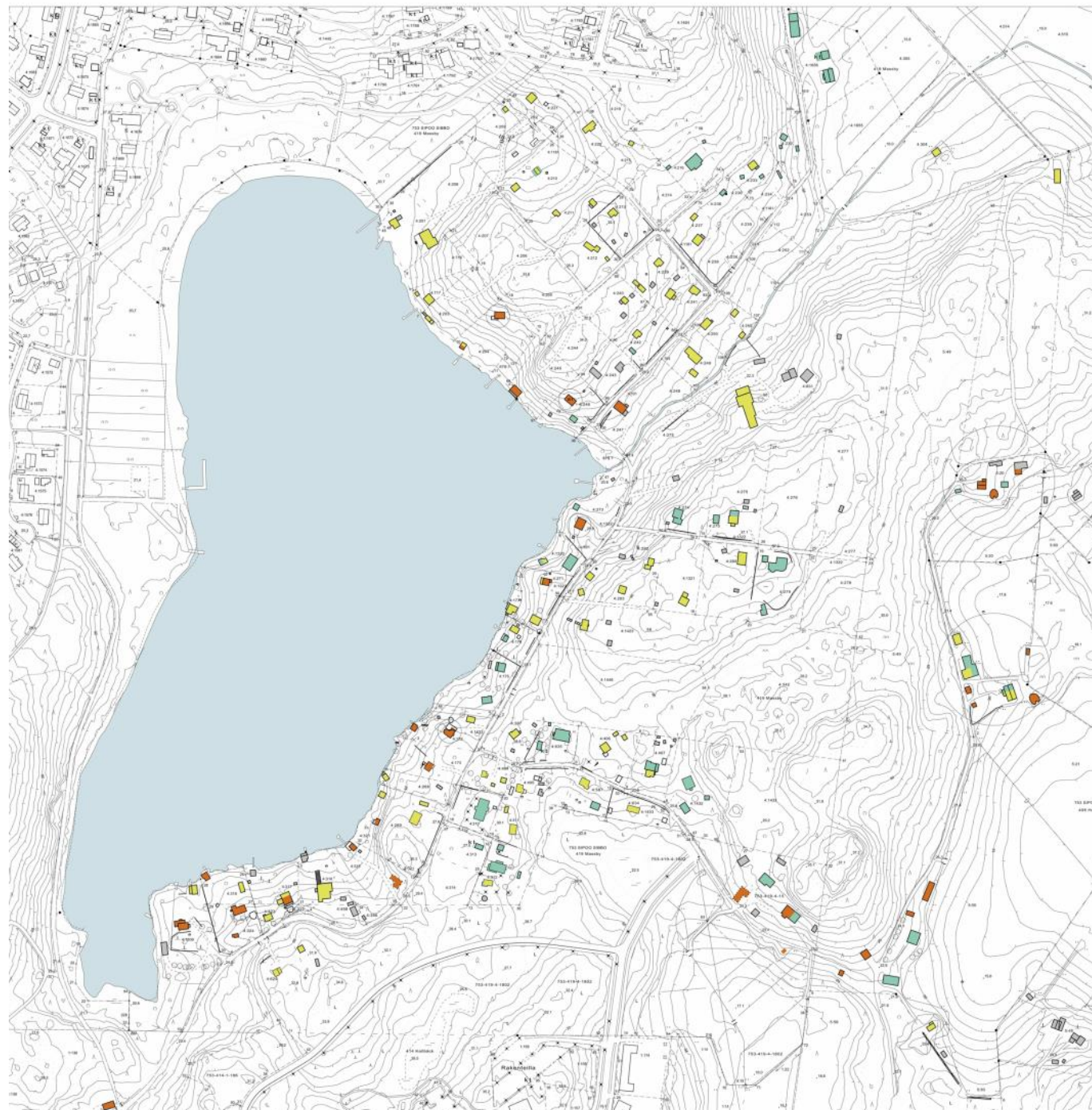

KIINTEISTÖJEN JAKOVAIHEET

1920
1935 - 1944
1950 - 1964
1983 - 2015

RAKENNUSTEN OLETETTU RAKENNUSVUOSI 1920-LUVULTA ALKAEN

Rakennusten ajoitus perustuu kiinteistörekisteriin ja inventoinnin yhteydessä tehtyihin havaintoihin. Inventoinnin pohjakartta 2017.

OLETETTU RAKENNUSVUOSI

- -1945
- 1946-1969
- 1970-

LOMA-ASUNTORAKENTAMISEN ERITYSIPIIRTEITÄ 1920-LUVULTA 1960-LUVULLE

Seuraavassa tarkastellaan aluksi loma-asuntorakentamisen yleistä historiallista taustaa 1920-luvulta alkaen, Taasjärven itärannan aluetta loma-asuntorakentamisen esimerkkinä sekä vapaa-ajan asuntojen yleistä typologiaa.

1800-luvun kuluessa alkoi Helsingin lähiseudulle syntyä pääkaupunkilaisten kesähuvila-asutusta. Varhaiset kesäasunnot olivat joko aatelisten maakartanoita tai kaupunkilaisten saariston asukkailta tilapäiseen käyttöön vuokraamia kalastajamökkejä. 1800-luvun jälkipuoliskolla yleistyi varsinaisten kesähuviloiden rakentaminen. Varakkaiden kaupunkilaisten huviloiden paikan valintaan vaikuttivat ensisijaisesti yhteysliikenteen järjestelyt ja maisemalliset näkymät.

Laajenevan kesäasumiskulttuurin piirteet 1900-luvun alkupuolella

1900-luvun alkupuolella pääkaupungin nopea kasvu nosti maan kysyntää ja hintoja, vilkastuttuaen palstoitusta. Paikoin perustettiin yhtiöitä ostamaan laajoja maa-alueita, joita sitten palstoitettiin huvilatonteiksi.

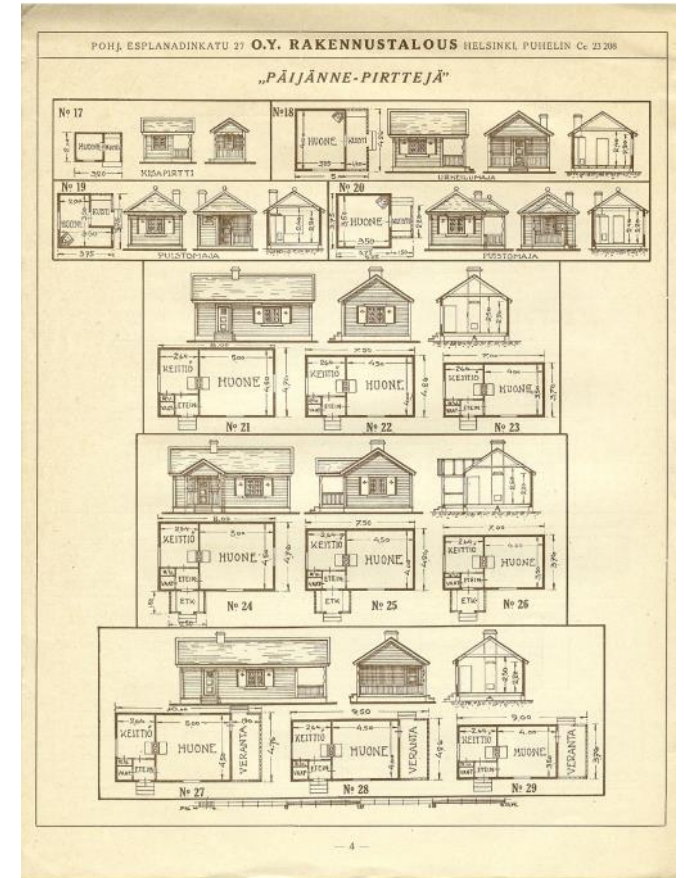
Huvilaelämä ei enää ollut ainoastaan vilkasta seuraelämää harrastavan eliitin yksinoikeus. Kesäasumiskulttuurin laajeneminen, uusien huvilanomistajaryhmien tavoitteet ja elämäntapojen muutokset merkitsivät uutta ja uudenlaista huvi-

larakentamista sekä rakentamisen mittakaavan laajempaa asteikkoa. 1900-luvun vaihteelle tyyppillisten isokokoisten, kaksikerroksisten hirsihuviloiden rinnalla alettiin rakentaa vaatimattomampia, ydinperheelle tarkoitettuja kesäasuntoja. Vähitellen alettiin suosia ns. viikonloppu- ja urheilumajoja, joissa seurustelu- ja makuuhuoneiden mitoituksella pyrittiin mahdollisimman tehokkaisuuteen, toimiviin ratkaisuihin. Malliratkaisuja tuottivat esimerkiksi arkkitehtikilpailut, puusepäntehtäiden myyntiluettelot ja urakoitsijoina toimivat rakennusmestarit.

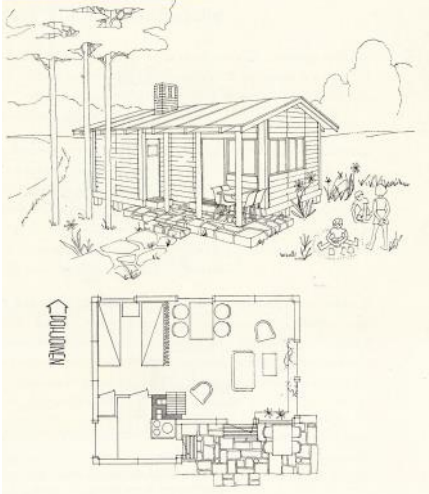
Perinteisen hirsirungon rinnalle ilmestyi uusia ratkaisuja. Puurakennustekniikan ja puuteollisuuden kehitys toi tarjolle kevyempiä ranka- ja levyrakenteita, vähitellen myös teollisesti valmistettuja seinäelementtejä.

Vanhemmissa kesähuviloissa peseytyminen tapahtui makuuhuoneiden yhteydessä, rannan lähellä oli yleensä vain pyykkitupa muuripatoineen. Kesämökkien yhteyteen rakennetut saunarakennukset yleistivät vasta 1900-luvulla.

Kesäasunnon puutarhaan istutettiin mahdollisuuksien mukaan edelleen sekä koristekasveja että marjapensaita ja hedelmäpuita. Hedelmä- ja marjasadon säilöntä oli osana perheen ruokailouden hoitoa. Puutarhaan saattoi liittyä peruna-

Loma-asuntojen mallistoa esittävä Päijänne-Pirtti-luettelo 1927, Rakennustalous Oy.

*Puutalo Oy:n viikonloppumaja "Pohjanpirtti".
Kansalliskirjasto*

ja kasvimaata sekä maakellari. Kesämökkipuutarhojen mallisuunnitelmia ja ohjeita julkaistiin esimerkiksi Marttaliiton toimesta. *Oman kodin puutarhan* kirjoittajana oli puutarhakonsulentti Elisabeth Koch, joka neuvoi kesäasunnon omistajaa ottamaan suunnittelussa huomioon, milloin puutarhan tulee esiintyä parhaimmillaan, eli lomaaikaan. Hän korosti paikallisten lähtökohtien hyödyntämistä puutarhan toteuttamisessa ja suositteli käytännön syistä viikonloppumajan ympäristön säilyttämistä mahdollisimman luonnonmukaisessa tilassa.

Kesämökkiasumista sotien jälkeen

jälleenrakennuskauden jälkeisinä vuosikymmeni-

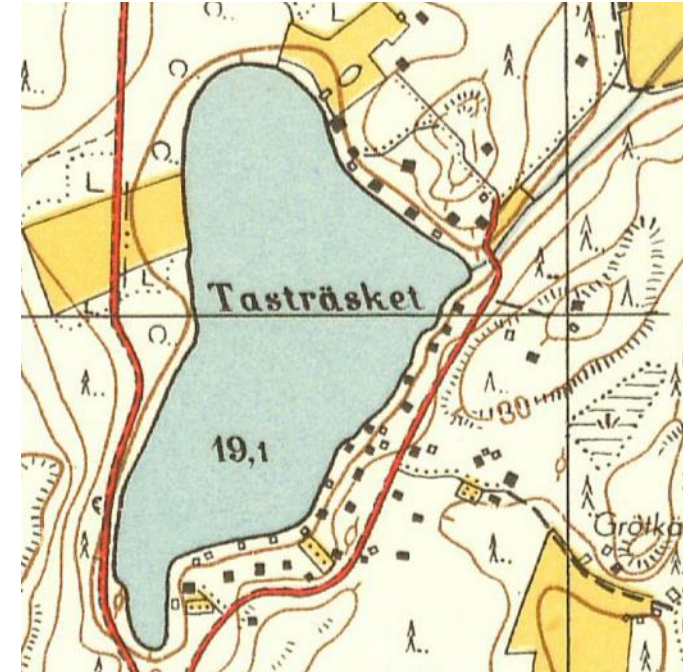
nä elintason nousu ja kaupungistuminen toi kesämökit yhä laajempien piirien ulottuville. Samalla korostuivat ulkoilmaelämän ja liikunnan merkitys toimistotyön vastakohtana. Kesäasunnon uudet tyyppiratkaisut ja mitoitus vastasivat uutta, mutkatonta elämäntapaa, jossa ruuanvalmistus saattoi tapahtua taivasalla ja majoitustilaa venytettiin telttaratkaisuilla. Uutena ilmiönä voidaan pitää kesämökkien ryhmärakentamista.

Karjalaisvaikutteiden innoittamien pyöröhirsirakenteiden ja kevyiden rankarakenteiden lisäksi oli tarjolla esivalmisteisia rakennuselementtejä. Jälleenrakennuskauden omakotirakennusten tyyppiratkaisuja, kuten Puutalo Oy:n malleja, sovellettiin "kevennetyssä" muodossa kesämökkien rakentamisessa 1950- ja 1960-luvuilla.

Kesämökkien puutarhat heijastivat yleisiä puutarhavirtauksia. Nyt toteutui 1930-luvun modernismin lanseeraama puutarhaihanne helppohoitoisten, harkittujen koristeistutusten, yhtenäisten nurmikoiden tai lähes koskemattoman metsämaaston muodossa.

Loma-asuntokulttuurin ilmeneminen Taasjärven itärannan alueella

Tarkastelualueen kesähuvila- ja mökkiasutus on muotoutunut alkaen 1920-1930-luvuilla rakennetuista huviloista ja päättyen 1960-1970-lukujen

Ensimmäiset huvilat ja kesämökit rakennettiin viimeistään 1930-luvulla järven itärannalle. Koillinen ranta-alue jaettiin tonteiksi 1936. Silloinkin rakennettiin ensin rantavyöhykkeelle. Peruskartta 1950.

tyyppimökkien kaltaisiin ratkaisuihin.

Alueen rakentamisen taustalla ovat 1920- ja 1930-luvulla tehdyt kiinteistöjaot ja tonttikaupat, joiden seurauksena Taasjärven itä- ja koillisrannalle on syntynyt erityisen tiivistä, esikaupunkimaista asutusta. Rakentaminen tapahtui vaiheittain. Ensimmäisessä vaiheessa lohkottiin

ESIMERKKEJÄ, TYPOLOGIA JA RAKENTAMISTAPA

LOMA-ASUMISEN ERITYISPIIRTEITÄ 1920-LUVULTA 1960-LUVULLE

Taasjärven koillispuolelle rakennettu pinkopahvimökki. Kuva 1951, yksit.

Kaivolla talvella 1951. Kuva yksit.

1930-luvulla rantapalstoja vuonna 1923 muodostetuista kiinteistöistä. Ensimmäisten rakennusten valmistumisen ajankohta ei ole selvinnyt, mutta voidaan olettaa että rakennustöitä on aloitettu jo ennen uusien kiinteistöjen lopullista rekisteröintiä. Rantavyöhykkeellä säilyneet varhaisimmat huvilat edustavat tyylillisesti 1910-luvulta 1930-luvulle suosittuja huvilatyyppejä, joiden suunnittelua varten oli käytettävissä esimerkiksi julkaistuja mallipiirustuksia.

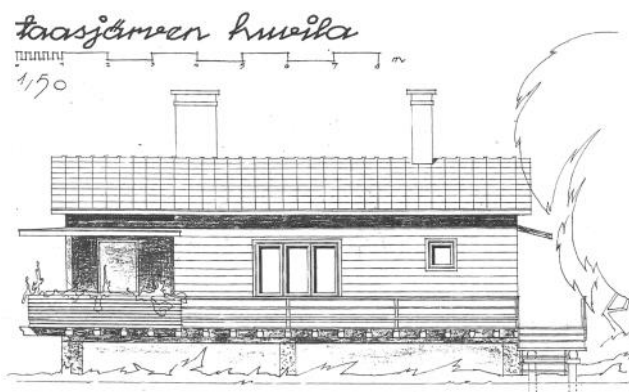
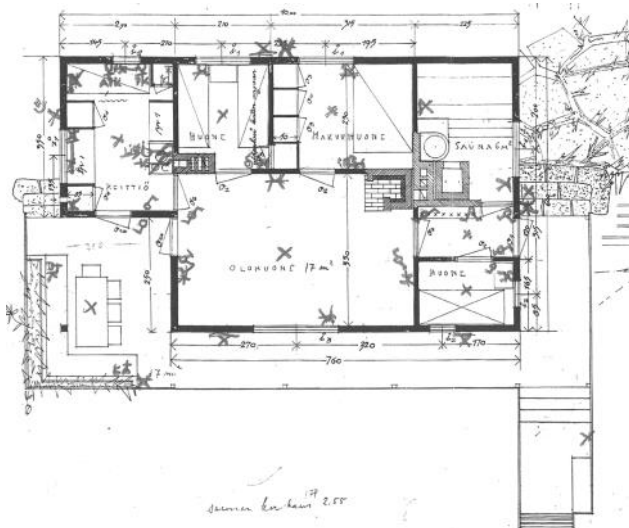
Taasjärven alueelle 1930-luvun lopulta 1950-luvulle rakennettujen loma-asuntojen arkkitehtuurissa näkyy toisaalta modernismin vaikutus pulpetti- tai tasakatoissa sekä nauha- ja kulmaik-

kunoissa. Toisaalta yleistyy jälleenrakennuskaudelle tyypillinen puolitoistakerroksinen, harjakattoinen, kompakti rakennustyyppi.

Pääkaupungissa toimivat arkkitehdit Toivo Löyskä (1903-1975) ja Ilmari Ahonen (1896 -1980) kiinnostuivat Taasjärven alueesta viimeistään 1930-luvun lopulla. Söderkullan kartanon omistajana oli tuolloin Hjalmar von Bonsdorff. Uuden jakotoimituksen yhteydessä koko koillinen alue jaettiin tonteiksi. Sekä Löyskä että Ahonen rakensivat kesämökkinsä rantavyöhykkeelle. Rakennukset tehtiin hirrestä ja kerrotaan rakentajien olleen paikallisia laivanrakentajia. On mahdollista että he olivat samaa rakentajasukua, joka on tul-

Rakennusmestari Arhovaaran kiinteistön 4-587 mökki rakenteilla 1950-luvun lopulla. Kuva yksit.

Taasjärven rannalle rakennettavan lamasalvotun kesämökin suunnitteli arkkitehti Ilmari Ahonen omaan käyttöönsä. Kiinteistöön 4-245 piirustus yksit. Ahonen oli työskennellyt mm. Erik Bryggmanin toimistossa.

Ilmari Ahosen kesämökki on säilynyt. Kuva 2017.

lut esille useiden rakennuslupien tarkastelun yhteydessä.

Taasjärven alueen uusia loma-asuntoja suunnittelivat toisinaan arkkitehdit mutta selvästi enimmäkseen rakennusmestarit. Tämä ilmenee selvityksen yhteydessä tarkastelluista rakennuslupahakemuksista ja pääpiirustuksista. Rakennusmestareiden itselleen rakentamia kesämökkejä edustavat esimerkiksi rakennusmestari Suvannon mökki Taasjärventien varrella (s.47), rakennusmestari Mattilan kesämökki (s. 45) ja järven pohjoispäähän ison puutarhan keskelle rakennettu, Arkkitehti Viljo Myyrinmaan suunnittelema Villa Kalme 1960-luvulta.

Kiinteistön 4-407 kesämökki on saanut modernistisen ulkoasun tasakattoineen ja isoine terasseineen. Kuva 1960-luvun alusta, yksit.

Alla funkkisvaikutteinen kesämökki Taasjärven pohjoisrannalla

TAASJÄRVEN ITÄRANNAN ALUE JA RAKENNUSKANTA

A detailed topographic map of the 419 Massey area. The map features contour lines indicating elevation, with labels such as 21.4, 20.6, 21.6, 20.8, 21.1, 20.9, 21.2, 20.7, 21.3, 20.5, 21.0, 20.4, 20.3, 20.2, 20.1, 20.0, 19.9, 19.8, 19.7, 19.6, 19.5, 19.4, 19.3, 19.2, 19.1, 19.0, 18.9, 18.8, 18.7, 18.6, 18.5, 18.4, 18.3, 18.2, 18.1, 18.0, 17.9, 17.8, 17.7, 17.6, 17.5, 17.4, 17.3, 17.2, 17.1, 17.0, 16.9, 16.8, 16.7, 16.6, 16.5, 16.4, 16.3, 16.2, 16.1, 16.0, 15.9, 15.8, 15.7, 15.6, 15.5, 15.4, 15.3, 15.2, 15.1, 15.0, 14.9, 14.8, 14.7, 14.6, 14.5, 14.4, 14.3, 14.2, 14.1, 14.0, 13.9, 13.8, 13.7, 13.6, 13.5, 13.4, 13.3, 13.2, 13.1, 13.0, 12.9, 12.8, 12.7, 12.6, 12.5, 12.4, 12.3, 12.2, 12.1, 12.0, 11.9, 11.8, 11.7, 11.6, 11.5, 11.4, 11.3, 11.2, 11.1, 11.0, 10.9, 10.8, 10.7, 10.6, 10.5, 10.4, 10.3, 10.2, 10.1, 10.0, 9.9, 9.8, 9.7, 9.6, 9.5, 9.4, 9.3, 9.2, 9.1, 9.0, 8.9, 8.8, 8.7, 8.6, 8.5, 8.4, 8.3, 8.2, 8.1, 8.0, 7.9, 7.8, 7.7, 7.6, 7.5, 7.4, 7.3, 7.2, 7.1, 7.0, 6.9, 6.8, 6.7, 6.6, 6.5, 6.4, 6.3, 6.2, 6.1, 6.0, 5.9, 5.8, 5.7, 5.6, 5.5, 5.4, 5.3, 5.2, 5.1, 5.0, 4.9, 4.8, 4.7, 4.6, 4.5, 4.4, 4.3, 4.2, 4.1, 4.0, 3.9, 3.8, 3.7, 3.6, 3.5, 3.4, 3.3, 3.2, 3.1, 3.0, 2.9, 2.8, 2.7, 2.6, 2.5, 2.4, 2.3, 2.2, 2.1, 2.0, 1.9, 1.8, 1.7, 1.6, 1.5, 1.4, 1.3, 1.2, 1.1, 1.0, 0.9, 0.8, 0.7, 0.6, 0.5, 0.4, 0.3, 0.2, 0.1, 0.0. The map also shows various buildings, roads, and other geographical features. The area is labeled '419 Massey' and '753-419-4-1502'. The map is oriented with North at the top.

■ -1945
■ 1946-1969
■ 1970-

30

ESIMERKKEJÄ, TYPOLOGIA JA RAKENTAMISTAPA

TAASJÄRVEN ITÄRANNAN ALUE JA RAKENNUSKANTA

Rehevän rantapuuston lomassa näkyy huviloiden ja kesämökkien laitureita ja saunoja.

Itärannan ranta-alueen tonteilla kasvaa rehevä puustoa ja pihoiden puutarhaistutuksia. Taasjärventien yläpuolella alkaa paikoin jyrkkää, puustoista kalliorinnettä. 1930-luvulta alkaen

rakentunut loma-asutus on rakennustavaltaan pienimittakaavaista, kylämäistä ja maisemaan sulautuvaa. Vanhimmat huvilat ja kesämökit sijaitsevat rantavyöhykkeellä.

Järvinäkymä itäisen rannan tontilta.

Vanhinta rakennuskantaa edustaa Grötkärin pientilan umpeen kasvaneen pihan ympäröimä asuinrakennus.

1950-luvun laadukasta arkkitehtuuria edustaa rakennusmestari Mattilan oma kesämökki.

Taasjärventien varrelle on tonttien rajalle istutettu pensasaita tai rakennettu lauta-aita portteineen.

1950-luvun lopulla rakennettu vapaa-ajan asunto on hyvin säilyttänyt ominaispiirteensä.

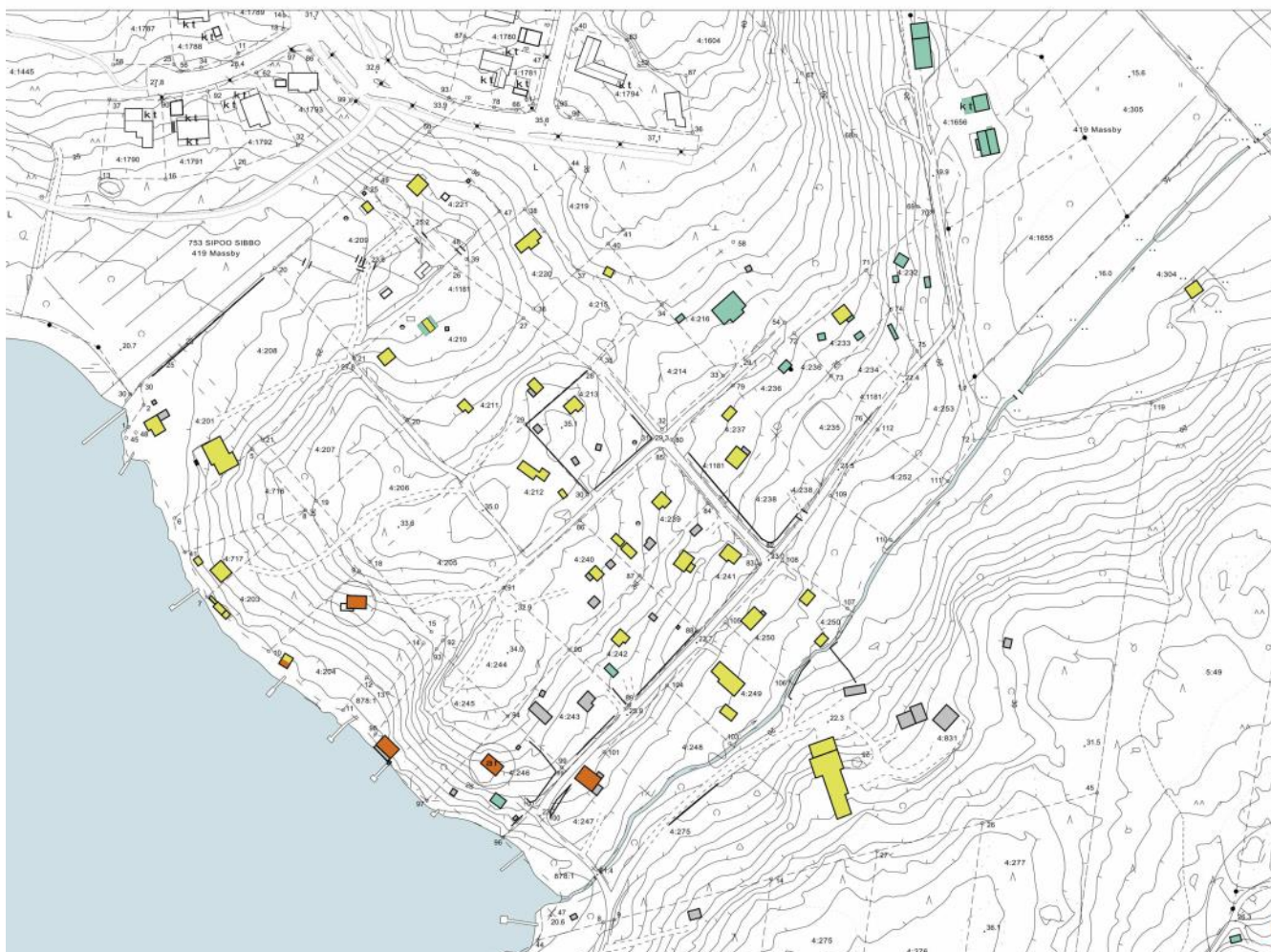
Sauna 1950-luvulta.

1950-luvulla rakennettu kurssikeskus.

ESIMERKKEJÄ, TYPOLOGIA JA RAKENTAMISTAPA

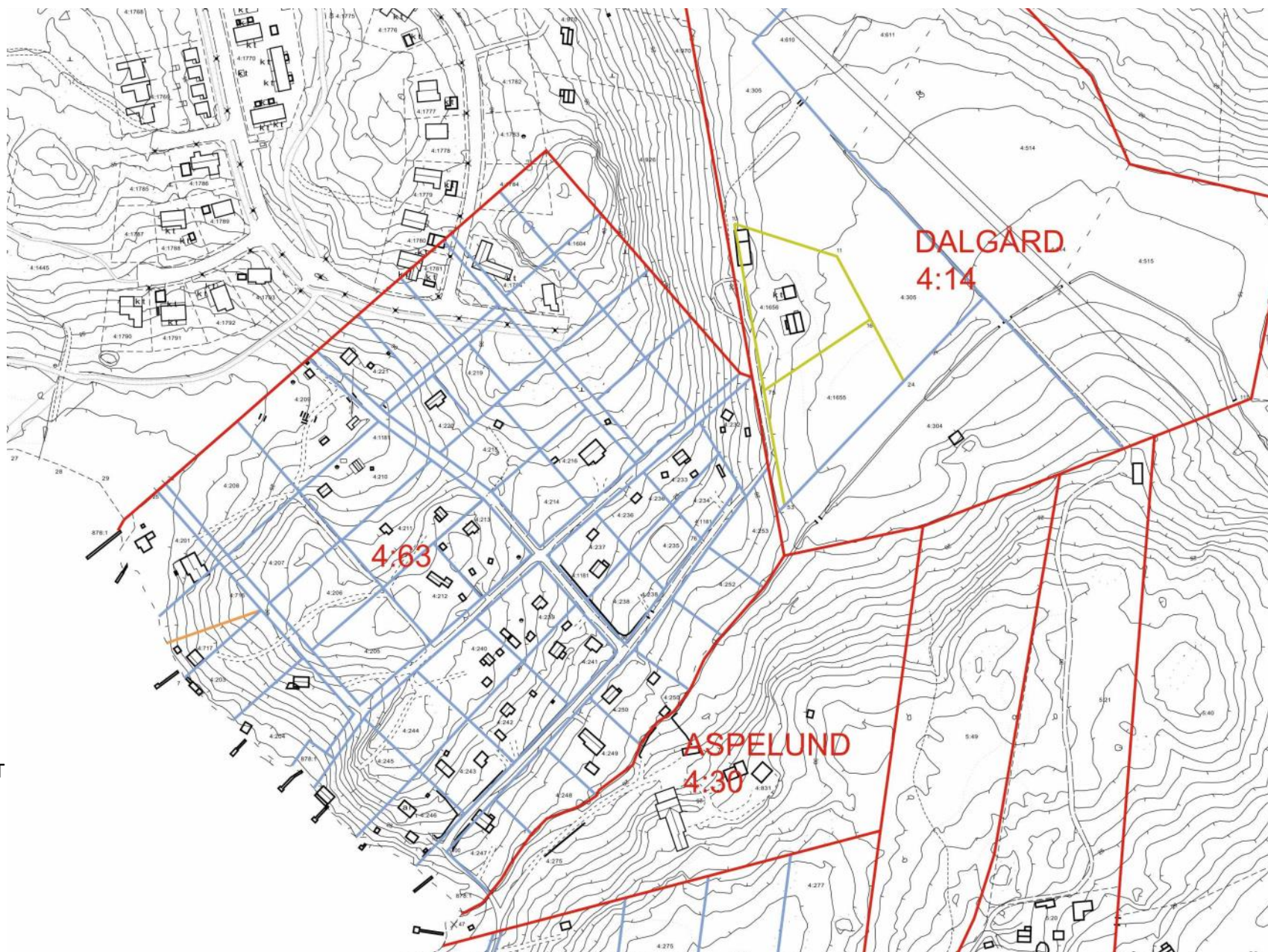
TAASJÄRVEN KOILLISPUOLELLA SIJAITSEVA ALUE JA RAKENNUSKANTA

OLETETTU RAKENNUSVUOSI

- 1945
- 1946-1969
- 1970-

Inventointi 2017

KIINTEISTÖJEN JAKOVAIHEET

- 1920
- 1935 - 1944
- 1950 - 1964
- 1983 - 2015

Inventointi 2017

TAASJÄRVEN KOILLISPUOLELLA SIJAITSEVA ALUE JA RAKENNUSKANTA

Tarkastelualue ulottuu peltoalueelle, kuvassa kiinteistön 4-304 vanha lato.

Koillisrannan rantavyöhykkeen metsäinen rinnetontti.

Tarkastelualueen luoteisosassa on järven rantaan ulottuva, umpeen kasvava puutarha, jossa kasvaa isoja puistopuita.

Koillisen ranta-alueen tonteilla kasvava rehevä metsäpuusto peittää useimmiten rakennuksia näkyviltä järven suunnalta katsoen. Alueen luoteisrajalla on jäänteitä isosta puutarhasta, joka on perustettu Taasjärven pohjoispään rantaniittyjen kohdalle. Läheltä löytyy rinteiden suojaama rehevä, hyvin hoidettu puutarha.

Rantavyöhykkeellä on väljästi rakennettuja

tontteja, lisäksi useita tontteja omistaneet mökinrakentajat ovat jättäneet osan rakentamatta.

1930-luvulta alkaen rakentunut loma-asutus on rakennustavaltaan pienimittakaavaista, kylmäistä ja maisemaan sulautuvaa. Vanhimmat kesämökit sijaitsevat rantavyöhykkeellä.

Alueen pohjoisosan kesämökit on rakennettu väljille tonteille metsän keskelle 1940-luvun loppupuolelta alkaen. Alkuperäisestä jakokaavasta pohjoisimmat osat jäivät kokonaan rakentamatta.

Alue ulottuu kiinteistöön 4-304 kuuluvalla peltoaukealle.

Alueen pohjoisosan kesämökit on rakennettu väljille tonteille metsän keskelle 1940-luvun loppupuolelta alkaen.

Varhaiset mökit ja saunat olivat usein pieniä ja vaatimattomia.

Tyypillinen 1960-luvulla-1970-luvulla valmistunut pitkänomainen, loivalla harjakatolla varustettu rakennus.

Alueelle on ensin rakennettu kuvan kaltaisia kesämökkejä ja saunoja.

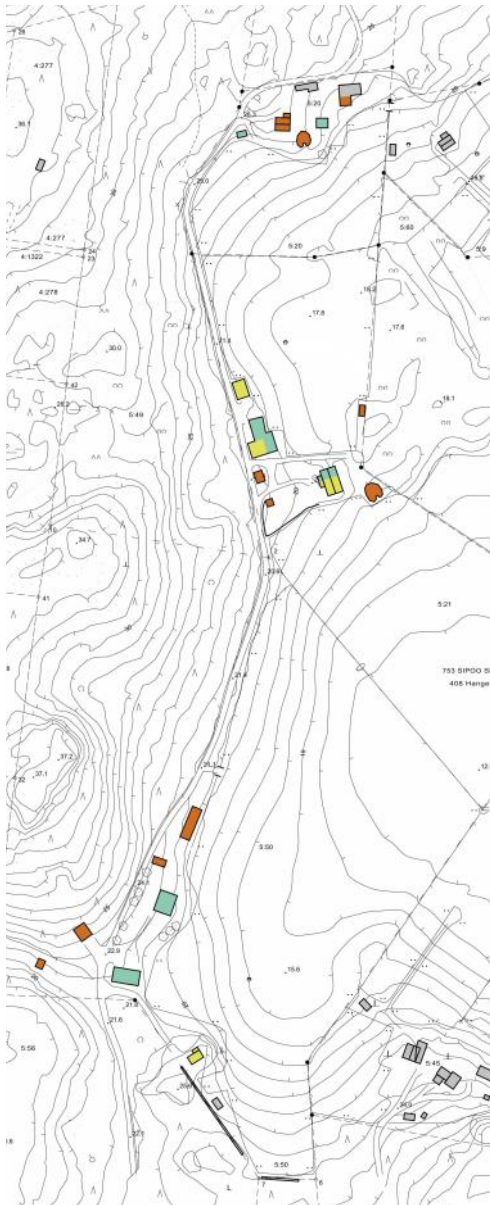
Vaakalimilaudoitus ja ruskea kuultokäsittely on tyyppinen julkisivukäsittely.

Hyvin säilynyt 1960-luvulla rakennettu kesämökki.

ESIMERKKEJÄ, TYPOLOGIA JA RAKENTAMISTAPA

HANGELBYN PUOLEINEN ALUE JA RAKENNUSKANTA

Toisin kuin Taasjärven rannoille syntynyt vapaa-ajan asutus, Hangöbyn puoleinen alue rajautuu laajaan viljelymaisemaan. Peltomaan länsireunalla on kolme, Bergåstien varrelle ryhmittynyttä pientilan pihapiiriä asuin- ja maatalousrakennuksineen.

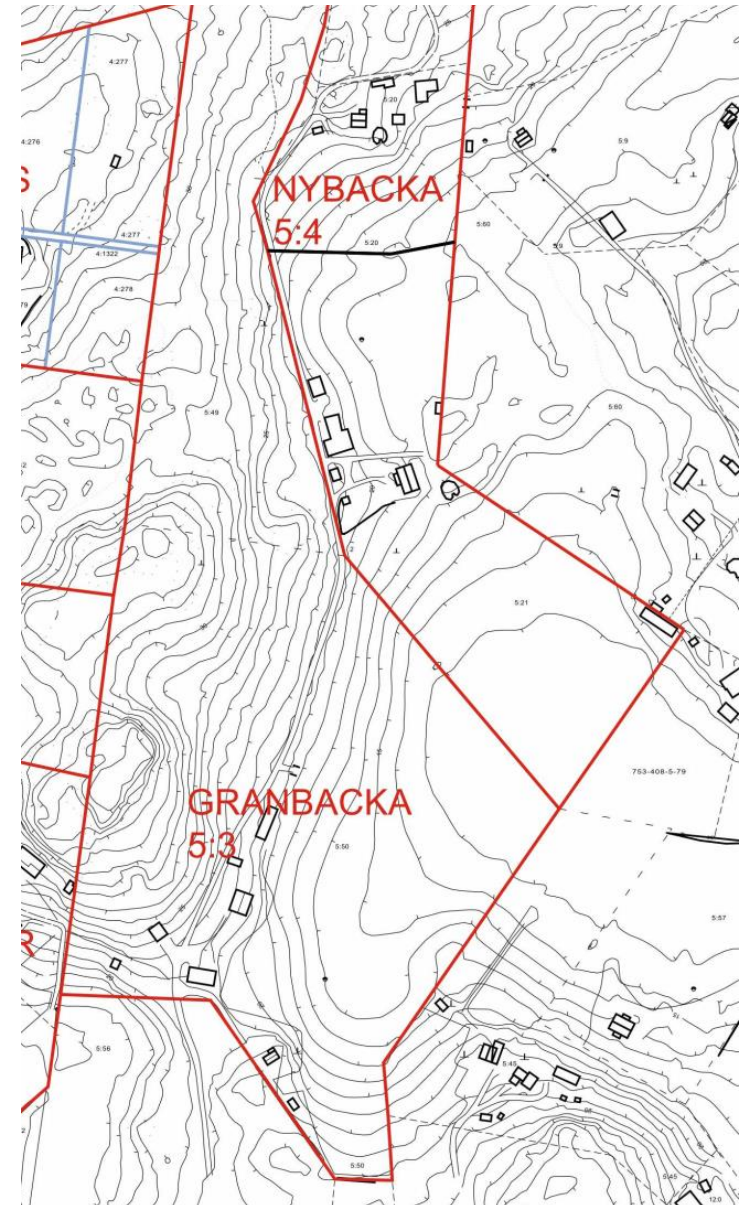
OLETETTU RAKENNUSVUOSI

- 1945
- 1946-1969
- 1970-

Inventointi 2017

KIINTEISTÖJEN JAKOVAIHEET

- 1920
- 1935 - 1944
- 1950 - 1964
- 1983 - 2015

Näkymä Bergåsantieltä Hangelbyn peltojen suuntaan. Tien varrella on kolme peltomaisemaan rajautuvaa pihapiiriä.

INVENTOINTI- JA ARVOTUSTYÖ, RAJAUS JA METODIT

Inventointi- ja arvotustyö on jakautunut seuraaviin osiin:

- 1) Rakennusinventointi
- 2) Kohteiden arvottaminen
- 3) Kulttuuriympäristön selvityksen laatiminen. Arvotettujen kohteiden kuvaus raportissa.

Tiedotus

Ennen maastoinventointeja on Sipoon kunta tiedottanut inventointityöstä.

Maastoinventoinnit

Maastoinventointeja tehtiin yhteensä 6 päivää. Maastotyöskentelyssä inventoitiin ja valokuvattiin ulkopuolisesti kohteet pihapiireineen ja talousrakennuksineen sekä kirjattiin inventointitiedot kohteen nykytilasta ja säilyneisyydestä.

Tutkimalla rakennusten rakennusosia ja eri aikakausille ominaisia julkisivuaiheita, vuoraustyyppejä, perustamistapaa ja yksityiskohtia, on yleisellä tasolla arvioitu alkuperäisen tai myöhemmän korjausajankohdan ilmeen säilymistä. Tarkempaa rakennusosakohtaista säilyneisyysarviota tai sisätilojen selvitystä ei ole sisällytetty työhön.

Alueen asukkailta kerätty tieto

Maastoinventointien ja asukastilaisuuden yhteydessä tehty asukashaastattelut ovat tuoneet selvitykseen arvokasta lisätietoa rakennuksista sekä asukas- ja tilahistoriasta.

Kartta- ja arkistoselvitykset

Inventointityön osana on kohteiden taustatietoja koottu maanmittauslaitoksen kiinteistö- ja lohkomistiedoista, rakennuslupatiedoista, vanhoista kartoista ja lohkomiskartoista, historiikeista ja muista kirjallisista painetuista ja painamattomista lähteistä. Lähteet on tarkemmin eritelty lähdeluettelossa.

Inventointitietojen raportointi

Inventointitiedot ja valikoidut kohdevalokuvat on koottu tietokantaa varten. Tietokannan valikot määrittelevät inventoinnin tietosisällön. Tietokannan lähtötietona toimivat kiinteistörekisterin tiedot.

Laajempia rakennuskohtaisia kuvauksia ja valokuvia sisältävät kiinteistökohtaiset kohdekortit esitetään pdf-muodossa. Kohdekortteihin on kirjattu tontti- tai rakennuskohtaisia valmistumisvuositietoja, tietoja rakennushistoriasta, rakennusten ulkoasun kuvaus ja arvio säilyneisyydestä, suunnittelijatietoja jne. Rakennusten teknistä kuntoa ei ole arvioitu tämän inventoinnin yhteydessä.

AINEISTON TALLENNUS JA LUOVUTUS

Inventointiaineisto valokuvineen on luovutettu tilaajalle. Kaikki inventoidut kiinteistökohteet on viety Map-Info tietokantaan. Kaikkien inventointikohteiden (kiinteistöjen) pdf-inventointikortit valokuvineen on lisäksi linkitetty Map-info-tietokantaan.

ARVOTUS

Arvotus käsittää arvoluokituksen, jossa kohteille on kirjattu selvityksen perusteella arvioidut arvot. Selvityksessä käytettyjä arvokategorioita ovat kulttuurihistorialliset arvot, kyläkuvalliset tai maisemalliset arvot sekä rakennushistorialliset ja rakennustaiteelliset arvot sekä em. arvoja vahvistava säilyneisyys. Kohteiden arvoluokitusta on tarkennettu yhteistyössä Porvoon museon, kunnan rakennusvalvonnan ja kaavoituksen kanssa vuonna 2021.

Inventoinnin yhteydessä on laadittu rakennetun kulttuuriympäristön näkökulmasta arvokkaiksi luokiteltujen kohteiden arvoja kuvaava lause, jossa on kuvattu ne ominaispiirteet, johon kohteen arvot perustuvat. Rakennukset ja alueet arvotustietoineen on viety Map-Info-tietokantaan.

Jäljempänä on kuvattu arvotuksessa käytettyjä yleisiä käsitteitä sekä tarkennettu minkä tyyppiset

kohteet Taasjärven tarkastelualueella liittyvät ko. arvoluokkiin.

Kulttuurihistoriallinen arvo

Kulttuurihistoriallinen arvo on laaja käsite, jolla halutaan ilmaista, että kohteen säilyttäminen aineellisen ja henkisen kulttuuriperinnön ilmentymänä on yhteisön kannalta toivottavaa. Tarkastelualueen kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia ja alueita ovat mm.

- Hangelbyn puoleisten maatilojen rakennukset ja ympäristö viljelyksineen
- järjestäytyneen palstoituksen tuloksena 1920-1930-luvulta alkaen syntynyt tunnusomainen, kylämäinen loma-asutus

Rakennushistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen arvo voi liittyä rakennuksen arkkitehtoniseen eheyteen tai ominaislaatuun, erityiseen rakennustekniseen ratkaisuun tai tiettyä, esimerkiksi paikkakunnan rakennusperinnettä ilmentävään toteutukseen, rakennuksen tyyppillisyyteen tai harvinaislaatuun. Rakennuksen erityinen käyttötarkoitus voi myös olla rakennushistoriallisen arvon peruste. Huvilatypologiaa tai malliratkaisuja tarkastelualueella edustavat rakennukset:

- 1920-1930-luvuilla rakennetut huvilat
- jälleenrakennuskaudelle tyyppilliset rakennukset

-1950-1960-luvun uutta kesämökkirakentamista edustavat ”valmistalot”

Rakennustaiteelliset arvot

- Tunnettujen arkkitehtien suunnittelemat tai muut rakennustaiteellisesti korkeatasoiset tai muulla tavoin erityiset kohteet.

Kyläkuvalliset ja maisemalliset arvot

Rakennetussa ympäristössä kulttuurimaisemaan vaikuttava tai ympäristökuvaa rikastuttava rakennus/rakennusryhmä jonka säilyttäminen on maisemanäkymien tai kyläkuvan kannalta toivottavaa.

Säilyneisyys

Alkuperäisen rakennusvaiheen tai rakennuksen ominaispiirteitä kunnioittavien muutosten jälkeen säilyneet, rakennushistoriallisia arvoja vahvistavat piirteet, kuten rakennushahmo, rakennusosat, materiaalit, yksityiskohdat, värit.

ARVOLUOKAT

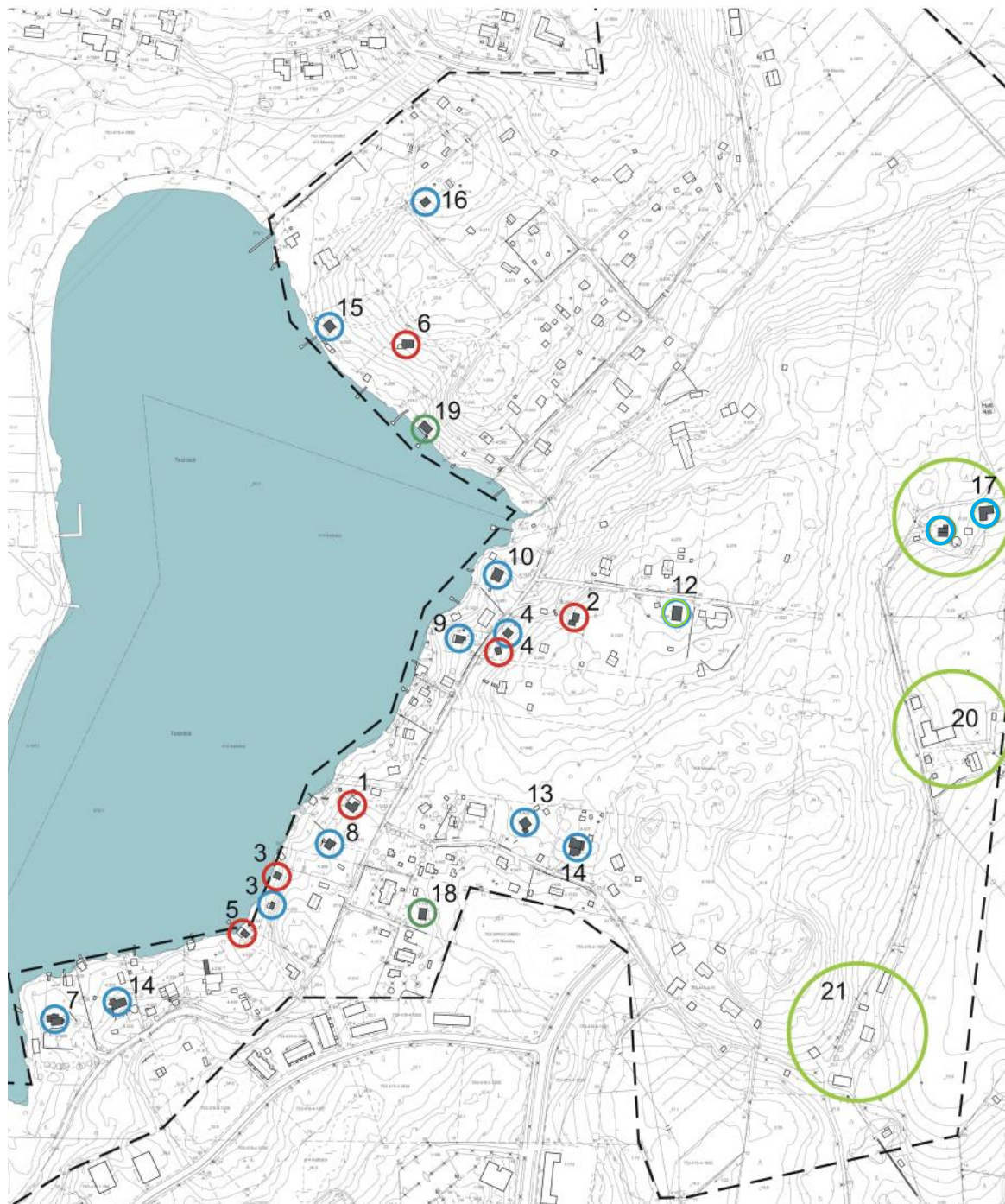
Inventoidut kohteet on arvotuksen perusteella jaettu kolmeen luokkaan, joista 1. luokan kohteet edustavat erityisiä rakennustaiteellisia tai rakennushistoriallisia arvoja ja ovat arvokkaita myös selvitysalueen kulttuurihistorian ja kyläkuvan näkökulmasta. Rakennusten karttamerkintä on punainen ympyrä.

Arvotuksen 2. luokkaan sisältyvät sellaiset kohteet, joilla on ensisijaisesti erityiset kyläkuvalliset arvot. Rakennusten karttamerkintä on sininen ympyrä.

Muut inventoidut kohteet, joilla on alueen kannalta jonkin verran kulttuurihistoriallista ja kyläkuvallista merkitystä. Karttamerkintä on vihreä ympyrä.

INVENTOINTIKOhteet JA ARVOLUOKITUS

- Luokka 1, Rakennushistoriallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet
- Luokka 2, Kyläkuvallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet
- Muut inventoidut kohteet
- Pientilojen yms. peltomaisemaan rajautuvat pihapiirit

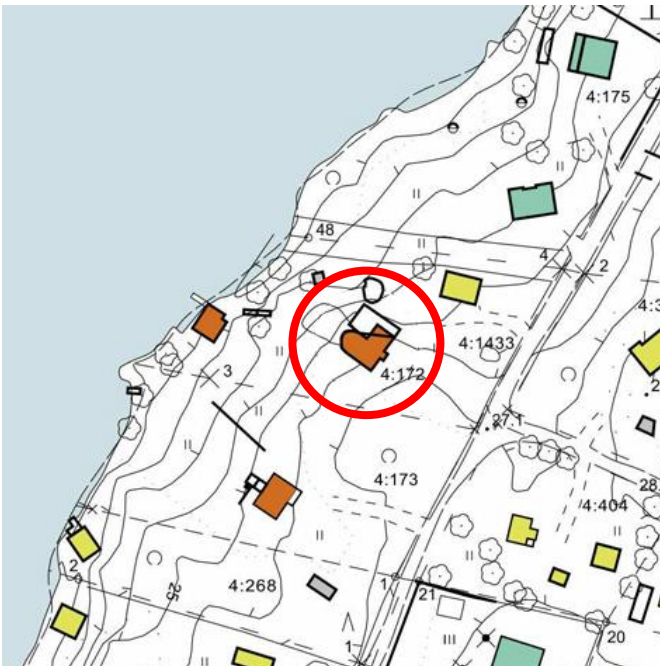
LUOKKA 1

RAKENNUSHISTORIALLISTA ARVOKKAAKSI LUOKITELLUT KOHTEET

1.
Taasjärven itäisen rantavyöhykkeen loma-asutuksen varhaisvaihetta edustava, 1930-luvun modernismia edustava, ominaispiirteiltään hyvin säilynyt vapaa-ajan asunto.
2.
Taasjärventien itäpuolelle 1940-luvulla levinnyttä loma-asutusta ja aikansa laadukasta arkkitehtuuria edustava, ominaispiirteiltään hyvin säilynyt rakennus ympäröivine istutuksineen ja kiveyksineen.
3.
Taasjärven itäisen rantavyöhykkeen vapaa-ajan asutuksen 1930-luvulta 1960-luvulle rakentunut kokonaisuus, jonka rannan lähellä oleva pieni hirsimökki edustavat asutuksen varhaisvaihetta ja rantasauna on arkkitehtuuriltaan viimeistelty.
4.
Taasjärventien itäpuolelle 1940-luvulla levinnyttä loma-asutusta edustava, ominaispiirteiltään hyvin säilynyt pihapiiri, johon kuuluu päärakennuksen lisäksi kaksi pienhköä, rakennustaiteellisesti huolella toteutettua rakennusta, joista toinen on talousrakennus.
5.
Taasjärven itäisen rantavyöhykkeen vapaa-ajan asutuksen varhaisvaihetta edustava huvilan pihapiiri, jonka päärakennus on tyhjillään ja huonokuntoinen. 1900-luvun alkuvaiheelle tyypillinen saunarakennus on hyvin säilyttänyt ominaispiirteensä.
6.
Taasjärventien koillispuolen rantavyöhykkeelle 1930-luvulta alkaen syntyneenä loma-asutusta edustava rakennus, jonka suunnittelija on mm. koulu- ja asuinrakennusarkkitehtina tunnettu Toivo Löyskä. Alueella poikkeuksellista, modernistista arkkitehtuuria edustava, ominaispiirteiltään hyvin säilynyt rakennus ympäröivine metsäpihoineen on rakennushistoriallisesti kiinnostava esimerkki toistaiseksi melko vähän tutkitusta arkkitehtuurin lajista.

Luokka 1

Rakennushistoriallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet

1

753-419-4-172 Solhem

Tontille on ennen vuotta 1950 rakennettu päärakennus ja kaksi talousrakennusta, joista toinen on todennäköisesti rantasauna.

Päärakennus on yksikerroksinen funkisvaikutteinen rakennus, jonka suorakaiteen muotoiseen, kapearunkoiseen päävolyyymiin liittyy rannan puoleinen kaareva, nauhaikkunalla varustettu huone. Rakennus on perustettu kalliolle lohkottujen graniittipilareiden päälle. Julkisivut on vuorattu on vaakalimilaudoituksella. Vesikatteena on peltikatto. Päärakennuksen ulkoasu on säilynyt yksityiskohtineen.

Taasjärven rannalla sijaitseva 4-172 Solhem on muodostettu v. 1935 lohkomistoimituksessa, jolloin 1923 muodostettu Karlsberg jaettiin osiin. Massbysta kotoisin oleva pienviljelijä pariskunta olivat samana vuonna myyneet lohkottavan kiinteistön Tuusulasta kotoisin olevalle nuorukaiselle.

753-419-4-172 Solhem

ARVOT

Taasjärven itäisen rantavyöhykkeen loma-asutuksen varhaisvaihetta edustava, 1930-luvun modernismia edustava, ominaispiirteiltään hyvin säilynyt vapaa-ajan asunto.

Kulttuurihistorialliset, kyläkuvalliset ja rakennushistorialliset arvot.

SÄILYTETTÄVÄT OMINAISPIIRTEET

Rakennuksen ulkoinen hahmo, perustus, loiva vesikatto, avoräystään muotoilu, julkisivun vaakalimilaudoitus ja yksityiskohdat, puuovet ja -ikkunat.

Luokka 1

Rakennushistoriallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet

2

753-419-4-282 Syrjälä

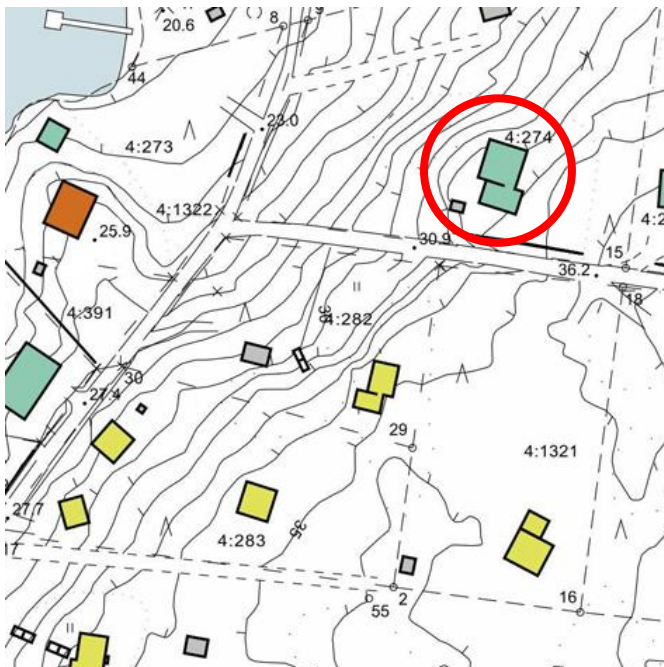
Harjakattoinen, kahdesta toisiinsa kiinnittyvästä vo-lyymistä koostuva puurunkoinen rakennus sijaitsee ylärinteessä. Päärunko on puolitoistakerroksinen ja siihen liittyvä kuistiosa yksikerroksinen. Rakennus on perustettu betonipilareille, julkisivupinta on sileä-
rapattu, vesikatteena on kattotili.

Rakennuksessa on alkuperäiset 1940-luvun ikkunat. Lasikuisti on lisätty 1950-luvun alkupuolella. Sokkeli on verhottu liuskekivillä. Ennen lasikuistin rakenta-
mista sen kohdalla oli päädyssä kaari-ikkuna ja toinen eteinen.

Rakennuksen suunnittelija on rakennusliikkeen omis-
taja, rakennusmestari Olavi Elis Mattila.

Rinteessä mäntyjen lomassa sijaitsevaa, puistomaista
piha-aluetta on kauniisti jäsennelty istutuksilla, liuske-
kiveyksillä ja –portailla.

753-419-4-282 Syrjälä on 1936 lohkottu tilasta 753-
419-4-159 Vuorela, joka on puolestaan lohkottu tilas-
ta 753-419-4-31 Värnäs. Värnäs on 1923 lohkottu
Söderkullasta.

753-419-4-282 Syrjälä

ARVOT

Taasjärventien itäpuolelle 1940-luvulla levinnyttä lo-
ma-asutusta ja aikansa laadukasta arkkitehtuuria
edustava, ominaispiirteiltään hyvin säilynyt rakennus
ympäröivine istutuksineen ja kiveyksineen.

Kulttuurihistorialliset, kyläkuvalliset ja rakennustai-
teelliset arvot.

SÄILYTETTÄVÄT OMINAISPIIRTEET

Rakennuksen ulkoinen hahmo, vesikatto, räystään
muotoilu, julkisivun rappauspinta ja yksityiskohdat,
puuovet ja -ikkunat, lasikuisti ja kuistin liuskekivisok-
keli.

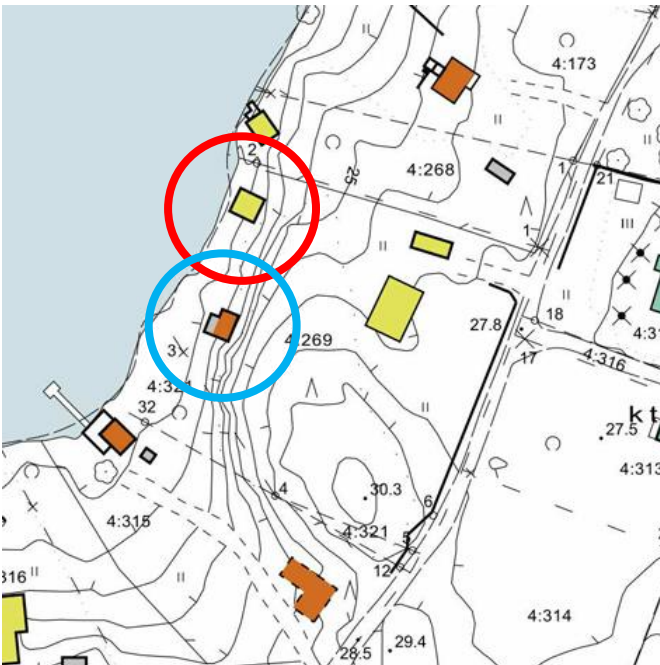
Rakennushistoriallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet

Luokka 1 Sauna

Luokka 2 Hirsirunkoinen kesämökki

Rantasauna

3

753-419-4-269 Solberg

Tontin itäosassa sijaitseva päärakennus on 1960-luvun lopulla rakennettu yksikerroksinen, loivalla satulakattolla varustettu mökki, joka on perustettu betonipilareille. Julkisivuverhouksena on vaakalimilaudoitus ja vesikatteena on huopakatto.

Tontin pohjoiskulmassa on harjakattoinen rantasauna, jossa vinotukikatoksella varustettu rantaterassi. Sauna

Vanhempi hirsirunkoinen mökki

on perustettu betonipilareille, julkisivuverhous on vaakalautaa, vesikatteena on aaltopeltikate.

Saunan eteläpuolella on vanhempi hirsisalvottu mökki, jossa lisätty kuisti. Rakennus on perustettu betonisokkelille ja graniittipilareille.

Kiinteistöjen muodostuminen, vrt. lohkominen 1938: 4-310 – 4-318.

753-419-4-269 Solberg on 1936 lohkottu tilasta 753-419-4-155 Kalliomäki, joka on puolestaan lohkottu tilasta 753-419-4-25 Nyåker. Nyåker on 1923 lohkottu Söderkullasta.

753-419-4-269 Solberg

ARVOT

Taasjärven itäisen rantavyöhykkeen vapaa-ajan asutuksen 1930-luvulta 1960-luvulle rakentunut kokonaisuus, jonka rannan lähellä oleva pieni hirsimökki edustavat asutuksen varhaisvaihetta ja rantasauna on arkkitehtuuriltaan viimeistelty.

Kulttuurihistorialliset ja kyläkuvalliset arvot.

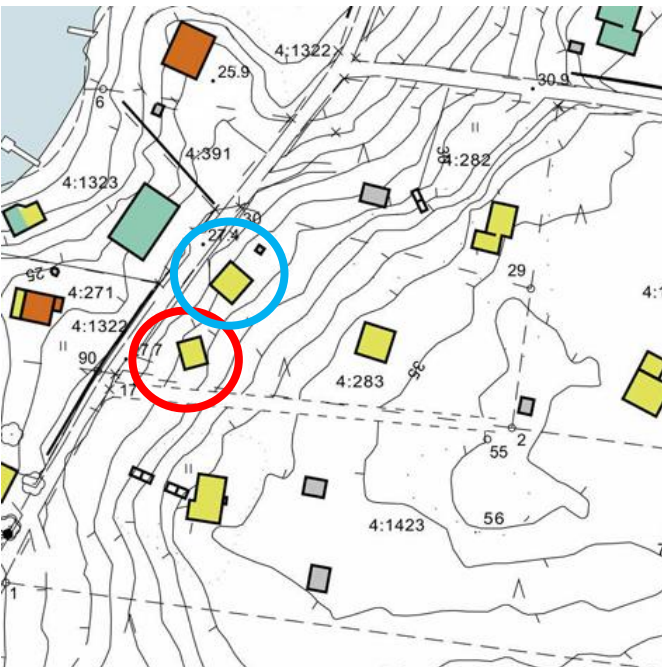
SÄILYTETTÄVÄT OMINAISPIIRTEET

Rantasaunan ulkoinen hahmo, avoräystäät, vaakalimilaudoitus ja ikkunat, lamasalvotun hirsimökin vanha ydinosa satulakattoineen.

Rakennushistoriallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet
Luokka 1 Talousrakennus
Luokka 2 Piharakennus, sauma tms.

Talousrakennus

4

753-419-4-283 Rintelä

Päärakennus on yksikerroksinen, loivalla harjakatolla varustettu vapaa-ajan asunto 1940-luvun lopulta. Julkisivuverhouksena on vaakalimilaudoitus, vesikatteena on uudehko huopapaaanu. Aidatun tontin länsiosassa osassa on kaksi rakennustaiteellisesti huomionarvoista rakennusta, joista toisessa on loiva harjakatto, savupiippu ja kuviosahatut räystäskannattajat. Julkisivuverhouksena on limilaudoitus, kuten päärakennuksessa ja talousrakennuksessa. Tontin lounaiskulmassa oleva talousra-

nus on leikkausmuodoltaan epäsymmetrinen ja varustettu terassilla. Vesikatteena on tiilikate. Molemmissa rakennuksissa on kitatut ikkunat. Rakennukset on perustettu betonisokkelille.

Rakennusten suunnittelija on todennäköisesti rakennusmestari Erkki Suvanto.

753-419-4-283 Rintelä on 1936 lohkottu tilasta 753-419-4-159 Vuorela, joka on puolestaan lohkottu tilasta 753-419-4-31 Värnäs. Värnäs on 1923 lohkottu Söderkullasta.

753-419-4-283 Rintelä

ARVOT

Taasjärventien itäpuolelle 1940-luvulla levinnyttä loma-asutusta edustava, ominaispiirteiltään hyvin säilynyt pihapiiri, johon kuuluu päärakennuksen lisäksi kaksi pienehköä, rakennustaiteellisesti huolella toteutettua rakennusta, joista toinen on talousrakennus.

Kulttuurihistorialliset, kyläkuvalliset ja rakennustaiteelliset arvot.

SÄILYTETTÄVÄT OMINAISPIIRTEET

Rakennusten ulkoinen hahmo, avoräystäät, ruskeaksi kuultokäsitelty vaakalimilaudoitus, ikkunat, katettu avokuisti, kaiteen ilme.

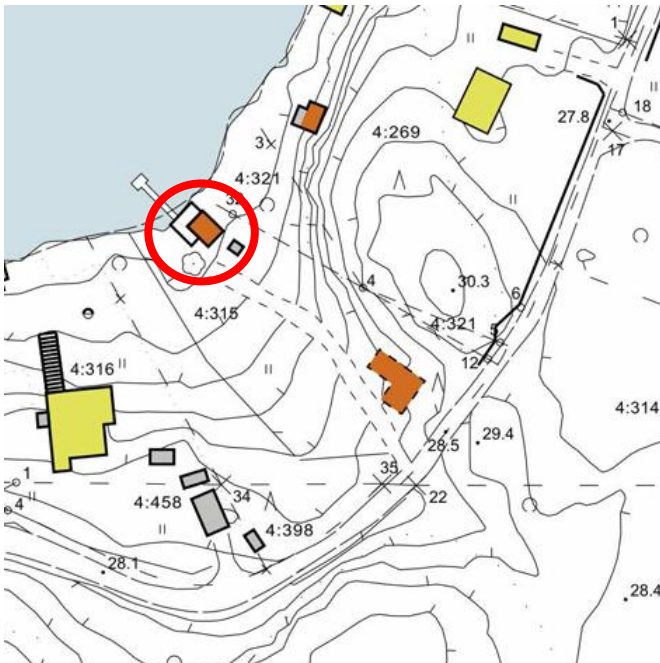
Vanhempi hirsirunkoinen mökki

Luokka 1

Rakennushistoriallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet

Rantasauna

5

753-419-4-315 Lahtela

Piha-alueen yleisilme on puutarhamainen. Hedelmäpuut ja betoninen maakellari ovat huvilapuutarhan säilyneitä piirteitä. Vanha 1930-luvun lopulla rakennettu huvila on tyhjillään ja huonokuntainen.

Huvilavaiheen jäänteinä on säilynyt harjakattoinen, lyhytnurkkainen hirsisalvosrunkoinen saunarakennus, joka on 1900-luvun alkuvaiheelle tyypillinen.

Sauna on perustettu betonisokkelille, yläosassa on pystylauditus, hirsirungossa on nurkkalaudat. Vesikattona on uusi huopapaanukate.

Harjakattoisesta tiensuuntaisesta osasta ja luoteisesta pulpettikattoisesta kaksikerroksisesta osasta koostuva suuri, huonokuntainen huvila on perustettu graniittipilareille. Julkisivuverhouksena on satulakattoisessa osassa vaakaverhous, luoteisosassa peiterimaverhous. Vesikattona on huopa. Rakennuksessa on säilyneet, kitatut puuikkunat.

753-419-4-315 Lahtela on 1938 lohkottu tilasta 753-419-4-270 Kalliomäki, joka on puolestaan lohkottu tilasta 753-419-4-155 Kalliomäki. Tämä on lohkottu tilasta 753-419-4-25 Nyåker, joka on 1923 lohkottu Söderkullasta.

753-419-4-315 Lahtela

ARVOT

Taasjärven itäisen rantavyöhykkeen vapaa-ajan asutuksen varhaisvaihetta edustava huvilan pihapiiri, jonka päärakennus on tyhjillään ja huonokuntainen. 1900-luvun alkuvaiheelle tyypillinen saunarakennus on hyvin säilyttänyt ominaispiirteensä.

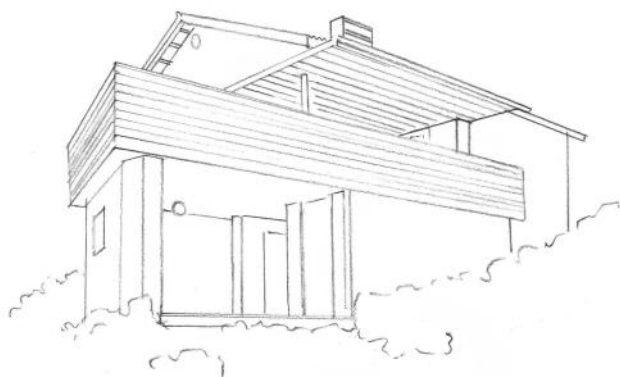
Kulttuurihistorialliset, kyläkuvalliset ja rakennushistorialliset arvot (sauna).

SÄILYTETTÄVÄT OMINAISPIIRTEET

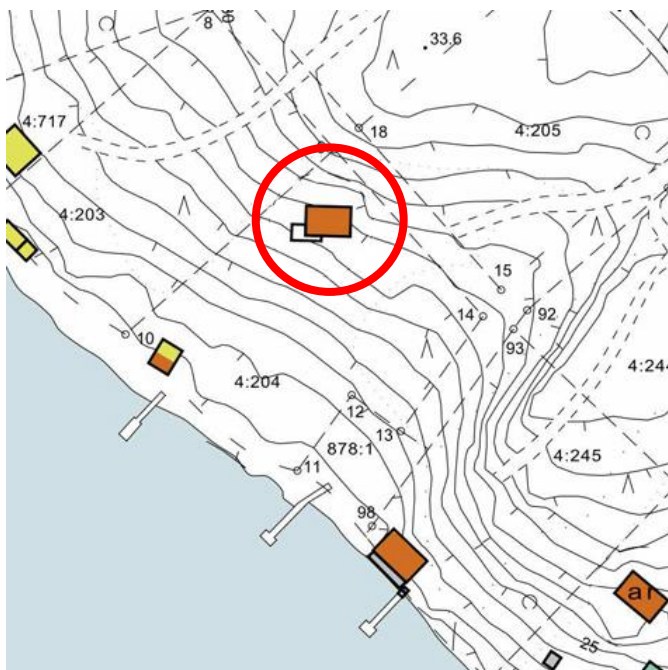
Rakennuksen ulkoinen hahmo, hirsijulkisivu, vanha ulko-ovi ja puitteilla jaettu puuikkuna, tunnusomainen väritys.

Luokka 1

Rakennushistoriallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet

Piirros Liisi Warttinen 2017

6

753-419-4-204

Itä-Taasjärven asukasyhdistyksen tietojen mukaan naapuritonttien hankinta ja rakennusprosessi olivat arkkitehtiystävien Toivo Löyskän ja Ilmari Ahosen yhteishanke. Kuitenkaan ei ole havintoja muista arkkitehti Löyskän suunnittelemissa kohteista alueella.

Tontilla on 1938 valmistunut asuinrakennus, sauna ja talousrakennus. Rakennuksia on laajennettu. Saunan laajennukselle on arkkitehti Löyskä hakenut lupaa 1968.

Metsäiseen rinteeseen sijoitettu päärakennus muodostaa L-kirjaimen muotoisen kokonaisuuden. Harjakattoisen rakennusosan lyhytnurkkaiseen hirsirunkoon on liitetty osittain ulokerakenteinen terassi, joka aukeaa järvelle päin. Rakennus on perustettu kivipilareille, terassiosan verhouksena on vaakasuuntainen limilauditus.

Saunan vanhin osa, lyhytnurkkainen hirsirunko on perustettu betonipilareille. Saunan yläpuolella on vaakalimilaudoitettu, loivalla vesikatolla katettu talousrakennus.

753-419-4-204 "4" on 1936 lohkottu tilasta 753-419-4-169 Söderkulla.

753-419-4-204

ARVOT

Taasjärventien koillispuolen rantavyöhykkeelle 1930-luvulta alkaen syntynyttä loma-asutusta edustava rakennus, jonka suunnittelija on mm. koulu- ja asuinrakennusarkkitehtina tunnettu Toivo Löyskä.

Alueella poikkeuksellista, modernistista arkkitehtuuria edustava, ominaispiirteiltään hyvin säilynyt rakennus ympäröivine metsäpihoineen on rakennushistoriallisesti kiinnostava esimerkki toistaiseksi melko vähän tutkitusta arkkitehtuurin lajista.

Kulttuurihistorialliset, kyläkuvalliset ja rakennustaiteelliset arvot.

SÄILYTETTÄVÄT OMINAISPIIRTEET

Rakennuksen ulkoinen hahmo, vesikatto, parvekkeen kaide, julkisivumateriaalit, vaakalauditus ja tunnusomainen väriyty.

LUOKKA 2

KYLÄKUVALLISESTI ARVOKKAIKSI LUOKITELLUT KOHTEET

7.

Taasjärven itäisen rantavyöhykkeen loma-asutuksen vanhinta vaihetta edustava, ikkuna- ja muita muutoksia lukuun ottamatta ominaispiirteiltään pääosin säilynyt 1920-1930-luvulla rakennettu huvila, jossa on 1900-luvun alun huvila-arkkitehtuurille tyypillisiä piirteitä.

8.

Taasjärven itäisen rantavyöhykkeen vapaa-ajan asutuksen varhaisvaihetta edustava, 1930-1950-luvulle ominaista rakennustapaa edustava, ominaispiirteiltään melko hyvin säilynyt vapaa-ajan asunto.

9.

Ennen vuotta 1950 rakennettu ja myöhemmin terassirakennelmalla laajennettu, ominaispiirteiltään melko hyvin säilynyt vapaa-ajan asunto, joka kuuluu Taasjärven rantavyöhykkeen 1930-luvulta lähtien rakentuneeseen huvila-asutukseen.

10.

Taasjärven itäisen rantavyöhykkeen loma-asutuksen vanhinta vaihetta edustava, ominaispiirteiltään melko hyvin säilynyt 1930-luvulla rakennettu huvila, jossa on 1910-1930-luvun huvila-arkkitehtuurille tyypillisiä piirteitä.

11.

Taasjärven itäisen rantavyöhykkeen vapaa-ajan asutuksen 1930-luvun varhaisvaihetta edustava, laajennuksista huolimatta ominaispiirteiltään melko hyvin säilynyt vapaa-ajan asunto.

13.

Taasjärventien itäpuolelle 1940-luvulla levinnyttä asutusta edustava, ominaispiirteiltään hyvin säilynyt, tyypillinen jälleenrakennuskauden pienehkö asuinrakennus.

14.

Taasjärventien itäpuolelle 1940-luvulla levinnyttä loma-asutusta edustava, useissa muutos- ja laajennusvaiheissa nykyisen asunsa saanut rakennus, jossa on edelleen säilynyt funkisarkkitehtuurin piirteitä ja alkuperäinen kuutiomainen hahmo.

15.

Taasjärventien koillispuolen rantavyöhykkeen loma-asuntorakentamisen vakioratkaisuista poikkeava esimerkki, jonka pulpettikatot luovat rakennushahmon ominaisuuteen. Todennäköisesti arkkitehdin suunnittelema rakennus on ominaispiirteiltään melko hyvin säilynyt.

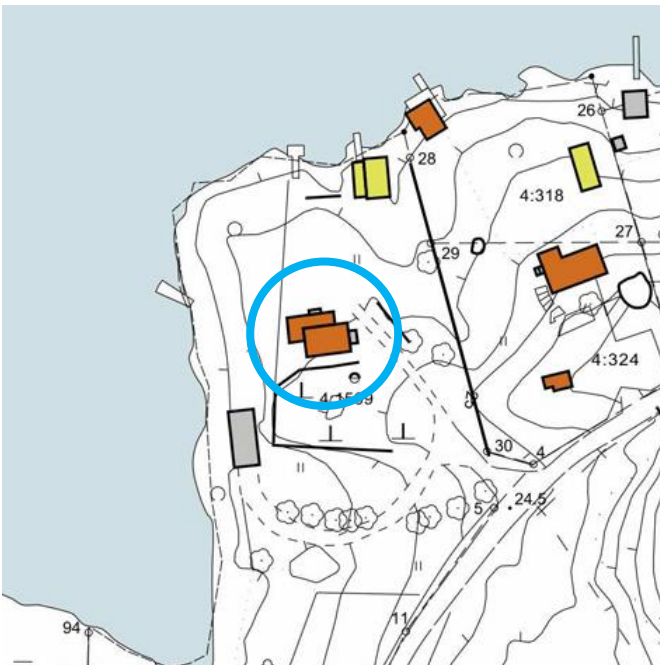
16.

Taasjärventien koillispuolelle levinnyttä loma-asutusta ja jälleenrakennuskauden arkkitehtuuria edustava, ominaispiirteiltään hyvin säilynyt rakennus ympäröivine puutarhaistutuksineen.

17.

Bergåstantien rajaaman peltoaukean reunalle 1900-luvun alkupuolelle rakennetun pientilan päärakennus ja talousrakennusten muodostama pihapiiri, jotka alueella edustavat maaseudun säilynyttä rakennusperintöä ja tyypillistä rakennustapaa.

Luokka 2
Kyläkuvallisesti arvokkaat kohteet

7

753-419-4-1509 Taasniemi

Vuonna 1950 on silloisen eteläisen tontin puolella ollut asuinrakennus ja puutarha, länsisivulla talousrakennus. Pohjoisen tontin rannassa on ollut talousrakennus.

Päärakennus on puolitoistakerroksinen, harjakattoinen huvila, jonka rannanpuoleisella sivulla on suurehko, rakennuksen keskilinjaan nähden epäsymmetrisesti sijaitseva lasikuisti. Rakennus on perustettu kivisokkelille (hakattua graniittia ja graniittipilareille). Julkisivuverhous on uudehkoa panelia, jonka jako pysty- ja vaakasuuntaisiin kenttiin mukailee vanhaa mallia. Vesikatteena on peltikatto.

Pystykarmi-ikkunoiden tilalle on vaihdettu jaottomat, rakennuksen tyylistä poikkeavat ikkunat ja lisäeristys on muuttanut julkisivun yksityiskohtien mittasuhteita. Kattoon on lisätty kattolyhydyt. Osa kuistin ikkunoista on korvattu alumiinipuitteilla. Ulkoporras on uusittu.

Piha-alueella on jäänteitä hoidetusta puutarhasta ja muutamia kookkaita puistopuita on säilynyt, kuten lehmus ja tammi. Pihalla kasvaa mm. alppiruusuja.

753-419-4-1509 Taasniemi on lohottu 2004 tiloista 753-419-4-319 / 753-419-4-320 / 753-419-4-325 / 753-419-4-326 / 753-419-4-397 Läntelä / Niemelä / Länte-

lä II / Niemelä II / Korpela. Edeltävät tilat ovat 753-419-4-270 / 753-419-4-26 / 753-419-4-327 Kalliomäki / Lärkbacka. 753-419-4-26 Lärkbacka on alun perin lohottu 1923 Söderkullan kartanosta.

753-419-4-1509 Taasniemi

ARVOT

Taasjärven itäisen rantavyöhykkeen loma-asutuksen vanhinta vaihetta edustava, ikkuna- ja muita muutoksia lukuun ottamatta ominaispiirteiltään pääosin säilynyt 1920-1930-luvulla rakennettu huvila, jossa on 1900-luvun alun huvila-arkkitehtuurille tyypillisiä piirteitä.

Kulttuurihistorialliset, kyläkuvalliset ja rakennushistorialliset arvot.

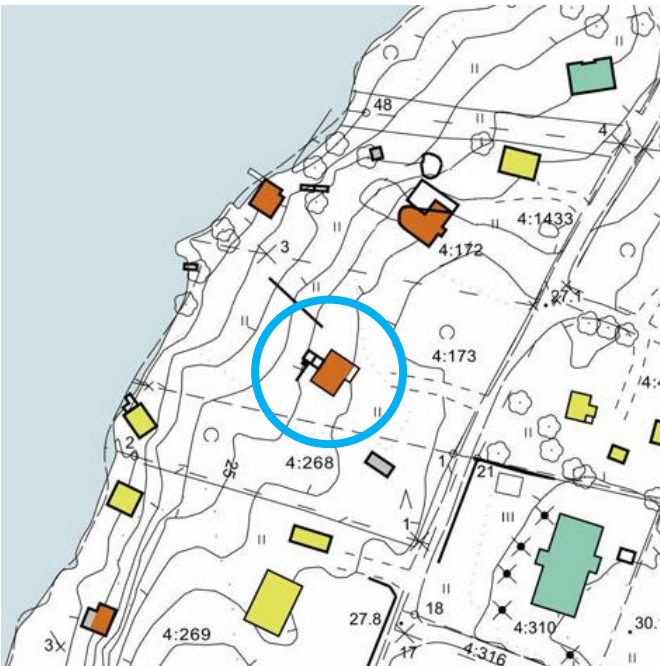
SÄILYTETTÄVÄT OMINAISPIIRTEET

Rakennuksen ulkoinen hahmo, kivisokkeli, korkean osan harjakatto.

PALAUTETTAVAT OMINAISPIIRTEET

Puitteilla jaetut, alkuperäiselle rakennusajalle tunnusomaiset puuikkunat.

Luokka 2
Kyläkuvallisesti arvokkaat kohteet

8

753-419-4-173; 4:268 Lassila

Tontilla on ennen vuotta 1950 rakennettu päärakennus. Rannan pohjoispäässä on ennen, 1970-luvulta 1990-luvulle, sijainnut talousrakennus, todennäköisesti sauna. Pihapiiriin kuuluvat viereisellä, Nyåkerin kiinteistöstä lohkotulla alueella 4-268, sijaitseva sauna ja talousrakennus. Sauna on esitetty vuoden 1950 peruskartassa.

Harjakattoinen puolitoistakerroksinen kesämökki on perustettu graniittipilareille. Julkisivuverhouksena on peiterimavuoraus, vesikatteena on huopa. Kitatut ikkunat ja lasiaukollinen ulko-ovi ovat säilyneet. Uudempia osia ovat sisäänkäyntikuistit, rannanpuoleinen porras ja 2000-luvulla rakennettu päätyparveke.

Muutoksista huolimatta alkuperäiset ominaispiirteet ovat hyvin hahmotettavissa. Pienehkö hirsisauna on todennäköisesti päärakennuksen rakennusajalta. Rakennusta ympäröi puutarhamainen piha perinteisine istutusryhmineen. Pihaan liittyy betonirakenteinen maakellari.

Taasjärven rannalla sijaitseva 4-173 Lassila on muodostettu v. 1935 lohkomistoimituksessa, jolloin 1923 muodostettu Karlsberg jaettiin osiin. Massbysta koitoisin oleva pienviljelijäpariskunta olivat samana vuonna myyneet lohkottavan kiinteistön nuorelle, alaikäiselle naiselle.

753-419-4-173; 4:268 Lassila

ARVOT

Taasjärven itäisen rantavyöhykkeen vapaa-ajan asutuksen varhaisvaihetta edustava, 1930-1950-luvulle ominaista rakennustapaa edustava, ominaispiirteittäin melko hyvin säilynyt vapaa-ajan asunto.

Kulttuurihistorialliset, kyläkuvalliset ja rakennushistorialliset arvot.

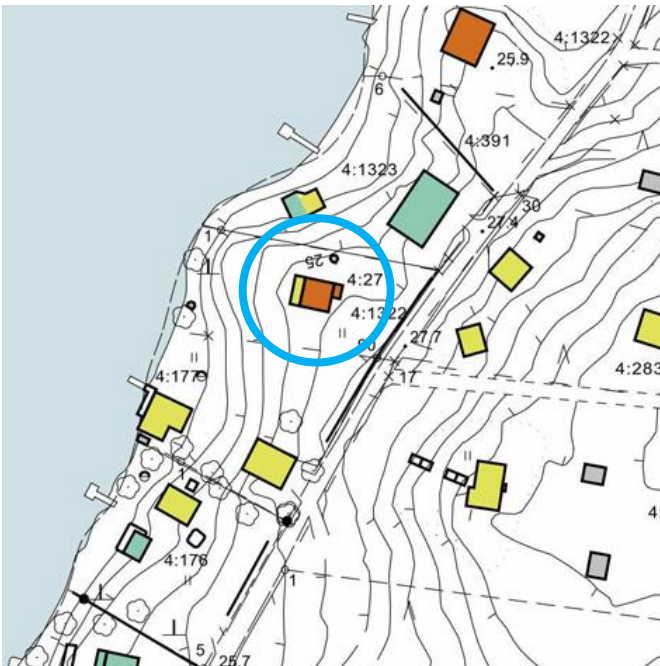
SÄILYTETTÄVÄT OMINAISPIIRTEET

Rakennuksen ulkoinen hahmo, perustus, julkisivun peiterimavuoraus, säilyneet ovet ja ikkunat, tunnusomainen värit.

SUOSITUKSET

Parvekeratkaisun sovittaminen julkisivukokonaisuuteen.

Luokka 2
Kyläkuvallisesti arvokkaat kohteet

9

753-419-4-271 Perttilä

Tontilla on ennen vuotta 1950 rakennettu päärakennus.

Puolitoistakerroksinen harjakattoinen rakennus on perustettu lohkokivisokkelille. Julkisivuverhouksena on peiterimavuoraus. Vesikatteena on levypeltikatto. Rakennuksen lounaiskulmassa on päävolyymia matalampi lasikuisti. Rakennusta on laajennettu rannan suuntaan rakentamalla terassi. Sen alle on jätetty vanhat liuskekiviportaat.

Säilyneitä yksityiskohtia ovat mm. vinopaneloitu ulkovi ja 1930-1950-luvulta periytyvät puuikkunat, joista osassa on kitattuja laseja.

Puutarhamaisella, uudistetulla piha-alueella on liuskekivipolkuja ja istutusryhmiä. Pihapiiriin kuuluvat viereisen kiinteistön 753-419-4-177 puolella sijaitseva vanha hirsisauna ja 1960-luvulla rakennettu talousrakennus.

Taasjärven rannalla sijaitseva 4-271 Perttilä on 1936 lohkottu tilasta 753-419-4-159 Vuorela, joka on puolestaan lohkottu tilasta 753-419-4-31 Vårnäs. Tämä oli 1923 lohkottu Söderkullasta.

753-419-4-271 Perttilä

ARVOT

Ennen vuotta 1950 rakennettu ja myöhemmin terassirakennelmalla laajennettu, ominaispiirteiltään melko hyvin säilynyt vapaa-ajan asunto, joka kuuluu Taasjärven rantavyöhykkeen 1930-luvulta lähtien rakentuneeseen huvila-asutukseen.

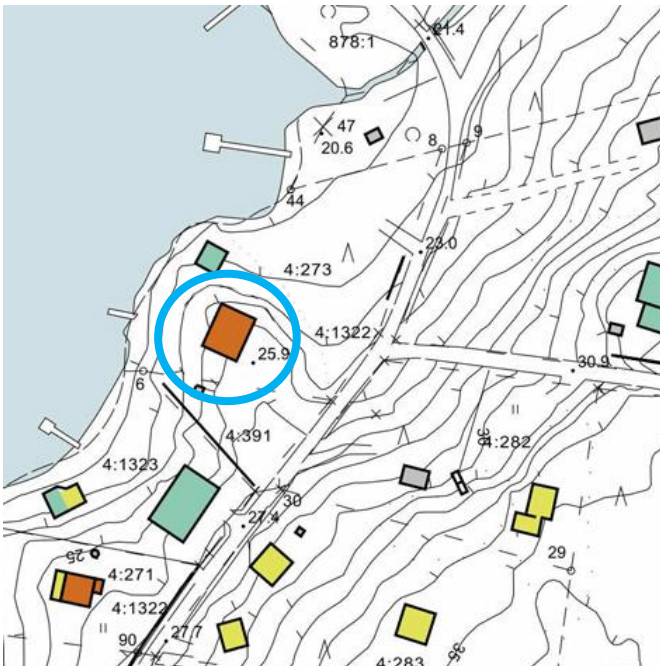
Kulttuurihistorialliset ja kyläkuvalliset arvot.

SÄILYTETTÄVÄT OMINAISPIIRTEET

Rakennuksen alkuperäinen, puolitoistakerroksinen ja harjakattoinen ulkohahmo, lohkokivisokkeli, julkisivun peiterimavuoraus, säilyneet puuovet ja ikkunat, tunnusomainen väritys.

SUOSITUKSET

Terassiin liittyvien rakenteiden sovittaminen julkisivukokonaisuuteen.

10

753-419-4-273 Rantakallio

Taasjärven rannalla sijaitseva 753-419-4-273 Rantakallio on 1936 lohkottu tilasta 753-419-4-159 Vuorela, joka on puolestaan lohkottu tilasta 753-419-4-31 Vårnäs. Tämä oli 1923 lohkottu Söderkullasta.

Päärakennus on yksi alueen 4-5 ensimmäisistä huviloista. Se on rakennettu 1938 samaan aikaan nykyisen tontin 4-1323 huvilan kanssa ja käyttäen tämän työmaan ylijäämämateriaaleja. Naapurihuvila on palanut.

Rantakallion harjakattoinen, puolitoistakerroksinen, hirsirunkoinen huvilarakennus on perustettu graniittipilareille, joiden väliin on valettu betonia. Julkisivuverhouksena on peiterimavuoraus, jossa on koristeaihe. Vesikatteena on uusi peltikatto varusteineen. Ovet ja ikkunat on uusittu; ikkunat ovat alumiini-ikkunoita, lukuun ottamatta kellarin säilyneitä ikkunoita. Sisäänkäynnin betoniporras on säilynyt.

Vanha, purettu vesikate on ollut Kallbäckin tiiltä. Rakennukseen on alun perin kuulunut avoveranta.

Pihapiiri on puutarhamaisesti hoidettu, piha-alueelle on istutettu runsaasti pensaita, rakennettu lampi ja liuskekivetty oleskelualue. Pihalla on säilynyt vanhoja betoni- ja kiviportaita.

Pihapiirin rakennuksia ovat pieni kasvihuone, lautarakenteinen vaja ja höylähirsinen rantasauna vuodelta 1975.

753-419-4-273 Rantakallio

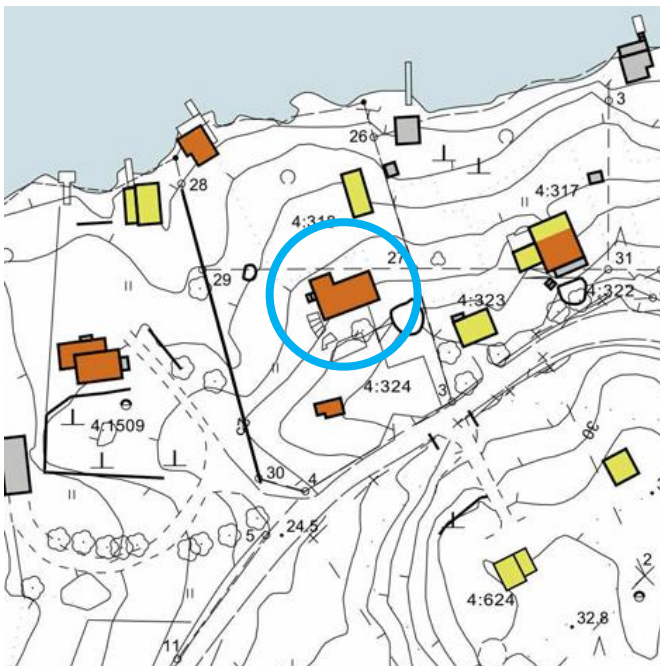
ARVOT

Taasjärven itäisen rantavyöhykkeen loma-asutuksen vanhinta vaihetta edustava, ominaispiirteiltään melko hyvin säilynyt 1930-luvulla rakennettu huvila, jossa on 1910-1930-luvun huvila-arkkitehtuurille tyypillisiä piirteitä.

Kulttuurihistorialliset, kyläkuvalliset ja rakennushistorialliset arvot.

SÄILYTETTÄVÄT OMINAISPIIRTEET

Rakennuksen alkuperäinen, puolitoistakerroksinen ja harjakattoinen ulkohahmo, tunnusomainen väritys. Alkuperäiset julkisivumateriaalit. Ikkunoiden alkuperäistä vastaava puitejako.

11

753-419-4-324 Kiviharju II ja 753-419-4-318 Kiviharju

753-419-4-318 Kiviharju on 1938 lohkottu tilasta 753-419-4-270 Kalliomäki, joka on puolestaan lohkottu tilasta 753-419-4-155 Kalliomäki. Tämä on lohkottu tilasta 753-419-4-25 Nyåker.

753-419-4-324 Kiviharju II on useiden vaiheiden kautta lohkottu tilasta 753-419-4-26 Lärkbacka.

753-419-4-25 Nyåker ja 753-419-4-26 Lärkbacka on alun perin lohkottu 1923 Söderkullan kartanosta.

Päärakennus on rakennettu 1930-luvun lopulla rantaan rajautuvan tontin ja tien puoleisen tontin raja-kohtaan. Rakennus on ollut vakituinen asuinrakennus. Sitä on laajennettu 1956.

Pitkänomainen, yksikerroksinen aumakattoinen rakennus on perustettu graniittipilareille. Julkisivuverhouksena on peiterimavuoraus, vesikattona on uudehko tiilijäljitelmäpelti. Ikkunat ovat säilyneet. Liuskekiviportaat ovat säilyneet kahdella puolella. Terassi on uusittu.

Puutarhamaisesti hoidetulla pihalla on nurmikolla kulkevia liuskekivipolkuja, istutuksia ja koristeallas. Piha-piiriin kuuluu kahdella tontilla sijaitsevat talousrakennukset, joista ennen 1950 rakennettuja ovat peite-

rimavuorattu talousrakennus, maakellari ja pystyvuorattu sauna.

753-419-4-324 Kiviharju II ja 753-419-4-318 Kiviharju

Kiinteistöt muodostavat yhteisen pihapiirin.

ARVOT

Taasjärven itäisen rantavyöhykkeen vapaa-ajan asutuksen 1930-luvun varhaisvaihetta edustava, laajennuksista huolimatta ominaispiirteiltään melko hyvin säilynyt vapaa-ajan asunto.

Kulttuurihistorialliset, kyläkuvalliset ja rakennushistorialliset arvot.

SÄILYTETTÄVÄT OMINAISPIIRTEET

Rakennuksen yksikerroksinen, aumakattoinen ulkohahmo, julkisivun peiterimavuoraus, säilyneet puikkunat.

SUOSITUKSET

Laajennetun terassin ulkoasun sovittaminen julkisivun ominaispiirteisiin.

Luokka 2
Kyläkuvallisesti arvokkaat kohteet

13

753-419-4-406 Villa-Grynbo

753-419-4-406 Villa Grynbo on 1942 lohkottu tilasta 753-419-4-388 Karlsberg, joka on puolestaan lohkottu tilasta 753-419-4-174 Karlsberg. 753-419-4-174 Karlsberg on lohkottu tilasta 753-419-4-21 Karlsberg, joka on 1923 lohkottu Söderkullan kartanosta 753-419-4-0 Söderkulla.

1940-luvulla rakennettu, kallioisella tontilla sijaitseva puolitoistakerroksinen rakennus. Sisäänkäyntikuisti on sijoitettu harjakaton jatkettun lappeen alle. Rakennus on perustettu betonisokkelille, julkisivuverhouksena on vaakakeilapontti, kuistissa sormipaneeli. Vesikatteena on savikattotiili. Rakennuksessa on säilyneet, kitatut ikkunat. Lasikuistia on joko uusittu tai rakennettu laajennuksena.

Samaan aikaan rakennetussa saunassa on vaakaverhous ja tiilikatto sekä yksinkertainen peiliovi.

Kallioisen tontin tienpuoleisena aitana toimii vanha kiviladelma, portin pilarit on muurattu luonnonkivistä. Kallioisella pihalla on metsäpuiden lisäksi jonkin verran istutuksia.

753-419-4-406 Villa-Grynbo

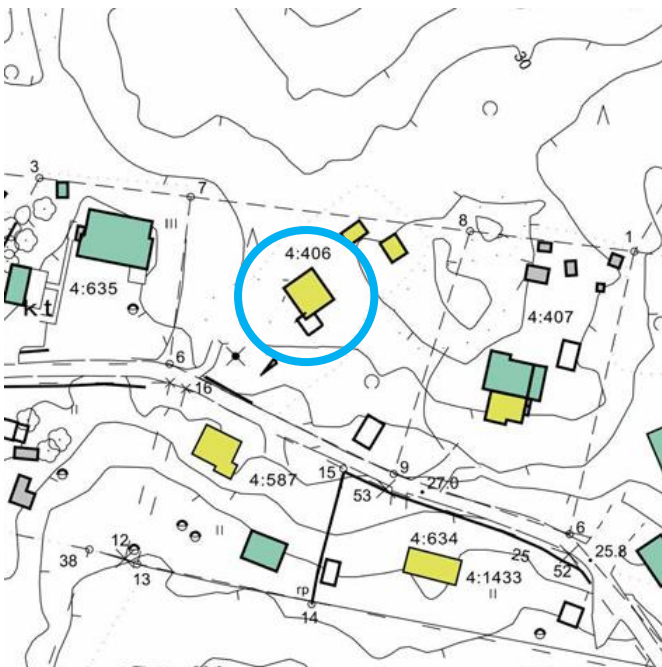
ARVOT

Taasjärventien itäpuolelle 1940-luvulla levinnyttä asutusta edustava, ominaispiirteiltään hyvin säilynyt, tyyppillinen jälleenrakennuskauden pienehkö asuinrakennus.

Kulttuurihistorialliset, kyläkuvalliset ja rakennushistorialliset arvot.

SÄILYTETTÄVÄT OMINAISPIIRTEET

Rakennuksen puolitoistakerroksinen, harjakattoinen ulkohahmo, savitiilikatto, avokuisti katoksineen, säilyneet puuikkunat ja ulko-ovi.

Luokka 2
Kyläkuvallisesti arvokkaat kohteet

14

753-419-4-407 Metsäkunnas

753-419-4-407 Metsäkunnas on 1942 lohkottu tilasta 753-419-4-388 Karlsberg, joka on puolestaan lohkottu tilasta 753-419-4-174 Karlsberg. 753-419-4-174 Karlsberg on lohkottu tilasta 753-419-4-21 Karlsberg, joka on 1923 lohkottu Söderkullasta.

Päärakennus on alun perin valmistunut 1948. Alkuperäinen kapea, kaksikerroksinen volyymi, jossa oli kaksi kesäasuntoa päällekkäin, muodostaa nykyisen rakennuksen eteläosan. Rakennusta on laajennettu ja peruskorjattu kolmessa vaiheessa. Korkeassa osassa on aumakatto ja yksikerroksisessa laajennusosassa tasakatto. Rakennus on perustettu betonisokkelille, Julkisivuverhouksena on limilaudoitus. Vesikatteena on tiilijäljitelmäpeltikate, laajennusosassa mahdollisesti huopakate. Pihapiiriin liittyy säilynyt, harjakattoinen talousrakennus.

753-419-4-407 Metsäkunnas

ARVOT

Taasjärventien itäpuolelle 1940-luvulla levinnyttä loma-asutusta edustava, useissa muutos- ja laajennusvaiheissa nykyisen asunsa saanut rakennus, jossa on edelleen säilynyt funkisarkkitehtuurin piirteitä ja alkuperäinen kuutiomainen hahmo.

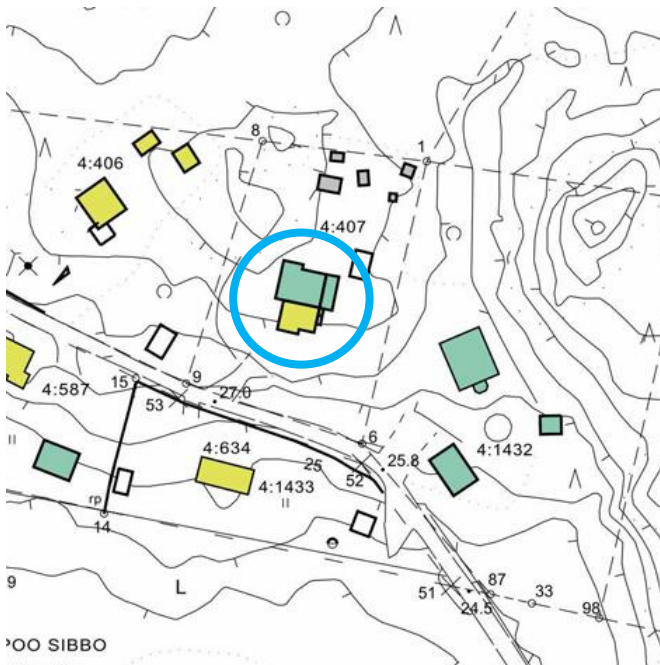
Kulttuurihistorialliset, kyläkuvalliset ja rakennushistorialliset arvot.

SÄILYTETTÄVÄT OMINAISPIIRTEET

Rakennuksen modernistinen ulkohahmo, julkisivun vaakalaudoitus.

SUOSITUKSET

Ikkunoiden ja ulko-oven uusiminen alkuperäisten puuikkunoiden ja -oven mallia noudattaen.

Luokka 2
Kyläkuvallisesti arvokkaat kohteet

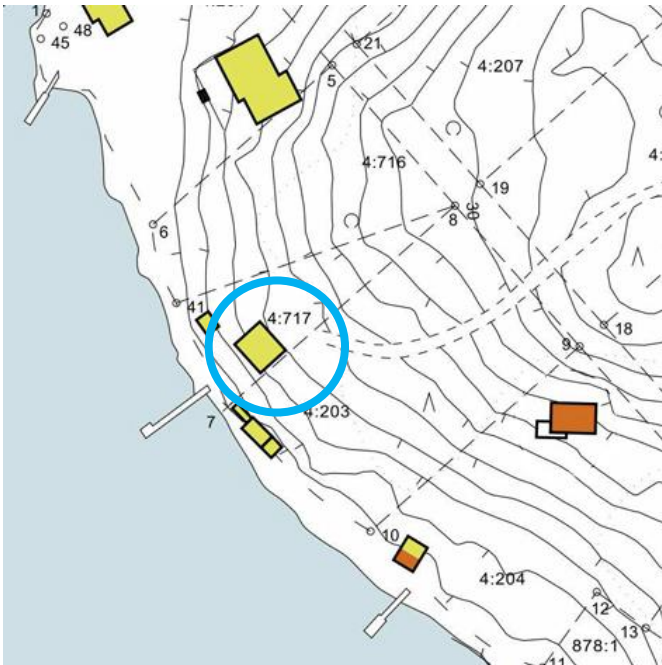
15

753-419-4-717

753-419-4-717 "2" on 1956 lohkottu tilasta 753-419-4-202 "2", joka on alun perin lohkottu 1936 tilasta 753-419-4-169 Söderkulla.

Päärakennus on alun perin valmistunut ennen vuotta 1950.

Rannansuuntaisessa rakennuksessa on kahteen suuntaan kallistettu pulpettikatto ja järven puolella terassi. Rakennus on perustettu nurkkakiville, rannan puolella pilariperustuksille. Julkisivuverhouksena on vaakalimilaudoitus. Vesikattona on tiilijäljitelmäpelti. Ovet ja ikkunat ovat säilyneet. Terassi näyttää jälkikäteen rakennetulta.

753-419-4-717

ARVOT

Taasjärventien koillispuolen rantavyöhykkeen loma-asuntorakentamisen vakioratkaisuista poikkeava esimerkki, jonka pulpettikatot luovat rakennushahmon ominaisluoneen. Todennäköisesti arkkitehdin suunnittelema rakennus on ominaispiirteiltään melko hyvin säilynyt.

Kulttuurihistorialliset, kyläkuvalliset ja rakennustaiteelliset arvot.

SÄILYTETTÄVÄT OMINAISPIIRTEET

Rakennuksen pulpettikattoinen ulkohahmo, julkisivun vaakalimilaudoitus, säilyneet puuikkunat, vaalea väritys.

Luokka 2
Kyläkuvallisesti arvokkaat kohteet

16

753-419-4-210

753-419-4-210 "10" on 1936 lohkontu tilasta 753-419-4-169 Söderkulla.

Rehevien, hyvin hoidettujen puutarhaistutusten reunalla sijaitseva harjakattoinen, puolitoistakerroksinen mökki on todennäköisesti valmistunut 1950-luvun vaihteessa.

Rakennus edustaa jälleenrakennuskauden tyypillistä arkkitehtuuria kulmaikkunoinen. Rakennus on perustettu betonisokkelille. Julkisivuverhouksena on pystyrimavuoraus. Vesikatteena on uudehko peltikate. Ikkunat on korjattu huolella.

753-419-4-210

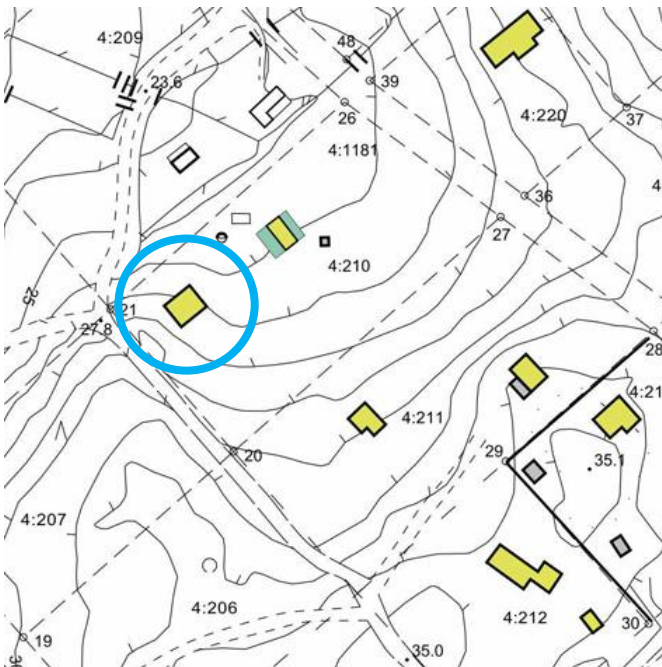
ARVOT

Taasjärventien koillispuolelle levinnyttä loma-asutusta ja jälleenrakennuskauden arkkitehtuuria edustava, ominaispiirteiltään hyvin säilynyt rakennus ympäröivine puutarhaistutuksineen.

Kulttuurihistorialliset, kyläkuvalliset ja rakennushistorialliset arvot.

SÄILYTETTÄVÄT OMINAISPIIRTEET

Rakennuksen harjakattoinen ulkohahmo, julkisivun peiterimavuoraus, säilyneet puuikkunat, vaalea väritys.

MUUT INVENTOIDUT KOHTEET

12

753-419-4-280 Päivölä

753-419-4-280 Päivölä on 1936 lohkottu tilasta 753-419-4-159 Vuorela, joka on puolestaan lohkottu tilasta 753-419-4-31 Värnäs. Värnäs on 1923 lohkottu Söderkullasta.

1950-luvun lopulla valmistunut pitkänomainen, harjakattoinen rakennus sijaitsee tien vieressä kallioisen maaston korkeimmassa kohdassa. Rakennus on perustettu lautamuottipintaiselle betonisokkelille. Julkisivuverhouksena on vaakasuuntainen limilauta. Vesikatteena on uusittu peltikatto. Vanhat ikkunat ja betoniportaat kaiteineen ovat säilyneet. Rakennus on 1970-luvulla muutettu talviasuttavaksi.

Piha-alue on reunoiltaan metsäistä, lähes luonnontilaista kallioaluetta.

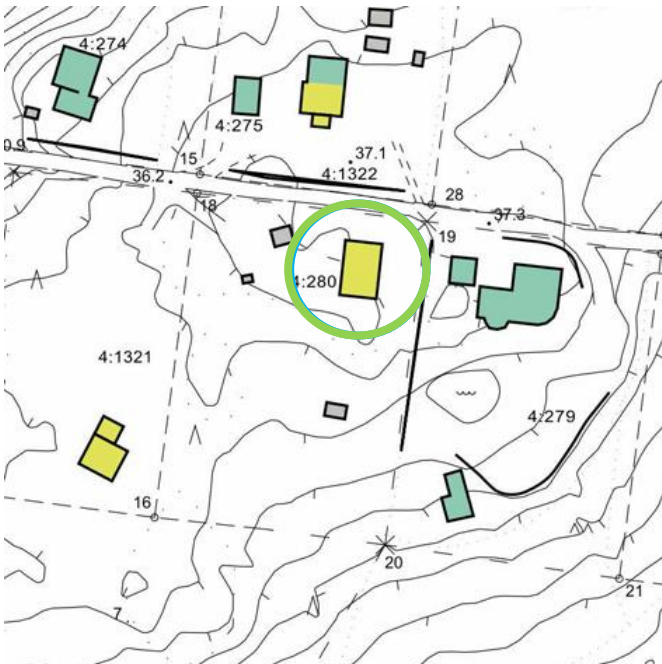
753-419-4-280 Päivölä

ARVOT

Taasjärventien itäpuolelle 1940-luvulla levinnyttä loma-asutusta edustava, ominaispiirteiltään säilynyt vaatimaton rakennus.

TUNNUSOMAISET PIIRTEET

Rakennuksen satulakattoinen ulkohahmo, julkisivun vaakalimilaudoitus, säilyneet puuikkunat, vaalea väritys.

Muut inventoidut kohteet

18

753-419-4-311 Kalliola

Viimeistään 1950-luvulla rakennettua, alun perin ilmeisesti pulpettikattoista loma-asuntoa on laajennettu mahdollisesti 1960-luvulla. Rakennuksen vanhin osa on perustettu graniittipilareille ja laajennusosa betonipilareille. Julkisivuverhouksena on peiterimavuoraus. Vesikatteena on saumattu peltikatto.

Laajennetussa mökissä on epäsymmetrinen harjakatto ja erikoinen nauhaikkunamainen julkisivusommittelu. Puuikkunat on lasitettu listoilla.

Metsäisellä tontilla on lisäksi betonipilariperustukselle perustettu pulpettikattoinen vaja, jossa on samankaltainen verhous kuin päärakennuksessa.

753-419-4-311 Kalliola on 1938 lohkontu tilasta 753-419-4-270 Kalliomäki, joka on puolestaan lohkontu tilasta 753-419-4-155 Kalliomäki. Tämä on lohkontu tilasta 753-419-4-25 Nyåker. Nyåker on 1923 lohkontu Söderkullasta.

753-419-4-311 Kalliola

ARVOT

Taasjärventien itäpuolelle metsäiseen rinnemaastoon 1940-luvulla levinnyttä loma-asutusta edustava, ominaispiirteiltään melko hyvin säilynyt, 1960-luvulla laajennettu rakennus.

TUNNUSOMAISET PIIRTEET

Rakennuksen ulkohahmo, julkisivun peiterimavuoraus, säilyneet puuikkunat, vaalea väritys.

Muut inventoidut kohteet

1

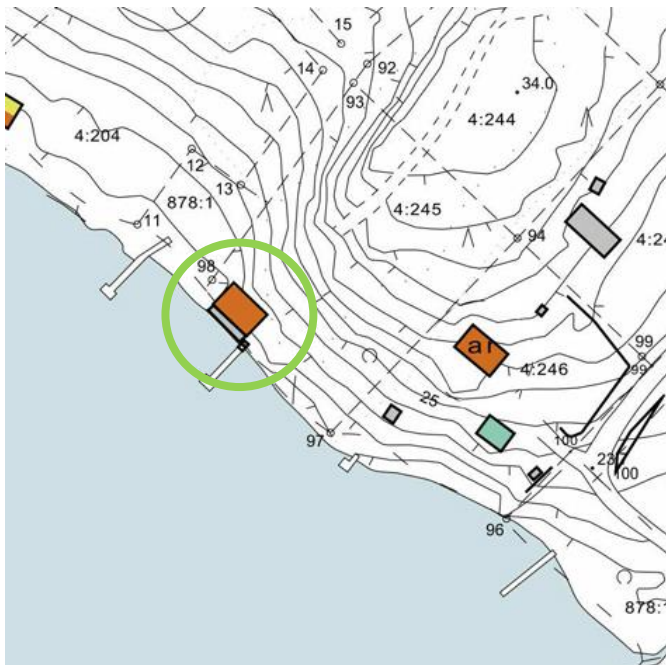
753-419-4-245

Kiinteistö ja rakennukset ovat kuuluneet arkkitehti Ahosen perikunnalle. Arkkitehti Ahosen mökki rakennettiin aikoinaan vanhoista hirsistä ja rakentajina olivat sipoolaiset laivanrakentajaveljekset.

Rakennus on tiettävästi valmistunut 1937 ja sitä on muokattu 1960-luvulla. Rakennuspiirustukset ovat säilyneet.

Kesämökki on rannansuuntainen satulakattoinen, pienehkö rakennus. Lyhytnurkkainen hirsirunko on perustettu kivihaudoille. Vesikatteena on pelti.

753-419-4-245 "45" on 1936 lohokattu tilasta 753-419-4-169 Söderkulla.

753-419-4-245

ARVOT

Taasjärventien koillispuolen rantavyöhykkeen loma-asuntorakentamisen varhainen esimerkki, arkkitehti Ahosen hirsimökki, joka on ominaispiirteiltään hyvin säilynyt.

TUNNUSOMAISET PIIRTEET

Satulakattoinen, pienehkö, ruskeaksi kuultokäsitelty hirsirakennus.

63

17

Hangelby 753-408-5-20 Steinbacka

Tila on isojaon uudistustoimituksessa 1902 osa verotilasta Hangelby 5:2 Keupas. Vuonna 1917-1918 on lohkottu palstat 5:2b Nybacka (RN:o 5:4); 5:2a Granbacka (RN:o 5:3), joista Nybackan pohjoisosa on nykyinen 5:20 Steinbacka.

Päärakennus on todennäköisesti valmistunut ennen vuotta 1933. Rakennus on mansardikattoinen, puoli-toistakerroksinen ja hirsirakenteinen. Siihen liittyy harjakattoinen kuisti. Rakennus on perustettu lautamuottipintaiselle betonisokkelille, julkisivuverhouksena on peiterimavuoraus, vesikatteena on huopapaanu – Uudelleenmuurattu savupiippu on punatiiltä.

Ulkoseinään on lisätty eristekerros. Rakennuksessa on uudet portaat, ikkunat, ovi, terassi, rännit ja syökytorvet. Kuistin kitatut ikkunat ovat säilyneet.

Piha-alue rajautuu peltoon ja metsään. Loivan mäen päällä on puutarhamainen, hoidettu nurmikkopiha, jossa kasvaa lehtipuita ja pensaita.

Tontin länsipäässä on harkoille perustettu pystyvuorattu, uudehko vaja. Päärakennuksen koillispuolella on peiterimavuorattu pulpettikattoinen vaja sekä suurehko lato/traktorisuoja, jonka eteläosa lienee vanhempi kuin muu rakenne. Lisäksi pihapiiriin kuuluu pieni sauna ja maakellari.

ARVOT

Bergåstantien rajaaman peltoaukean reunalle 1900-luvun alkupuolelle rakennetun pientilan päärakennus ja talousrakennusten muodostama pihapiiri, jotka alueella edustavat maaseudun säilynyttä rakennusperintöä ja tyypillistä rakennustapaa.

Kulttuurihistorialliset, kyläkuvalliset ja rakennushistorialliset arvot.

SÄILYTETTÄVÄT OMINAISPIIRTEET

Rakennusten ulkoinen hahmo, julkisivumateriaalit, kuisti, vuoraustapa, säilyneet ovet ja ikkunat, tunnusomainen väritys.

21

Hangelby 753-408-5-50 Granbacka

Granbackan palsta on 1918 lohkottu Hangelbyn jo aiemmin jaetusta Keupas-nimisestä tilasta 5:2. Nykyinen kiinteistö 753-408-5-50 Granbacka on muodostettu 1975.

Jo ennen 1950-lukua talousrakennukset ovat sijoittuneet Bergåsantien molemmin puolin ja päärakennus tien itäpuolelle peltolaaksoon viettävän rinteeseen yläpuolelle. Pihapiiristä aukeaa koilliseen näkymä peltoaukean suuntaan. Peltoaukean lounaispäässä on pienehkö asuinrakennus ja talousrakennus.

Päärakennuksen ulkoasu on 1900-luvun loppupuolelta, mutta sokkeli on osittain muurattu vanhemmista graniittiharkoista. Pihapiiriin kuuluu tien molemmin puolin olevia harja- ja pulpettikattoisia talousrakennuksia ja tien länsipuolella sauna. Vanhempi, luonnonkivipilareille perustettu harjakattoinen talousrakennus sijaitsee rinteeseen poikkisuuntaan pääty tien suuntaan. Tien länsipuolella on vanhempi harjakattoinen, peiterimavuorattu auto/kärryvaja.

ARVOT

Bergåsantien rajaaman peltoaukean reunalla sijaitsevan pientilan pihapiiri, jotka edustaa maaseudun tyyppillistä, eleetöntä hyötyrakentamista.

20

Hangelby 753-408-5-21 Nybacka

Palsta nimeltä Nybacka on 1918 lohkottu Hangelbyn jo aiemmin jaetusta Keupas-nimisestä tilasta 5:2. Nykyinen kiinteistö 5:21 Nybacka on muodostettu 1975. Pihapiiristä on näkymät koilliseen ja kaakkoon peltoaukean suuntaan.

Päärakennuksen ja kahden talousrakennuksen muodostama pihapiiri on esitetty v. 1918 lohkomiskartassa. Kuten v. 1918 kartassa, talousrakennukset sijoittuvat riviin Bergåsantien varrelle ja päärakennus sijaitsee niiden kaakkoispuolella peltolaaksoon viettävän rinteen yläpuolella.

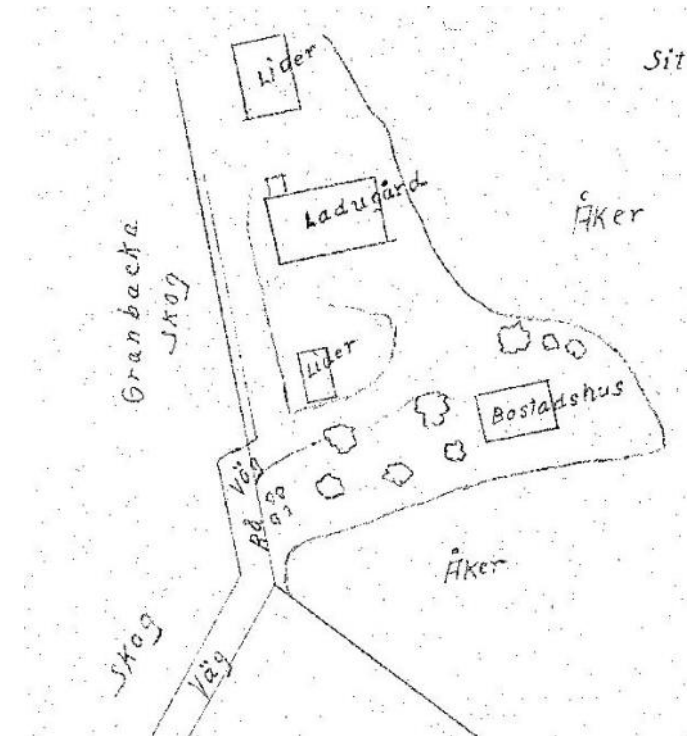
Puolitoistakerroksinen, harjakattoinen, pystypeiterimavuorattu päärakennus on saanut nykyisen ulkoasunsa sotien jälkeisinä vuosikymmeninä. Piha on pensas- ja hedelmäpuuistutuksineen puutarhamainen. Talousrakennukset ja maakellari sijoittuvat pihapiirin yhteyteen. Tontilla on lisäksi lohkotusta kivistä muuratun sokkelin varaan perustettu talousrakennus ja pienempi nurkkakivien varaan perustettu vaja, jotka ovat säilyneet 1800-luvulta tai 1900-luvun alusta. Uno Åbergin suunnittelema navetalle on haettu rakennuslupaa 1951. Asuinrakennusta ja navettaa / tallia on laajennettu myöhemmin. Samaan tilaan kuuluvalla metsäpalstalla 5:20 on kaksi talousrakennusta, joista vanhempi harjakattoinen pystyverhoiltu lato on perustettu nurkkakiville.

ARVOT

Bergåsantien rajaaman peltoaukean reunalle rakennetun pientilan päärakennus puutarhoineen ja eri ikäisten talousrakennusten muodostama pihapiiri, jotka alueella edustavat maaseudun rakennusperintöä ja tyypillistä rakennustapaa.

Asemapiirros v. 1951, pääpiirustus. Asuinrakennusta on sittemmin laajennettu.

RAKENNETUN KULTTUURIYMPÄRISTÖN OMINAISPIIRTEET JA ARVOT

Yhteenveto ja suositukset

SELVITYSALUE

Massbyn kylän itäisen rajan tuntumassa sijaitseva Taasjärvi (Tasträsk) on 1900-luvun alkuun saakka ollut pääosin sekametsän ympäröimä järvi, jonka pohjoispuolelle on raivattu niittyjä ja peltöjä ainakin jo 1700-luvun alkupuolella. Järven luoteisrannalla on vanhastaan ollut alava niitty. Järven itäpuolen rakentaminen on käynnistynyt vasta 1920-luvulla alkaneen ja 1930-luvulla jatkuneen palstajaon seurauksena. Hangelbyn kylän puolella sijaitseva osa-alue on 1900-luvun vaihteeseen saakka ollut rakentamaton metsäinen ja kallioinen alue, jonka rinteiltä avautuu näkymä kohti avointa niitty- ja peltomaisemaa. Hangelbyn uusia jälkeä on pohjois-eteläsuuntaisen Bergåsentien varrelle 1900-luvulla rakennettu pientilojen asuin- ja talousrakennusten muodostamia pihapiirejä.

Taasjärven itäpuolen kesällä ja syksyllä 2017 laaditun rakennushistoria- ja kulttuuriympäristöselvityksen yhteydessä on koottu tiedot alueen historiasta, maanomistuksesta, jakohistoriasta ja rakentamisen taustoista sekä muutos- ja käyttöhistoriasta. Tiedot on koottu arkisto- ja kirjallisuusselvityksen sekä haastattelujen pohjalta. Alueen ja rakennusten nykytila on inventoitu ja dokumentoitu valokuvaamalla ja kirjaamalla rakennuskohtaiset tiedot.

AIKATASOT

Alueen rakennuskanta periytyy pääosin ajalta 1930-1970. Rakentamisen taustalla oleva kiinteistöjen jakohistoria on esitetty teemakartalla, ks. sivu 24. Rakennusten todettu tai oletettu ikä mahdollisine keskeisine muutosvaiheineen on esitetty teemakartalla, ks. sivu 25.

RAKENNETUN KULTTUURIYMPÄRISTÖN ARVOT

Tehtävään on sisällynyt rakennetun kulttuuriympäristön ja rakennusten kulttuurihistoriallisten arvojen tarkastelu. Alueen omistus- ja rakennushistorian selvittäminen, kulttuuriympäristön aikatasojen analyysi, alueen nykytilanteen dokumentointi ja rakennuskannan inventointi kokonaisuudessaan muodostavat perustan tässä esitettävälle rakennusten ja osa-alueiden kulttuurihistoriallisten arvojen määrittelylle, ts. arvottamiselle.

Tässä selvityksessä käytettyjä arvokäsitteitä ovat kulttuurihistorialliset arvot, kyläkuvalliset tai maisemalliset arvot ja rakennushistorialliset tai erityiset rakennustaiteelliset arvot sekä em. arvoja vahvistava säilyneisyys. Selvitystyön perusteella arvokkaiksi katsotut rakennuskohteet tai pihapiirit on merkitty teemakarttaan, ks. sivu 42. Valituilla kohteilla on yleensä katsottu olevan sekä kulttuurihistoriallisia, kyläkuvallisia että rakennushistoriallisia tai rakennustaiteellisia arvoja. Joukossa on myös muutamia kohteita, joilla on

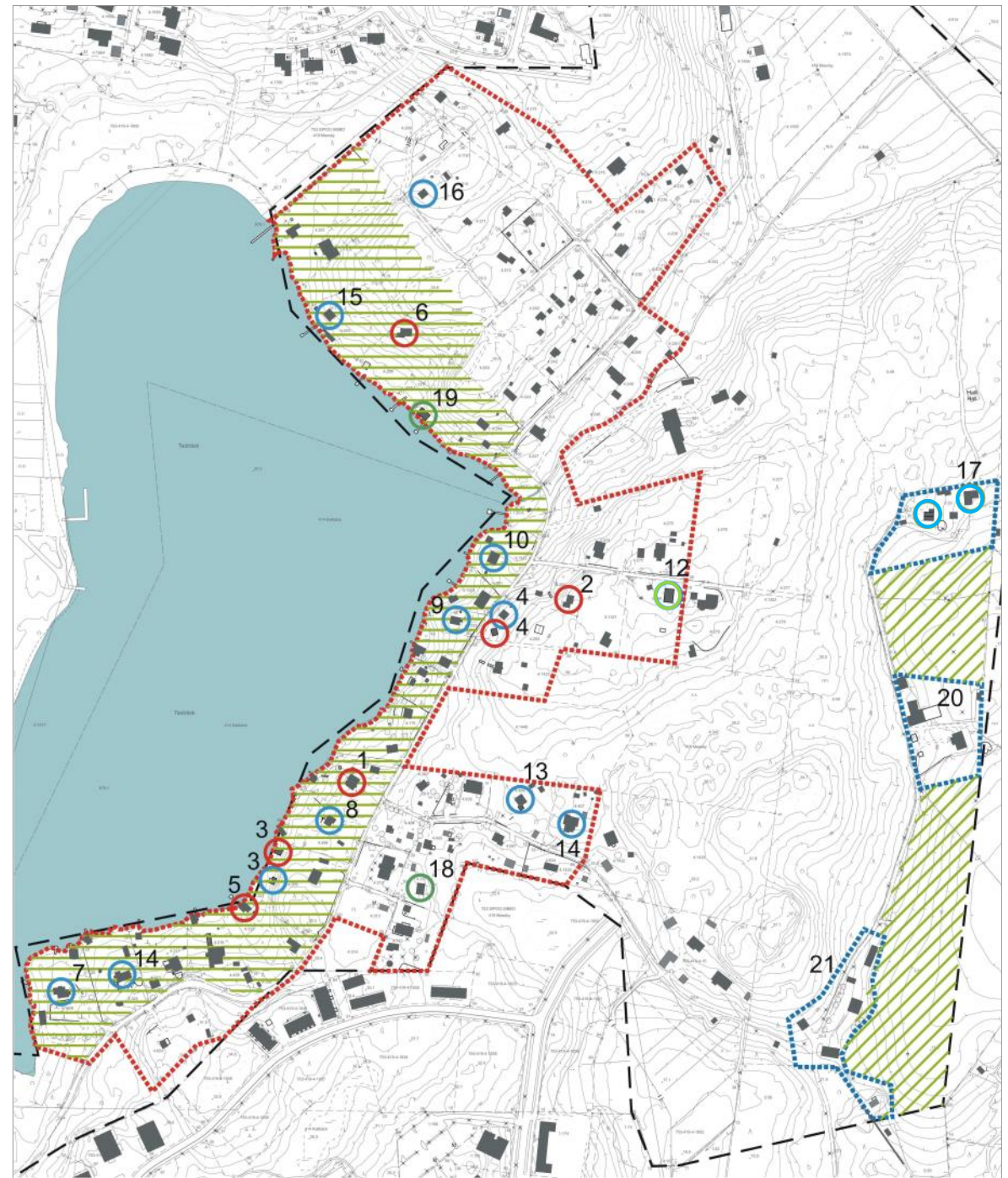
katsottu olevan kulttuurihistoriallisia arvoja ja merkitystä kyläkuvan kannalta, mutta ei erityisiä rakennushistoriallisia arvoja. Kohteita, joilla on katsottu olevan erityisiä rakennushistoriallisia arvoja, on teemakartalla korostettu punaisella ympyrällä (luokka 1) ja kohteita, joilla on kyläkuvallisia arvoja on korostettu sinisellä ympyrällä (luokka 2).

Rakennushistoriallisesti erityisen arvokkaiksi luokiteltujen vapaa-ajan asuntojen tai lomiasutukseen liittyvien rakennusten lukumäärä on 6 ja kyläkuvallisesti arvokkaiksi luokiteltujen rakennusten lukumäärä on 13.

Joukossa on esimerkkejä aina 1930-luvulla rakennetuista huviloista yksittäisiin säilyneisiin hirsisaunoihin ja 1960-luvulla rakennettuihin, hyvin säilyneisiin lomamökkeihin. Kaikki sijaitsevat Massbyn puolella. Hangelbyn puoleisen Bergåsentien kolmen pientilan tai vastaavan rakennusryhmän pihapiireistä yksi on luokiteltu arvokkaaksi maaseudun perinteisen rakennustavan esimerkiksi. Ominaispiirteiden ja arvojen kohdekohtaiset kuvaukset on esitetty sivuilla 43–67.

ALUEEN JA KYLÄKUVAN OMINAISPIIRTEET

Selvitysalueen rakennetun ympäristökokonaisuuden ominaispiirteet voidaan kiteyttää seuraavasti: 1930-1940-luvuilla suoritettujen jakotoimitus-

Taasjärven 1930-1970 rakentuneen loma-asutuksen rakennettu kulttuuriympäristö

Bergåsentien yhdistämien pihapiirien rakennettu kulttuuriympäristö

Säilytettävä väljästi rakennettu ja puustoinen ranta-
vyöhyke

Avoimena säilytettävä peltoaukea

Rakennustaiteellisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet

Kyläkuvallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet

Muut inventoidut kohteet

ten ja tonttikauppojen pohjalta syntyneen yhte-näisen, säännöllisen tonttijaon puitteissa muo-toutunut loma-asutus, jossa ajoväylät ovat ka-peita, päärakennukset on yleensä sijoitettu ton-tin keskiosaan, aidalla tai pensasaidalla rajatut piha-alueet ovat joko hoidettuja puutarhoja tai metsäpuiden varjostamia lähes luonnontilaisia pihoja. Rantavyöhykkeen yleisilme on vihreä ja asuinrakennukset on usein sijoitettu hieman etäälle rannasta puiden lomaan. Piha-alueilla on yleensä loma-asunnon lisäksi talousrakennus ja sauna. Järven rannalla rakennettuihin tontteihin kuuluu yleensä laituri ja rantasauna.

RAKENNUSTEN YLEISET OMINAISPIIRTEET

Huvilat ja kesämökit ovat yleensä yksi- tai puoli-toistakerroksisia, harja- tai pulpettikattoisia, pie-nehköjä puurakennuksia, jotka edustavat oman rakennusajankohtansa tunnistettavaa rakennus-tapaa. Loma-asumisen rinnalla alueelle on raken-nettu myös pysyviä asuntoja, joiden ominaispiir-teet eivät mainittavasti poikkea loma-asunnoista.

RAKENNUSHISTORIAALISESTI ARVOKKAAT RA-KENNUKSET JA SUOSITUKSET

LUOKKA 1

Rakennushistoriallisesti tai rakennustaiteellisesti erityisen arvokkaiksi luokitellut rakennukset (luokka 1) ovat ominaispiirteiltään hyvin säilynei-tä, eri vuosikymmeniltä periytyvän vapaa-ajan

asutuksen edustajia, joiden ulkoinen hahmo, pe-rustus tai sokkeli, vesikatto, räystäään muotoilu, kuistit, julkisivumateriaalit, ulkoverhouksen tyyppi ja yksityiskohdat sekä säilyneet ovi- ja ikkuna-tyypit muodostavat arvokkaan, säilytettävän ko-konaisuuden.

Selvityksen perusteella suositellaan, että raken-nukset suojellaan asemakaavamääräyksin. Kor-jaustöissä suositellaan noudatettavaksi alkuperäi-siä ominaispiirteitä kunnioittavaa ja tunnusomai-sia yksityiskohtia säilyttävää rakennustapaa.

KYLÄKUVALLISESTI ARVOKKAAT RAKENNUKSET JA SUOSITUKSET

LUOKKA 2

Kyläkuvallisesti arvokkaiksi luokitellut rakennuk-set (luokka 2) ovat ominaispiirteiltään joko hyvin säilyneitä tai jonkin verran muutettuja, eri vuosi-kymmeniltä periytyvän vapaa-ajan asutuksen edustajia, joiden ulkoinen hahmo, vesikatto, räys-tään muotoilu, kuistit, ulkoverhous sekä säilyneet ovi- ja ikkunatyytit muodostavat pääpiirteiltään arvokkaan, säilytettävän kokonaisuuden.

Selvityksen perusteella suositellaan, että raken-nukset suojellaan asemakaavamääräyksin. Kor-jaus- ja muutostöissä suositellaan noudatetta-vaksi rakennuksen tunnusomaisia piirteitä kun-nioittavaa rakennustapaa.

MUUT INVENTOIDUT KOHTEET

Raportissa esitetyt muut inventoidut kohteet ovat ominaispiirteiltään Taasjärven vapaa-ajan asutukselle tunnusomaisia, vaatimattomia raken-nuksia. Näiden kohteiden asemakaavalliselle suo-jelulle ei ole erityisiä perusteita.

OSA-ALUEET, ARVOT JA SUOSITUKSET

Arvokkaiksi luokiteltujen yksittäisten kohteiden lisäksi selvitysalueen kylämäiseksi muotoutunut loma-asutus on kokonaisuudessaan kulttuurihis-toriallisesti arvokas, kuten on todettu Sipoon ra-kennus- ja kulttuuriympäristöselvityksessä 2006. Alueesta on edellä kuvatuista historiallisista syis-tä muotoutunut omaleimainen ja melko poik-keuksellinen. Sitä voidaan verrata esimerkiksi Espoon saaristossa sijaitsevan Vehkasaareen, jonka jakohistoriassa ja rakentamistavassa on paljon yhtäläisyyksiä Taasjärven loma-asutukseen tiiviinä, lähes esikaupunkimaisena loma-asuntoalueena.

Taasjärven alueen merkittävydestä Daniela Ros-qvist on diplomityössään todennut, että alue viestii yhteiskunnallisesta muutoksesta, jolloin lomailu tuli kaikkien yhteiskuntaluokkien ulottu-ville. Rosqvist on pohtinut Taasjärven itärannan alueen maisemallisten ja kulttuurihistoriallisten arvojen vaalimista: koska alueen arvot pääosin liittyvät poikkeuksellisen hyvin säilyneeseen ja

yhtenäiseen rakennuskantaan, olisi aluetta syytä suojella kokonaisuutena, eikä ainoastaan rannan läheisyydessä sijaitsevia alueita. (Rosqvist 2014).

Rakennushistoria– ja kulttuuriympäristöselvityksen perustella on suositeltavaa, että kaavoituksen keinoin voitaisiin suojella laajempia osakokonaisuuksia yksittäisten rakennusten lisäksi. Selvityksen teemakartalla on rajattu seuraavat arvokkaiksi katsotut osa-alueet:

- Taasjärven 1930-1970 rakentuneen loma-asutuksen rakennettu kulttuuriympäristö
- Bergåsantien yhdistämien pihapiirien rakennettu kulttuuriympäristö
- Säilytettävä väljästi rakennettu ja puustoinen rantavyöhyke
- Avoimena säilytettävä peltoaukea

Taasjärven rantaa myötäilee vaakaviivituksella osoitettu säilytettävä, väljästi rakennettu ja puustoinen rantavyöhyke. Saman kulttuuriympäristön aluerajaukseen sisältyvät Taasjärventien suuntaan viettävä rinne ja pohjoisosan asutusalue pääosin. Näiden alueiden osalta olisi kaavoituksen yhteydessä suositeltava määritellä uudisrakentamisen mittakaavaa, rakennusten sijoitusta tonttialueelle ja tonttien istuttamista ja rajaamista alueen ominaispiirteitä kunnioittaen.

Osa-alueiden ulkopuolelle jääville alueillekin olisi syytä määritellä alueen arvokkaan kulttuuriympäristön kannalta sopiva rakentamisen mittakaava ja rakennustapa.

LÄHTEET

PAINETUT LÄHTEET

Sten Enbom, Birgit Lindroos, Odin Sjöholm 2005. Entis-ajasta nykypäivään – Sipoon historian vaihteita. Sibbo Hembygdsforskningsförening r.f:n julkaisuja XVI, 2005

Gabriel Nikander, Eino Jutikkala 1939. Säterier och storgårdar i Finland. Finska Litteratursällskapets tryckeri.

Näkymiä maakunnan maisemahistoriaan. Uudenmaan paikkatietoaineistot. Uudenmaan liiton julkaisuja E 113 - 2011

Arja Rantanen, Krister Kuvaja 1994. Sipoon pitäjän historia vuoteen 1868, osat I ja II Gummerus kirjapaino Oy

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Sipoon rakennuskulttuuri ja kulttuuriympäristö. Arkkitehtitoimisto Lehto Peltonen Valkama Oy ja Ympäristötoimisto Oy, 2006.

T 6 Taasjärven itäpuoli. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Tark. 14.7. Sipoo 2016.

Daniela Rosqvist 2014. Sibbesborgin uusi kaupunki. Maalaismaiseman arvoista uuden kaupunkimaiseman piirteiksi. Diplomityö. Aalto-yliopisto Maisema-arkkitehtuurin koulutusohjelma 2014.

Esa Lammi, Marko Vauhkonen, 2017. Itä-Taasjärvi ja K8 B Hiekkämäki. Asemakaavojen luontoselvitys Ympäristösuunnittelu Enviro Oy.

ARKISTOT

KA Kansallisarkisto
MMH Maanmittauslaitoksen uudistusarkisto

Maanmittauslaitoksen - ja lohkomistiedot

Sipoon kunnan arkisto

Kansalliskirjasto

Yksit. kuvakokoelmat, alueen kiinteistönomistajien hallussa olevat kuvat

INTERNET-LÄHTEET

Kertomus Söderkullan kartanosta 1500-luvulta nykypäivään. Etelä-Sipoon Nuorisoseura r.y.:n/Sipoon teatterin johtokunta.
<https://sipoonteatteri-fi-bin.directo.fi/@Bin/24faf4ba8f041ebaedd2236c13d04859/1511794483/application/pdf/167766/S%C3%B6derkullan%20kartanon%20historiasta.pdf>

www.mfa.fi/puutalo

SUULLISET TIEDOT

Taasjärven asukashaastattelut Söderkullan kirjastossa 12.10.2017.

VALOKUVAT 2017

Ellei toisin mainita: Rakennushistoriaselvityksen tekijät

POHJAKARTTA

Sipoon kunta

Kuva yksit.kok.